

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Jósef-körút 18.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
Kiadja: **A SZERKESZTŐSÉG.**

Égész évre 28 k., (14), 1/3 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3,50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1,20 frt).
Egyes szám Budapestben 8, vidéken 10 fillér.

Protopszeudosz.

Budapest, március 13.

(v.) Ez a görög szó sarkalatos tévedést jelent. Itt pedig azt a sarkalatos tévedést tessék érteni, amelyben csaknem az egész külföldi közvéleménye, beleértve a céhbeli politikai köröket és a tudományos irodalmat is, Magyarország közjogi állására nézve leledzik. Hogy hazánk államiságának teljes a szuverénitása, hogy a magyar királyság egészen speciális nemzeti intézmény, hogy alkotmányunk az állami és nemzeti önállóságot a legtökéletesebben domborítja ki: mindezekről az idegen nemzetek legmiveltebbjeinek is csak hézagos és homályos sejtéseik vannak. Valahogy belefészkelődött a fejükbe az a protopszeudosz, hogy Magyarország az osztrák birodalomnak csupán egy tartománya, amely Ausztria császárnak nagylelkűségéből valamely mértékű provinciális önkormányzatot élvez. Ennek a tévedésnek, mely nemzetünk nézve megalázó és államiságunk nemzetközi érvényesülését makacsul gátolja, sikeresen izen hadat az a ragyogó essay, amelyet gróf Apponyi Albert tesz közzé a világirodalom egyik legkiválóbb politikai évkönyvében, az *Annuaire du Parlement*-ben. A magyar szónoki stíl mestere e munkában szerepel először mint francia író. Debutja a lehető legszerencsésebb. Franciaságában zamat, szín és erő elegyül elragadó összhanggá. Nincs nehezebb mesterség a világon, mint francia prózát írni. Mert ez a nyelv páratlanul gazdag finom fordulatokban, csiszolt-sága példátlan, üteme kényes és szeszélyes, a szinonimák pazarul kinálkoznak benne, a gondolatok és érzések legfinomabb árnyalatainak valóságos tárházai állnak benne rendelkezésre. Legény legyen a gáton, aki francia létére is olyan francia

prózát tud írni, amelynek hibátlan a zománca s amelynek zománca mögül kicsilámlik a szerző egyénisége. Ezt a nehéz feladatot — magyar ember létére — Apponyi bravúrral oldotta meg. Írásának művészi értékét ámulattal fogja élvezni a francia közönség, amely pedig ugyancsak finnyás a nyelvére s nem nézi el nagylelkűen a stíbeli barbarizmust még az idegennek sem. Apponyi francia szépprózája megállja a sarat a francia irodalom legkiválóbb termékei mellett is. Hangban előkelő, előadásban fordulatok, nyelvben világos és elegáns. És ami a legfőbb és legnehezebb: ebben a francia írásműben is megnyilatkozik az Apponyi Albert markáns, minden ízében magyar egyénisége.

Ránk nézve azonban fontosabb a tartalom, amelyről elmondhatjuk, hogy a külföldi közvéleménye előtt ennél meggyőzőbb és tényesebb plaidoyerjét még sohasem mondta a magyar állam és a magyar nemzet önálló egyéniségéről. Pedig a tartalom nehézségei talán még nagyobbak voltak a forma nehézségeinél is. Hazánk évezredes alkotmányának történetét és lényegét úgy foglalni össze dióhéjba, hogy a tömörség ne menjen rovására a tökéletességnek, s hogy az idegen elme rögtön megértse azt, amit vele meg kell értenünk, noha közzögi fejlődésünkkel soha sem foglalkozott: ez volt az óriási feladat. Az anyaggal tehát úgy kellett Apponyinak bánnia, hogy ne fessegesse azt, ami a feladat szempontjából lényegtelen, ellenben elmondjon rólunk mindent, ami a felőlünk uralkodó protopszeudoszt gyökerestől kiűrhatja. Apponyinak valósággal fel kellett történelmünk közjogi hátterét fedeznie a külföld számára. Félre kellett lebbentenie egy ezredéves multnak függönyét, hogy megmutassa a világnak, mint fejlődött ki tíz évszázadon át a magyar

alkotmány, teljességét mint védelmezte meg a királyi hatalom túltengései ellen, állami szuverénitásunk csorbátlanóságának mik voltak a történelmi előfeltételei s a jogfolytonosság fonálán a magyar királyság miként maradt összeforradva a nemzet önálló közjogi egyéniségével s alkotmányos szabadságával. A külföld bámulva fogja ezt a mesteri kézzel festett képet szemlélni, melyet Apponyi a magyar állam nemzeti egyéniségéről s a magyar alkotmány csodálatos őseréről festett. Mintegy prologól ezeket a gránitmondatokat állítja Apponyi közjogi evolúciónk ismertetése elé:

„A szerencsétlenségek és sikerek e százéves sorozatában a végeredmény mégis kedvező Magyarországra nézve. Ősi alkotmányának kegyeletes letéte érintetlen marad. Ezt az alkotmányt tényleg elnyomhatják ideig-óráig, de a jogfolytonosság fonálát sohasem fogják elmeteszni. Mikor rosszra fordulnak a dolgok, az ország ehelyre tülközása meg fogja akadályozni a jogfosztást. A legszörnyűbb korszakokon át a Corpus juris megőrzi a körvonalait a közjogi Magyarországnak, s e körvonalakat erős kéz rajzolja meg és rajzukat semmiféle katasztrófa el nem törölheti. A nemzet meg fogja várni az alkalmas percet, hogy a dolgok valóságát ismét visszavigye e közjogi igazság keretébe; a nemzet várni fog e pillanatra évekig s ha kell, évszázakig, de jogáról nem fog lemondani soha.“

Ezt a hatalmas elüljáró beszédet, mely közjogi küzdelmeink hősiességét ily egyszerű akkordban mutatja be, nyomon követi a magyar királyság közjogi tartalmának pragmatikus ismertetése. Hogy ezer év óta a magyar királyok hatalma mindig alája volt vetve a nemzet ellenőrzésének. Már maga ez a történelmi tény is imponálni fog az idegen olvasónak. De még nagyobb lesz a külföldi

TÁRCA

A titkos írás.

(Bosnyák elbeszélés.)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: *Mulabdić Edhem.*

A csarsija (bazar) fölő végén, ott, ahol az utcák háromfelé ágaznak, öreg kut áll, amelyből emberemlékezet óta jéghideg víz ömlik, olyan vastag sugárban, mint az ember ökle. Az idő megbarnította a kut kőpilléreit, és lsten tudja, hányszor kellett kiváltani a fából készült vályut, amíg valaki részánta magát, hogy kővályut állítson oda. Ennek a külső része is már egészen kicorbul, mert mindenki rajta élésti a bieskáját.

Néztek csak az eleven életet, amely esténként a kut körül pezseg: gyermekek, szolgaleányok, szolgálólányok sűrűnek-forganak, tolonganak. Mindenki siet, mindenki elsőnek akar vízhez jutni. Ezenközben a korszok összeütözköznek, csatognak és zörögnek. Majd a szomjas lovak közelnek és vályuhoz. Ilyen mozgás uralkodik itten minden este, egészen addig, amíg le nem száll az éjszaka.

De bármennyi ember forduljon meg erre felé, senkinek sem jut eszébe, hogy csak egy pillantást is vessen Cserim bég házára, amely büszkén áll ott az ut szélén. Mindenki tudja, hogy Cserim bég gazdag, de hirtelenharagu ember; mindenki tudja, hogy leánykája, Vasszifja szép, mint a vila (tündér). Es a fiatal bégek és agák (nagy- és kisbirtokos urak) mégis közönyösen vezetik menjeiket az itatóhoz. Egyikük sem fűrkészi a magas ház ablakait.

A mogorva természetű Cserim bég nem szenvedhette a város fiatalágát. Ellenszenve külön-

sen azóta nőtt nagyra, amióta megnyitk az új iskolák és az ifjuság önzönik oda, ahol, amint Cserim bég mondja, mindent tanulnak, csak törököt semmit. A bég és barátai szerették volna megakadályozni az új iskola fölállítását, hanem a kajmakám (polgármester), aki maga is török, kezébe vette az ügyet, és személyesen nyitotta meg az iskolát. Cserim bég ekkor dühösen rátámadt az apákra:

— Hála Istennek, nekem nincsen fiam, aki megromolhatnék. Aki szereti a gyermekét, az őrizkedjék attól, hogy iskolába küldje.

A következő évben arról volt szó, hogy leányiskolát is állítanak. Erre már az egész város tölzudult és Cserim bég vezetésével a polgármesterhöz siettek.

— Most már elég legyen, dühöngött a bég; vigyék te fiainkat katonának, de az asszonyokat hagyjátok békében.

Es később, amint a csarsijában megjelent az összegyűlt nép előtt, így szólott:

— Egyenlően veszedelmes, ha az asszonyoknak íróttal, vagy az örültnek kést adtok a kezébe. Ez már mégis csak sok.

Célját el is érte. A leányiskolából nem lett semmi.

Ettől az időtől kezdve gyűlölte az apákat, akik gyermekeiket iskolába küldötték; de még inkább a fiatalembereket, akik az iskolában tanultak. Leányára azonban azoknak sem volt szabad gondolniok, akik hívek maradtak a régi szokásokhoz.

A házával szemközti levő kavanában (kávéházban) Cserim bégnek törzsasztala volt. Onnan tartotta szemmel házát, sőt nagy hangon parancsokat is osztogatott cselédeknek, amint a kapuban megjelentek. Azok a fiatalemberek, akik szívesen járkáltak Cserim bég háza előtt, rendszeren megnézték, nem ül-e az öreg a kavanában, mert ha ott nem látták, akkor odahaza kellett lennie és ez még veszedelmesebb volt.

Különösen sűrűen fordult meg erre felé Malicsbegovics Emin. Karcsu, szép ifju, aki éppen egy évvel ezelőt hagyta el az iskolát. Sötéteji paripáján estéről-estére pontosan megjelent a kuttánál. Szágulda jött a mezőről és mindenki csodálta, hogy gözölgő lovát az itatóhoz vezeti. Ő keveset törődött ezzel, mert felülről egy fűrkésző szempár észrevette, hogy figyelmesen nézegeti az ablakokat. Cserim bég jobban gyűlölte őt, mint bárki mást. Ha meglátta az utcán Emin béget lóháton, úgy elfintorította mogorva arcát, hogy szeme eltűnt vastag szemöldöke mögött. Es a felesége, az még százsor rosszabb volt.

Emin bég cigányokkal és koldussasszonyokkal kémleltette Cserim bég házat. De nem kapott más hírt, mint hogy Vasszifja szép, mint a hegyek tündére és hogy az anyja sohasem tágit az oldala mellől.

Egy kései őszi estén, amikor zuhogva hullott az eső, Emin bég megint a kuthoz ment és epedve nézte az elfüggönyözött, megvilágított ablakokat, amelyek mögött a számára legrádbb lény élt. Sokáig állott ott viharban, esőben. Aztán néhányszor le- s fölment a ház előtt, majd visszatért a kuthoz.

Hirtelen nyikorgott a kapu. Szolgaleány jött ki korszóval az utcára, hogy vizet merjen és nem kevéssé csodálkozott, hogy találkozik valakivel ebben a gonosz időben. Emin bég össze-szedte bátorságát, a legényhez ment és kezét vállára téve, megszólította:

— Omár!

A legény tetőtől-talpig végigmérté az idegent, aki halk hangon kérdezte:

— Hogy van fiatal urnód?

— Megbolondultál, bég? felelt gorombán a legény.

— Hallgass meg!

— Hagyj el!

— Omár, kezdette megint a bég, valamit a szolgálta kezébe nyomva, mindenre kériek, add át neki üdvözlömetet.

közvélemény ámulata, amidőn Apponyi előadásából megtudja, hogy az alkotmányos felelősség elvét legelőször a magyar nemzet iktatta alkotmányába. Az aranybulla híres záradéka a törvénytelen uralom ellen való ellenszegülés jogát hatód felszedezével a francia forradalom előtt emelte valóságáig. S a miniszteri ellenjegyzés kényszerít közjogunk már a XIII-ik században jogszabálylyá tette. Ime, a magyar alkotmány nemcsak a legrégebb, de a leghatalmasabb is Európa valamennyi nemzetének alkotmányaközött. Amit egybeült véres forradalmak és szörnyű válságok tanulságai érleltek meg, azt nálunk a spontán alkotmányos fejlődés, mint magától érthető és természetes dolgot realizálta. Jól mondja Apponyi, hogy nekünk nem voltak Solonjaink és Lykurgjaink, de alkotmányunk mégis valóságos remeke a politikai bölcseségnek s e remekmű alkotója a magyar nemzetnek egyetemes lángelméje volt.

Plasztikusán állítja a közönség elé Apponyi a magyar királyi hatalomnak egészen sajátos jellegét. A mi királyaink is az öröklés címén jutnak a trónra, mint más népek fejedelmei. De hatalmuk teljességét csakis a koronázás adja meg, ezt pedig a nemzet csakis akkor teljesíti, ha a trónöröklés rendje szerint uralkodásra jutó király előbb megerősíti a magyar nemzet közszabadságait a koronázási diplomában s leteszi a királyi esküt a nemzet alkotmányának épségben tartására. Ausztriában a császár, míhelyt a trónöröklés megnyílik, azonnal élvezetbe lép a teljes fejedelmi hatalomnak; holott nálunk előbb biztosítékot kell nyújtania közjogi integritásunk feltétel megővésére és csakis e feltétel teljesítése után kapja meg a nemzettől a koronázási aktus révén a királyi jogok teljességét. A nemzeti géniusz a magyar királyi hatalom illetően berendezésével megtalálta a páratlan bölcs módot, hogy a dinasztikus folytonosság mellett az alkotmány épségét is biztosítsa magának. Már ebből az egy külsőségből is meg kell ismerni a külföldnek, hogy a magyar király jogilag nemcsak különálló, de közjogi szempontból lényegesen különbözö egység Ausztria császárságától. Jól mondja Apponyi: „Valóságos remekmű ez az alkotmány, mely egy nagyon reális, nagyon hathatós és nagyon erős királyságot teremtett, mely azonban egész szerkezetében oly erő-

sen van hozzáferradva a közszabadságokhoz, hogy magát sebzí meg s a saját hatalma alapját támadja, ha amazokat akarja sérteni.“

A következő fejezet a nemzeti képviselő fejlődését mutatja be az Árpád-kori nemzetgyűlésektől a népképviselői rendszer behozataláig. Apponyi kimutatja, hogy nálunk a köznemesség a nemzeti demokráciát képviselte a királyi hatalommal, valamint az oligárkikus főurakkal és később a bécsi udvarhoz szűtő arisztokráciával szemben. E köznemesség képviselte a nemzet erejét, okosságát és energiáját. A hadiadó és a véradó megtagadásának hatalmát a köznemesség tartotta kezében az országgyűlésen; s a nemzet közjogi sérelmeinek orvoslását e hatalom kapcsán sürgetve óvta meg annyi próbáltatás keresztül s oly súlyos viszonyok közt a jogfolytonosságot s ennek bástyáin belül a közjogi önállást s a nemzeti egységét. Halhatatlan érdeme e köznemességnek, hogy politikai előjogait forradalmi kényszerítés nélkül, önszántából terjesztette ki az egész nemzetre. A demokrácia új erőt így toborozta a köznemesség szabadelvűsége és előrelátó hazafisága a nemzeti védelem ősi feladata szolgálatába.

Hatalmas fejezetben vázolja Apponyi munkája az alkotmányos erők súlyegyenének elhelyezkedését történelmünkben. Az Árpádok alatt a hatalmi súlypont a királyságban volt, míhelyt akkor a nemzeti királyok energiája nyújtott védelmet külső támadások ellen. Vegyesházbeli királyaink korszakában a nemzeti eszmét a fejedelem személye nem képviselheti többé, mínel fogva az alkotmányos súlypont a trónról átköltözködik a nemzetgyűlésbe. A Habsburg-ház uralma alatt ismét változik a helyzet. A királyi hatalom ekkor az országgyűlés jogkörének csonkítására s erejének megbénítására tör. Az alkotmányos súlypont tehát elmenekül a vármegyékbe s a municipális bástyák mögött huzza meg magát mindaddig, míg a népképviselői rendszer megvalósulása meg nem adja a nemzeti eszmének a maga természetes biztosítékát s a közhatalmaknak az állandó és normális egyszenszű áldásait.

Zárószakaszában e műnek a közjogi kiegyezést ismerteti a szerző. Eddig csak gazdag és fényes multját tárta fel a magyar alkotmánynak. Itt a szövevényes jelen bo-

nyolult szálait rendezgeti biztos kézzel. A protopszeudoszt itt tiporja földre; a felőlünk terjesztett ámitásoknak itt mutatja ki nyomorúságos aiptalanságát. E fejezetben kerül a páthoszt; hideg és világos akar lenni, mint a téli verőfény, amelyben élesen rajzolódik meg a tájék körvonala. Nincs összbírodalom, nincs egységes dinasztia. A magyar királyság közjogi egységére merőben elütö az osztrák császárságtól. Még az uralkodóház sem azonos voltaképpen, mert nálunk csak három ág örökölt, holott Ausztriában a dinasztia minden sarjadéka részvesz a trónutódlásban. Köztünk és Ausztria közt perszonális unió van csupán, a kölcsönös védelem kötelezettségével. A 67-iki kiegyezés csupán e kölcsönös és közös védelem eszközeinek miként való alkalmazását állapítja meg, de a pragmatika szankcióból indulva ki, mely tisztán magyar közjogi törvény, alapszerződés, amelyben a királyi ház a magyar állam feltétlen szuverenitását újabban megerősítette. Magyarország és Ausztria közt nincsen semmi törvényhozási közösség. A delegáció nem törvényt hoz, hanem a magyar országgyűlés megbízásából állapítja meg a kölcsönös védelem költségeit. Maga a végrehajtó-hatalom sem közös, mert a magyar király a maga hatalmának egy porcikáját sem oszthatja meg senkivel, az osztrák császárral sem. Kifele, mint nagyhatalom, igenis közösen jelentkezik a két állam. De a hatalom nem közjogi lényegét jelent, hanem akciót, az adott esetben együttes nemzeti érvényesülését két önálló s egymástól független államnak.

Rövid összefoglalásban ezeket a közjogi igazságokat viszi Apponyi a felőlünk elterjedt közjogi hazugságok ellen a porondra. Vallakozása rávall ideális hazafiságára, munkájának formai előkelősége és tartalmi gazdagsága a művészelkü államtudost dicséri. Amit céljával kitérített, azt ragyogó sikerrel el is érte. Művéből kibontakozik csakugyan az igazi Magyarország, a történelme és a közjogi Magyarország, Európa e legrégebb centralizált állama, amelyet temérdek faj- és valláskülömbőség között a szabadság alkotott és tartott fenn. A jogfejlődés irányának és tartalmának egységét, az állami szuverenitást corobátlanosságát, a nemzeti törekvések vaskövetkezetességét háttér gyanánt rajzolta meg Apponyi. Előadása központjává pedig a magyar nemzet törtéreliai

— De hiszen ismered Cserim bégét, ellenkezett a legény, markát nyitva tartva, mintha nem akarná elfogadni a pénzt.

— Persze hogy ismerem, de csak egy üdvözléről van szó.

— Ha az öreg megtudja...

— Akkor menekülj hozzám.

— Meg fog ölni.

— Ne félj semmit, sugta Emin bég és gyorsan távozott, nehogy valaki észrevegye.

A szolgaleány még sokáig habozott, amíg végre zsebébe dugta a nehéz pénzdarabot.

* * *

Egész hét eltelt, a nélkül, hogy a szolga alkalmat talált volna az üzenet átadására. Egyedül úgy sikerülhet ez, ha az öreg Fatura segítségét veszi igénybe. Fatura belső cseléd, aki Cserim bég házában őszült meg.

Emin bég mindennap megjelent a kútnál; minden este számtalanszor elsétált a ház előtt. Mindhiában! Senki sem jött, aki választ hozott volna.

Egy este végre Omár halotthalaványan kiösznt a kapun, valamint Emin bég kezébe nyomott és rögtön visszalutott. A bég izgatottságtól remegve ment haza. Csak ott bontotta föl a kis csomagot. Egy kávészem, egy darabka cukor és egy darabka szén hullott ki belőle.

— Oh, Istenem! kiáltott a bég. Egy kávészem: szíve megrepedt értem. Egy széndarab: érettem ég. Egy cukor darab: ilyen édes vagyok én neki.

És számtalanszor összezecskölte a kávé, szent, cukrot.

* * *

Hideg volt a téli éjszaka.

A nagy hőpályák olyan sűrűn hullottak, hogy egy lépésnyire alig lehetett látni.

Az esti imádság éppen véget ért; az emberek a mecsetből visszatértek a kavanába. A piaci kávéházban mély esőnd honolt, jóllehet a páras ablakon át látni lehetett, hogy sokan vannak benn. Az emberek azért viselték magukat olyan

esőndesen, mert az öreg guzlár hősi dalokat énekelt és énekét a guzla elnyújtott hangjaival kísérte. Senki sem merte egyetlen mozdulattal sem megzavarni a némaságot, nehogy a guzlár egy szava is veszendőbe menjen.

A fiatal bég ezidőtájt Cserim bég házához lopózott és kaveset a hajótta a cselédszoba ablakára. Omár kijött a szobából és jelt adott az öreg Faturának, aki viszont fiatal urnőjét értesítette.

A leányka anyja mellett ült és összeresztent az ijedségtől. Még egy pillantást vetett anyjára, aki szerencsére éppen egy látogatónba jött asszonyval beszélgetett. Azután fölállott, észrevétlenül elhagyta a szobát, majd egy perc alatt a kapuban termett, ahol Emin bég fogadta és kézenfogva megszókött vele. Omár és Fatura utánuk, mint esketési tanuk.

Az öreg guzlár éppen ott tartott hőskölte-ményével, hogy Budal-Tal a kaurók országába jut és fölmegey az udinai bán büszke várába, amikor hirtelen pisztolylövés dördült el az utcán. A hallgatók mind fölgráltak ülőhelyeikről, az öreg hegedős elnémult és többen egyszerre így kiáltottak:

— Leányszókötetés!

— Folytsd csak, szóltak megint mások. Valaki nősil. Isten áldja meg őt boldogsággal.

A guzlár folytatta előadását és megint mindnyájan lélekzötvetlenül nélltük hallgatták. Egyedül az öreg Cserim bég ült úgy, mintha izzó szén lett volna alatta. Habár bizonyosra vette, hogy a lövés nem neki szólt, azért még sem tudta végighallgatni a hőskölte-ményt. Csőndesen fölállott és elment. Sokan kárörvendőző vihoggással kísérték távozását.

Odahaza kétségbeesetten találta feleségét. Az asszony úgy viselte magát, mint az örült.

— Vasszfia elűnt. Omár és Fatura is. Ők segítettek a szókösnél. Ők az esketési tanuk...

Az öreg bég a szofára roskadt; öklöbe szorította a kezét és kétségbeesetten nyugtózott. Ezalatt pedig a város minden kávéházából hallatszott a kiáltás:

— Ingyen! Minden ingyen!

És olyan hangosan harsogott végig az utcákon, hogy az öregek is tisztán hallhatták:

— Emin bég lagzit ül!

* * *

Két hétig tartott Emin bég lagzija. A város egész lakossága, szegények és gazdagok meglátogatták őt. Cserim bég naponként láthatta, miképpen gyülekeznek az emberek az utcán, hogy csapatostul menjenek Emin bég házába lakmározni. Az öreg meg volt semmisítve. Legkínosabban érintette, hogy legjobb barátai is elmentek vejeinek az ünnepségeire.

* * *

Egy esztendő eltelt, a nélkül, hogy Cserim bég meglent volna a csarszárban (bazárban). A kavanában is üres maradt a helye. Visszavonult életéből azt következtették, hogy nem akar megbocsátani gyermekeinek. Már az egész város zúgolódott az öreg makacssága miatt. Mi kivetni-valót találhat Emin bégén? Olyan férfiu, amilyenek éppen lennie kell. Még akkor is hiábavalónak bizonyult minden kísérlet arra, hogy megbéküljön gyermekeivel, amikor már megint kezdett emberek közé járni az öreg bég.

Hanem Emin bég mindezzel nagyon keveset törődött. Boldogan és meglegedetten élt hanumájával (asszonyával), és talizmán gyanánt őrizte a kávészemet, valamint a széndarabkát és a cukor darabkát.

A kibékülést csak akkor ünnepelték meg, amikor egy unoka saját lábán eldöcögött nagyapjához és kezét csókolt neki.

Cserim bég még mindig erősen ellenzi, hogy a leányok irni tanuljanak. És még mindig nem tud semmit arról a titkos írásról, amelyet a veje olyan gondosan őriz. Még mindig nem tanulta meg, hogy a szenvedélynek nincsen szüksége bölte, hogy megörtesse magát azzal, aki meg akarja érteni.

egyéniességét állítja oda, ezt a büszke és makacs egyéniességet, mely önérteléről és jogairól nem mondott le soha... Európa szószékéről ezt a nagy és tiszta igazságot a maga remek módján hirdeti Apponyi Albert. A civilizált világ tapsaihoz, amelyek nem fognak elmaradni, hadd fűzzük hozzá a magyar haza hlás elismerését.

A földművelési vita.

Budapest, március 13.

Délután négy óra volt körülbelül, mikor a mai ülés befejeződött. Egy sürgős interpellációt, melyet Pavlovics Ljubomir jelentett be a szerb egyházi kongresszus dolgában, még ki is szorult a hosszúra nyúlt ülésekből. S a földművelési vita mégsem hajlik vége felé. Hat óra alatt mindössze öt beszédben volt része a t. Háznak. S ebből az öt-ből sem azokkal kell foglalkozni, amelyek leg-hosszabbak voltak. Így például az elpusztíthatatlan Major Ferenc beszélt két órán keresztül de rebus omnibus et quibusdam aliis, mégis kevés róla a mondanivaló. Es akármilyen rokonszenves szónok gróf Benyovszky Sándor, az 6 beszéde se vált ki különösebben. Az ülés első feléből jór-mán csak Leidenfrost László beszéde érdemel figyelmet, mert ez a szeszgyártásra terelvé a gazdaközönség érdeklődését, nagyobb jelentőség-gel bír.

Az igazán érdekes két beszéd az ülés má-sodik részébe esett.

Politikai és gazdasági tekintetben fontosabb és értékesebb a gróf Károlyi Sándor beszéde. A magyar gazdák vezére rendkívül érdekes változá-son ment keresztül a hang és a módszer szem-pontjából. Hangja ma csupa mérséklet, mód-szeréből hiányzik minden agresszió. Mint a az agrárius koncert hangversenymestere szor-dinót tett volna hegedűjére. Egész beszéde a szövetségi kérdés propagálását szolgálta, de úgy, hogy lehántott róla minden felesleget, társadalmi és politikai vonatkozást. Ugy állította oda a szövetségi kérdést, mint tisztán gazdasági problémát. Ebben a minőségében pedig a kérdés nemcsak diskusszióalható, de igazán nincs ok tőle idegenkedni. Mert arra joggal hivatkozott gróf Károlyi Sándor, hogy Angliában és Németország-ban a fogyasztó és értékesítő szervezetek virá-goznak, a kereskedelem pedig egészen jól érzi magát mellettük. Ebből ugyan nem következ-ik szükségképpen, hogy a szervezetek ná-lunk is gyökeret fognak verni, de az igenis következik, hogy mint tisztán gazdasági probléma-val, nálunk is megpróbálkozzanak a szö-vetkezetek meghonosításával. Mert ha beval-nak, akkor nincs szükség a próbálkozás iga-zolására, ha pedig nem valnak be, legalább fak-tumokra hivatkozhatnak a szervezeteket ellenzői. Kihámozva tehát a társadalmi és felekezeti vonat-kozásokból, a gróf Károlyi Sándor propagandája megérdemelte a t. Ház és megérdemli az ország komoly érdeklődését. Ezt a jelentős beszédet ehhez képest nagy figyelemmel és sokhelyütt élénk hely-lesléssel fogadta a parlament.

Nem ilyen értékes, de mindenesetre érdekes volt a másik beszéd. Ezt Uray Imre, a szélsőbal-nak félig új tagja mondotta. Félig új, mert egy cikluson keresztül nem volt tagja a Háznak s csak most került be újra. Mi régiok ismertük és tudtuk róla, hogy a jóízű, anekdotás, magyaros és liberális gondolkodású szónokok közül való s talán még legközelebb éri azt a típust, melynek ezidő-szerint Eötvös Károly a legtekélyesebb képviselője. Jóízű előadása, magyaros íze, kedves ölelet-sége nem csappant meg, ma is a régi. S azokon kívül, akik örvendtek a viszontlátásnak, a mai t. Házban igen sokan voltak, akik örvendtek a nyereségnek is, melyet Uray Imre a kissé szegé-nyesen ellátott szélsőbalon jelent. Nagy élvezettel hallgatták Urayt s egy kis meghökke-nés csak akkor jelentkezett, mikor a ruthén kérdés kapcsán a galíciai proletár népség-ről ugy emlékezett meg, hogy az elnök rendre-utasította miatta. De ez a meghökkenés ok nél-kül való volt. Uray Imre ma mindjárt kijelentette, hogy szereti és becsüli a magyar zsidókat, de neki - multja szerint - el is lehet hinni, hogy a

galíciai beözönlőket nem a fajtájuk miatt támadja, hanem azért, mert proletárok és ebben a hazában sohasem vernének gyökeret. Egyébként Uray beszédében ez az epizód éppen csak epizód volt s annyi okos, használható, igazán magyar ideá-val hozakodott elő, hogy a beszédet ezek szerint illik megbecsülni. A t. Ház ugy is tett. Bár az ülés idején túl kinyult a beszéd, Urayt végig szívesen hallgatták.

A képviselőház ülése március 13-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Tallian Béla.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Darányi Ignác, gróf Széchenyi Gyula, Plossz Sándor.

Elnök jelenti, hogy Pavlovics Lyubomir sürgős interpellációt jelentett be mára, mivel szombaton aligha lesz ülés.

A földművelésügyi költségvetés.

Gróf Benyovszky Sándor: A fedezetlen határ-időz et eltörléséről és a buza áralakulásairól szól. A mostani magas árakat nem az őrési forgalom el-törlése okozta. hanem a tavalyi rossz termés. A fede-zetlen határ-időzlet sem gyakorol valami nagy befolyást a buza áralakulására, ez nem nyomja le a buza árat. Ha a fedezetlen határ-időzlet okozná az alacsony buza-árakat könnyen lehetne rajta segíteni egyszerűen el-kelene törölni. A buza alacsony árat a tulajdonosi okozza; nem nálunk van a tulajdonosi, hanem legin-kább Oroszországban és Amerikában. Intézkedéseket kér, hogy a buza-árak javuljanak. Feltehető, hogy az egyes külállamok mennyit tesznek mezőgazdasági termékek jobb értékesítéséért. Nálunk áremelkedés csak akkor lesz, ha nagyobb tesszük a bellogyasztást. A do-hánytermelés érdekében is szót emel, s a dohány mi-nőségének javítását tartja szükségesnek. A mezőgaz-dásáknak nem egy jövedelmi ágra, pl. a búzára kell a lösulet: tekni ni, hanem több jövedelmi ágra egyfor-mán kell súlyt fektetni. A mezőgazdaság érdekében igenis föltétlenül szükséges az önálló vámtérsület. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ez a gyapjú árat is megávitáná. A gyapjútermelés az önálló vámtérsü-let megett ismét virágzásnak indulna. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Az alacsony olasz borvám hátrányos. Ha azonban azt leemeljük. Olaszország represszállákkal élhetne és megakadályozhatná kivite-lünket. A hazai bort kell olcsóbbá tenni, de a szőlő-művelés nálunk nagyon drága. A gyümölcsértékesi-tésről szót ezután. Nyomoruságos az állapotunk ezen a téren, mert a nagy kivitel mellett a behozatal még mindig nagy.

Leidenfrost László: Szükségesnek tartja, hogy a gazdák a képviselőházban előmozdítsák a föld-művelésügyi érdekeiket és egész erejükkel támogassák a földművelésügyi minisztert áldásos működésében. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) A magyar parla-mentben nem szabad ebben a kérdésben nézetelté-résnek lennie s íel kell minden alkalmat használni arra, hogy a gazdaközönséget erősítsük. Tőke nél-kül belterjes gazdaságot üzni nem lehet. A tőke hiányzik nálunk az országban, vagy ha rendelkezé-sünkre áll is, oly drága és oly nagy kamatokat kell érte fizetni, hogy a gazda tulajdonképpen nem a maga, hanem az illető pénzintézet számára tárad és dolgozik. Odafizeti a kamatokat az amugy is csekély, és egyoldalú jövedelemből. Sainos ugyanis, hogy csak gabonatermelésre vagyunk berendezve és gazdasági iparunk, amely a gazdának a tőkét megszerzőné, alig van. Pedig gazdasági ipar nélkül a jelenlegi viszonyok mellett még a kiszáda is nehezen bír megémi s éppen azért nagyobb súlyt kell helyezniünk a gazdasági iparágra, mert ez a gazdának kevés beletétek mellett biztos jövedelmet szerez. Különösen új iparágra kell a kormánynak is nagyobb súlyt helyezni. amely a gazdaságban termelt nyersanyagot jól értékesíti s egyszersmind oly vetélsörgöt teremt a gazdaságban, mely a földet ja-vítja s annak termelőképességét emeli. (Élénk helye-slés.) Ilyen iparág a répaszeszgyártás, mely a hazai viszonyokra alkalmazva olyan iparunk bizonyul, amely kizárólagosan és egyedül gazdaságának mondható, mert kezelése egyszerű s aránylag kevés beletéteket igényel. (Halljuk! Halljuk!) A répa ott, ahol csak érteke van, de ára nincs, takarmánynak tekintendő, ha pedig a gazda repáját nem takarmánymarában aprítja íel, hanem a szeszgyárban, hogy ezáltal a répa termelési költségét és a gazdaságának bel-teresebb művelésével járó nagyobb kiadásait fedez-hesse, máris haszonnal dolgozik. (Halljuk! Halljuk! jobboldal.)

Közgazdasági szempontból nagyfontosságú a répaszeszgyártás, mert ha figyelembe vesszük azt, hogy az országban a jelenlegi gabonatermelés felül meg azon répamennyiség is termelődött, mely a most előállított gabonaszeménységnek megfelelne. — ami éppenséggel nem lehetetlen, — akkor az évenként termelt szesz értéke, hazánkban egy többletjövödelmet képezné; a szeszipart pedig a gazdaközönség szög-latába terelné, mert répa kevés kivétellel az egész országban termelhető; és ahol ez nem sikerül, ott megterem a minden versenyt kizáró burgonya, mely a maga vidékén a szeszipart máris a gazdaközönség számára biztosítja.

Major Ferenc: A mezőgazdasági ipar fejleszté-sét szükségesnek tartja. Az agrár és merkantilis ér-dekeket végre-valahára össze kell egyeztetni s meg kell szüntetni azt, hogy az utóbbi az előbbin élsőköd-jék. Ha Magyarország 1867-ben ráállott volna az ön-álló vámtérsületre, akkor ma nem volna az országban gazdasági válság és volna iparunk. Keyesli azt az

összeget, amit ennek a tároának költségvetésekképp előirányoztak. Azokat a nagy érdekeket, amelyek ehhez a tároához tartoznak, nem lehet megvédeni ily csekély összegyekkel. A házi ipart fejleszteni kell, s erre a célra is többlet kellene áldozni, mint amennyit a földművelésügyi kormány elő-irányzott. Helyesli, hogy Kolozsvártól fakereske-dői tanulmányot állítsanak íel, Ez az eredmények csak hasznára lehet. A tej- és vajértékesítés terén elért eredményeket is örömmel üdvözli. A szőlészet és borászat nálunk válságban van. Ezt nagyrészben azok az elemi csapások okozták amelyek az utolsó évtizedben a szőlőket sujtották. A segélyezés s tel-újításra nem volt oly nagy, mint amilyenek kellett volna lenni. A borértékesítés terén előforduló baj-okat ismerteti s ezek orvoslását sürgeti. A rossz tele-pítés oka részben az évi nagy birtokváltozásnak. A külföldiek birtokszerezését korlátozni kell. Vigyázni kell, nehogy a telepítés pénzspekulációvá változzék. A cukorral Ausztria részéről elkövetett anomáliákat teszi szóvá s ezek orvoslását kéri. Olcsóbbá kell tenni a nép részére a cukrot. Kéri a minisztert, hogy a mezőgazdasági ipart karolja íel s a következő ha-tározati javaslatot nyújtsa be:

Utasítatik a kormány, hogy haladéktalanul tör-vényjavaslatot terjesszen a t. Ház elé, mely vidéken taxative felsorolt földminimimum állapot meg, melyen alul a kiszáradának semmi néven nevezendő birtokát, vagy ennek műveléséhez okvetlenül szükséges esz-közéit és állományát, sem adóhátralékért sem pedig tartozásért elarvezzei nem szabad. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: Az ülést öt perore felfüggeszti.

(Szünet után.)

Gróf Károlyi Sándor: Ez a tároa nincsen ugy do-tálva, mint a hogy annak felszerelve lenni kellene. A magyar földművelés az, amely viszi az ipart és ke-reskedelmet. Ha az hanyatlik, hanyatlik mindeu (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) produktív tényező és ennek következtében, midőn az iparért kell, hogy cselekedjünk, — és helyesen tesszük, ha iránta ér-deklődünk — akkor épp annyira szükséges, vagy talán még fontosabb, hogy a földművelés iránt is érdeklődjünk.

A hitelszövetkezeti organizmus, amely már há-rom éve működik, létszeg kiindulási pontból indult ki. Nem elég hiteiről gondoskodni egyedül, hanem van-nak a hitelszűkegleten kívül értékesítés: és logyasztási szűkegletek is, amelyekről szintén szövetkezet-eket kell gondoskodni, szemben a kereskedelem oly irányu tulkapásaival a belidőzi versenyben, amelyek nem helyesek. A hitelszövetkezeteknél beláttuk ezt s ez meg is történt, csak hogy a hitelszövetkezetek ugy, ahogy ma vannak, tulajdonképpen nem felel-nek meg azoknak a céloknak, amelyeknek meg-felelniük kell, mert nem tudnak kiterjeszkedni. Eggedül az az egy benne a jó hogy egy nagy elvet proklamál: hogy szövetkezeteket uton reorgani-zálja Magyarországon a hitelt; hogy ez a reorgani-záció nem csak a földművelésre terjesztett ki, ha-nem kiterjesztett a munkára és az iparra; és ebben van a nagy érdem: mert ezel nem létszegen, csak a földművelés érdeke, hanem tulajdonképpen Magyar-or-szág produktív érdekeinek összesege a legváltásabb módon részüli támogatásban, legalább elvileg.

Ma 1280 és néhány szövetkezetünk van, 250.000 taggal, 1.200.000 tartaléktőkével és körülbelül tízmillió befizetett üzetrésszel. A kölcsön, amit kaptak, 35 millióra megy. Ezek látszólag igen szép számok, de ez kevés; ennél több kell. És a hitelszövetkezetek, sajnos, éppen ott nem terjedhettek, ahol leginkább lett volna rájuk szükség, tudniillik azokon a vidékeken, ahol a nép nincs azon a kellő műveltségi fokon, amely szükséges arra, hogy egy hitelszövetkezet a faluban megéhesen.

A hitelszövetkezet ott is boldogulni fog, ha ösz-szeegyvezetiki az organizmust, amint azt törvényünk meg is engedti, a népies hitel igényeivel. A skót bankok régenre kiküldték ágenseiket a városból a faluba, a gazdaság színhelyére és így ajánlották föl az ille-tőnek a hitelt. Ebből persze baj lett, mert ezek a bankok csak arra néztek, hogy minél több engage-ment s biztosítanak. Ha minden faluban tudnának hitelszövetkezetet csinálni, akár van ott kellő érteimi-ség, akár nincs és minden ilyen helyen ahol arravaló, értelmes publikum nincs, például az országos hitelszö-vetkezeti központ, vagy pedig más, arra megbízott szövetkezeti központ megbizna egy hivatainkot, hogy abban a 10—20 szövetkezetben ó legyen az elnök. Akkor ó mint elnök és megbízott szerepelne egy-szerre. Ó lenne felelős központjának azért, hogy a hitel-szövetkezetek nem ad tulnagyi hitelt és hogy csak érdeme-seknek adja azt. A romlány területen névszerint Erdély-ben az A/bina és más válatok körülbelül így jár-nak el. Baja a mi hitelszövetkezeiteink az is, hogy mind hitelle bazirozó az egész operációt. Pedig éppen ezeken a vidékeken arra kellene törekedni, hogy az értékek fele jelzálogos hitelen adassék. A hitelszövetkezetek, ugy, amint ma vannak organizálva, nem vonzák a pénznek oly nagy tömegét, ha pedig mindannyian a kölcsönnek egy részét jelzálogként vennék, ugy mindenesetre sokkal kedvezőbb feltételek mellett tudnának maguknak pénzt szerezni. Tehát a pénz olcsósága kedvéért is óhajtáná a jelzálogos köl-csönök létesítését.

Szükséges, hogy legyenek vidéki központok is, (Helyeslés balról és a középén), amelyek természet-szerűen az országos központ alatt álljanak, ennek tel-lyegyletől függenek. Különösen a mai helyzetben oda kellene törekedni, hogy a kölcsönöknek azon részét amely nem személyes hitelt van alapítva, ne bankoktól és bankok reeskompa útján szerezzük meg, hanem tessék ezt a kérdést lehető legdrégtebb öszszekötésbe hozni az Osztrák-Magyar Bankkal. Az Osztrák-Magyar Bank képes erre; eddig is ó adta ezt a pénzt; ezentul pedig nem mint közveüti, hanem

direkte fogja azt a pénzt adni. Meg kell adni annak a lehetőségét, hogy a hitelszövetkezetek pénzügyi állása a nemzeti bank legyen (Helyeslés balold.) és ezáltal a lehetőségig kedvező kamatláb álljon elő.

A fogyasztási szövetkezetek némelyek szemében valami afféle dolog, mint a vörös posztó a mezőn a bika; az nemely körökben kellemetlen impressziót ad fel, de igen méltatlanul. Méltatlanul azért, mert a fogyasztási szövetkezetek nem az a feladata, hogy a kereskedelmet tönkretgye. (Helyeslés balold.) hanem az, hogy a kereskedelem tulkapasait az illetékes mérvekre szorítsa vissza. (Helyeslés a Ház minden oldalán.) És mihielyt a kereskedelem olyan helyzetbe jut, hogy azon illetékes mértéket megtartja, azonnal eliesik a fogyasztási szövetkezetek szétszűrése, és azok nem is fogják tovább működni, hanem bezárják a boltot! (Helyeslés balold.) Hanem arraigenis igen nagy szükség van, hogy interviniáljon, hogy versenyt csináljon.

Nagyon fontos a fogyasztási szövetkezetek mellett azokivül még az értékesítési kérdés. (Halljuk! Halljuk!) Egy dícséretes példánk van itt. Darányi Ignác miniszter inszenzáta, midőn a tej- és vajszövetkezeteket csinálta. Ez nagy teredelmet vesz le, ez buzdit bátorít a további cselekvésre a szövetkezeti téren. Az értékesítést ennél is tovább kell fejlesztetni. A gabona értékesítésének kérdése mar nemcsak a kis emberek kérdése, hanem a középbirtokosok kérdése is. A középbirtokos lehet segíteni, hogyha megvalósul a magyar takarékpénztárak reformja. (Élénk helyeslés jobbold.) Ahogy a versenyt megindítjuk az értékesítési szövetkezeteknél, épp úgy meg kell indítani a versenyt a fogyasztási szövetkezeteknél is. Az értékesítésnél a feladat az, hogy mi a versenyt lehetővé tegyük az által hogy vidéki falusi magtárakat létesítsünk. (Helyeslés a jobboldalon.) (Es hogyha ilyen vidéki falusi magtárak vannak, akkor azután egy második organizmussal, amely ennek felelté áll egy vagy több helyen közraktárakat létesítsünk és a közraktárakba berakjuk azokat az anyagokat, amelyeket a falusi raktárak kitisztítanak összegegyeztetnek, raktároznak és eladnak. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Ezeknek a központi közraktáraknak azonban egy bizonyos szervei összekötötésben kellene lenni a vidéki raktárakkal. Ezeket a kérdéseket szolgálni kell és lehet is a warrantok útján. A warrant nem olyan dolog, amely minden körülmények közt szükséges, de egy előnyt mégis ad, azt tudnunk, hogy az árukak nem fogják egyszerre a piacra dobni, hanem azok lassankint kerülnek oda. Ma vállalkozási pangás van, de pénzösség is van és így inkább ma, mint máskor lehet ezt a dolgot elérni. (Helyeslés. Ugy van!) Most kell ezzel foglalkozni, mert egy év múlva talán már nem lehet és ezzel a magyar közgazdaságnak nagy hasznára fogunk lenni.

Uray Imre: A költségvetésről ugy van, mint valami régi ismerősével, akit, ha találkozik vele, jó színen lát, ugyanazokat a formákat mutatja csak kissé megváltozt. (Derűltség.) Hogy Magyarország gazdasági helyzete ide jutott, annak első sorban magunk vagyunk az okai. Elárasztották Magyarországot jogászokkal, szegénynek is tartotta a fiatalember, ha más pályát végeztet, mint a jogi pályát. Ennek eredménye pedig az lett, hogy a jogot megtanultuk, a perek vitelét megtudtuk, és ezáltal idegenek perellék el ősi vagyónunk legnagyobb részét. (Derűltség.) Hibás volt nevelési rendszerünk.

Ma is tódul a fiatalság a jogi pályára. A középiskolák gombamódra nőnek úgy, hogy alig van város, amely gimnáziumot ne igényelne. És az a fiatalság akkor sem a szakpályákra megy, nem gazdasági pályákra megy a kilenözött része, hanem a jogra rohannak, amire pedig egyáltalán nincs szükség.

Helytlen, hogy két-három nap alatt letargyaljuk ezt a költségvetést, amely a jundamentuma a többi költségvetési reszortnak, mert ez tartja valamennyit. Az érdeklődés e házbán minden iránt nyilvánul, csak az iránt nem, ami a legfontosabb, ez iránt vagyunk közönynyel.

Szell Kálmán miniszterelnök: Nem lehet mondani!

Uray Imre: Ennek a tárcának élén lát egy jógaoszt, aki pláne fiskális, miniszter lett. A miniszter is inkább gyakorlati ember, mint theorikus és a jóakarattal megvan nála. A világról sem támadja azért, mert egyes dolgai nem sikerültek. Ha jobban értett volna hozzá, lehet, hogy jobban sikerültek volna. (Derűltség.) Felkiáltások a közepén: Eljén Darányi! Magyarország 24 esztendőn keresztül áll a közös vámtérellet alapján és Magyarországot, akárhogy disputáltak fölötte, tagadni nem lehet, ez a 24 esztendői közös vámtérellet juttatta erre a szomorú állapotra. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Már most, hogy agrárpart legyen közös vámtérellettel, az fából vasarkára. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Megölte a keletkező agrárpartot mindjárt az a jelző, hogy közös vámtérellet, a publikum elhídegedett iránta. Foglalkozik az állami erők dolgával. Itt a bevétel 13 millió korona, a kiadás kilez 9 millió koronát, a jövedelem három és fél millió koronát. A 700-800.000-ról nem beszél urasan csinálja, mint ahogy a miniszter szokta. (Derűltség.) Aki felületesen nézi ezt a dolgot, az ebben nem talál semmit, mégis jövedelmezett három millió forintot. De vegyük tekintetbe, hogy két millió katasztrális hold erdőségéről van szó s hogy ez a jövedelem megjelöl 1 forint 60 krajcár haszonnak holdankint. Micsoda erdő az, melynek 5 forint holdankint a jövedelem, holott egy privát ember 100-150 frtot elér. Ha 9 millió regime mellett 13 millió a bevétel, azt az ispánt elcsapja, mert nem tud mellette megélni és ráfizet, hiszen az alapanyagoknak a két százaléka kamaját nem látja. (Mozgás a közepén.) Az állami lőtenyésztes terén elérkezettnek látja az időt, hogy a miniszter lezsereljen, ha másért nem, nemzet szemponból, mert hát azt látja, hogy a közűshadseregbei kétfejű-sasos csákóju katonák nevelik ott azt a csákót. Hát miért nevelik? Hát nagyobb respektusa van annak a csákónak a kétfejű-sasos csákóju katoná

előtt? (Élénk derűltség.) Hiszen, hogy a miniszterek nagy respektussal vannak a kétfejű sas iránt, azt tudja régen de az a csákó kutyaiba sem veszi, nem törődik vele. (Derűltség.) Felöle tehát már régesrég lehetett volna oda magyar oimertű katonákat állítani. Hát jót áll a miniszter, hogy ha valami eset történik Magyarországon, nem történhetik-e meg az, hogy az a Bécsből jött katonaság felül azokra a lovakra, és az egész anyagot átszállítja Ausztriába. (Derűltség. Zaj a jobboldalon.)

Kubik Béla: Ilven esetről talán nincs is tudomásunk a múltból? (Zaj. Halljuk! Halljuk!) Hát ne mosolyogjanak az urak! Nagyon is aggodalmat kelto dolog ez! (Zaj.)

Uray Imre: Nem látja be annak a szükségét, hogy éppen Magyar-Ováron legyen a gazdasági tanimezet. Olyan helyre kell áttenni ahol társadalmilag is képezheti magát a fiatalember. A külföldiek birtokszerezési helytelenek. Ezek uradalmakban csak idegen gazdasziszteket alkalmaznak. A tagosításnál mindig a szegény nép huzza a rövidebbet ezekkel az uradalmakkal szemben. Végül az északkeleti hegyvidékekkel foglalkozik ismerteti az ottani viszonyokat, a Schönborn-uradalom visszaéléseit, melyeket a szegény nép kárára követ el. A galiciai zsidók beavandorlását kellene megakadályozni. Ez a kőza népesség...

Élénk figyelmezteti, hogy ne hasznájjon ilyen kifejezéseket.

Uray Imre: Nem a magyarországi zsidókról beszélt, hanem a galiciaiakról, kik a legfőbb ártanak a magyar zsidóknak. (Helyeslés.) Végül foglalkozik Darányi működésével és bár abban sok jóakaratot lát, a költségvetést még sem fogadta el. (Helyeslés balold.)

Élénk: Bejelenti, hogy Pavlovits Lvubomir holnap teszi meg interpellációját s ugyancsak a honpári ülésben fele. Lukács László pénzügyminiszter Zooray Miklósnak az Ipar-és Kereskedelmi Bank dolgában tett interpellációjára.

Az ülést fél 4 óra után berekesztik.

BELFÖLD.

Báró Fejérváry Géza a királynál. A király ma délelőtt hosszabb magánkihallgatáson fogadta báró Fejérváry Géza honvédelmi minisztert. Amióta híre kelt a honvédelmi miniszter lemondó szándékának, ez volt a miniszter első jelentkezése a királynál. Ez audiencia után is fenntartjuk azonban azt az értesülésünket, hogy Fejérváry még nem adta be lemondását, s így a hozzáfűzött kombinációknak sincs semmi alapjuk. Tény az, hogy Fejérváry csaknem huszéves miniszterség után előrehaladott koránál fogva (holnapután üli meg 70-ik születésnapját) nagyon szeretne nyugalomba vonulni. Másrészt a koronának és a miniszterelnöknek hō óhajtsa az, hogy Fejérváry még továbbra is tagja maradjon a kabinetnek, mert honvédségünk ügye csak nagynehezen nélkülözhetné az ő tapasztalatokban gazdag vezetését és odaadó munkásságát. Döntés természetesen még egy irányban sem történhetett, már azért sem, mert, ismételjük, Fejérváry még nem nyújtotta be lemondását.

Az autonóm vámtarifa. Szell Kálmán, Lukács László és Horánszky Nándor e hét végén Bécsbe utaznak az autonóm vámtarifa dolgában az osztrák kormánnyal folytatandó tanácskozások végett.

Báró Krieghammer Budapesten. Báró Krieghammer Ödön közös hadügyminiszter, aki tegnap reggel ideérkezett, még tegnap délelőtt magánkihallgatáson fogadta ő felsége. A hadügyminiszter tárcájának folyó ügyeiről tett jelentést. Báró Krieghammer ma több látogatást tett, este részt vett herceg Lobkowitz hadtestparancsnok ebédjén, holnap reggel pedig visszautazik Bécsbe.

A konverzió. A konverziós művelethez vonatkozólag a Budapesti Tudósító arról értesül, hogy a konzorcium tagjai közül Taussig és Mauthner igazgatók holnap, a többiek báró Rothschild Albert kivételével, aki szombaton délben érkezik, szombaton reggel érkeznek Budapestre. A konzorcium tagjai szombaton délelőtt 11 órakor a pénzügyminiszteriumban gyülekeznek, ahol a szerződést is aláírják. Szombaton este a miniszterelnök a konzorcium tagjai tiszteletére ebédet ad.

Lukács László a királynál. Ő felsége ma délután két órakor Lukács László pénzügyminiszter hosszabb kihallgatáson fogadta.

Horánszky mandátuma. Kassáról táviratozzák, hogy a szépsii szabadalvópárt ma újra képviselőjelöltné kiáltotta ki Horánszky Nándor kereskedelmi miniszter. A választás alkalmasint 21-ikén vagy 22-ikén lesz.

A katolikus kongresszus küldöttsége a királynál. A mai általános kihallgatások előtt ő felsége a katolikus autonómiai kongresszusnak gróf Szapáry Gyula vezetésével megjelent küldöttségét fogadta.

Gróf Szapáry rövid beszéd kíséretében átnyújtotta a királynak a kongresszus által elfogadott szabályzaterevetet.

A király következőképpen válaszolt a beszédre:

Meleg érdeklődéssel és élénk figyelemmel kísérem mindkét szertartásu katolikus autonómiai kongresszus működését. Az önk által élvem terjesztett szabályzatot megfontolás tárgyává teendém és jelentéstételt végett magyar kormánynomnak kiadom.

Az összeférhetlenségi zsűri. A Ház összeférhetlenségi zsűrijének tag aihoz a képviselőházi iroda a következő levelet küldte:

Mélyen tisztelt képviselő ur!

Az összeférhetlenségi állandó bizottság Benke Gyula orsz. képviselő ügyét tárgyalásra előkészítette és erről a Ház elnökének a házszabályok 169. §-a értelmében jelentést tett. E jelentés a házszabályok 170. §-a értelmében a Házal közöltetvén, az elnök az itöl-bizottság 12 rendes és 3 póttárgjának kisorsolásá a folyó hó 21-én, pénteken délelőtt 10 órakor tartandó ülés napirendjére mint első tárgyat tűzte ki, mely alkalomkor az ülés-szak elején összeállított névjegyzékben foglalt képviselőket a házszabályok 173. §-a értelmében jelen lenni tartoznak. Az ügynek tárgyaása a házszabályok 170. §-a értelmében a kisorsolás után azonnal meg fognak tartani.

Miről mélyen tisztelt képviselő urat a házszabályok 170. §-a utolsó bekezdésének rendelkezése szerint értesíteni szerencém van.

Kelt Budapesten, 1902. évi március hó 12-én.

Regele János,

a képviselőházi iroda főigazgatója.

A tanádi mandátum. Szemere Miklóst a tanádi kerület Kávássy Sándor tüggetlenségi jelölttel szemben 880 szótöbbséggel képviselővé választotta. A választást Szongoth Jakab és társai peticióval támadták meg s nemcsak a megválasztott képviselő ellenében panaszoltak abszolut érvénytelenségi okokat, de Sántha Dezső királyi közjegyzőt, a választási elnököt is azzal vádolták, hogy a megválasztott képviselő javára visszaváltásig a szótöbbségtől kifolyó hivatalos hatalmával. A Kuria II-ik választási tanácsa Vavrik Béla elnöklele alatt ma tárgyalta a peticióit, a kérvényezők Dr. Nagy Emil ügyvéd képviselte, a választást Hets Ödön ügyvéd védte. A választás védője a kérvény ellen nem emelt alaki kifogásokat s így nyomban megkezdtek az érdemleges tárgyalást.

Dr. Nagy Emil, a peticionálók képviselője ismertette a kérvény tartalmát. Elmondta, hogy a kerületben már a választás előtt nagyban folyt az etetés-ítás. A kerület nagyrésze ugyanis oláh falvakból áll s ezeknek lakosai pénz nélkül nem szavaznak, tömegestül vásárolta meg a kormánypárt ezeket a szavazókat. A szavazatok megvásárlásában Szemere Miklós is közreműködött. A peticionálók nem is panaszolnak viszonylagos, csupán feltétlen érvénytelenítő okokat. Hogy Szemere Miklós csak egy napig volt a kerületben s így minden egyes vesztegetésnél külön-külön segédkezett nem nyújtott, az nem zárja ki az ő részességét. Ennek a peticionálnak, ugymond a kérvényezők ügyvédje, csak ugy lehet sikere, ha Szemere Miklós részességét megállapítja ezt pedig csak ugy állapíthatja meg, ha Szemere összes korszait kihallgatja, mert Szemereének a kortesekkel egyező akarata határozottan arra irányult, hogy az oláh falvakat pénzért vegyék meg s ezért bocsájította a sok pénzt kereseti rendelkezésére s ekként az ő vesztegetési dolusa átfoglalja az összes vesztegetéseket. Ha a Kuria ezt a generális dolust bizonyítani nem enged, ugy ennek óriási szociális hatása lesz a demokrácia hátrányára, a plutokrácia és az arisztokrácia előnyére. A törvény szerintrelatív alapon csakis ott lehet sikerrel kérvényezni, ahol a tömeges visszaélések mellett a szótöbbség igen csekély, ahol a szótöbbség nagyobb, ott már a szavazatok egyenkint leütése vajmi nehéz. De nagyon könnyű a petició eikere, ha a képviselőre magára lehet valamit bizonyítani, mert ez esetben egy megvesztegetés után szerzett szavazat elég a mandátum megsemmisítéséhez. Ezután áttér az egyes vesztegetési esetekre, elmondja a választási elnök visszaéléseit, aki a tüggetlenségi választókat a szavazó-helyiségtől negyven méter távolságra helyezte el, ugy hogy ezek nem hallották, amikor őket szavazásra hívták, s nem is szavaztak. Megnevezi a választókat, akiket megvesztegettek, s kéri a választás megsemmisítését. Dr. Hets Ödön, a választás védője a peticionálnak foglaltakat elejétől végig tagadja. Elsőben is a választási elnök ellen emelt vádakat cáfolgatja. Okiratokkal bizonyítja, hogy a pártok elhelyezése nem volt önkényes, hanem a két párt vezetőségének közös megállapodása szerint történt. Ami a választási elnökre vonatkozó egyéb vádakat illeti, kijelenti, hogy Sántha Dezső addig, amíg választási elnöknek meg nem tették, ahhoz a pártbhoz csatlakozhatott amelyhez akart, de mihielyt a választás vezetést átvette, pártatlansága minden tekintetben kifogástalan volt. Egyenkint tagadásba veszi azután a vesztegetésre vonatkozó eseteket, valamint a választási elnök házában állítottag lefolyt etetés-ítás vádját; visszatartja azokat a vádakat, amiket Szemere Miklós személye ellen hoztak fel a kérvényezők. Szemere senkit sem bízott meg azzal, hogy részére szavazatokat vásároljon, sem maga nem vásárolt. Öt

a kerület óriási többsége megüzletelte a mandátummal, nem pénzért, de személye iránt való tiszteletből s ragaszkodásból. Kéri a Kuriát, hogy utasssa el a petíciót.

A válasz és szöveg után a Kuria tanácskozására vonult vissza, a tanácskozás eredménye az volt, hogy a Kuria elutasította a petíciót.

A szolnoki mandátum. A képviselőház állandó igazoló-bizottsága ma déli 1 órakor tartott ülésében Kiss Ernő szolnoki megbízólevelét megvizsgálta, azt az alaki kellékek szempontjából rendben találta s a kérvényezésre fenntartott 30 nap fenntartásával igazolta. A bizottság jelentését *Beitka* Béni előadó a holnapi ülés napirendje előtt fogja bemutatni.

KÜLFÖLD.

Az osztrák képviselőházból.

Bécs, március 13.

A képviselőház ma folytatta a honvédelmi költségvetés részletes tárgyalását. A napirend előtt *Koerber* miniszterelnök több interpellációra felelt, a többi között *Breiter* interpellációjára a lemergő munkálatok dolgában, konstatálva, hogy az odaváló hatóságok nem egészen eredménytelenül a munkálatokról gondoskodnak. Erre szolgálnak a többi között mindenféle építkezések, amelyek részben foganatban vannak, részben már ki vannak adva, részben ki fognak adni. A kormány behatóan tanulmányozza a munkanélküliséget s reméli, hogy meg fogja találni az utat a helyzet javítására.

A napirendre térve felszólal *Svozil*, azt mondva, hogy a csehok korántsem ellenséget egy *derék hadseregnek és erős Ausztriának*, amint a honvédelmi miniszter rájuk fogja, amiért az unjonejavaslat ellen szavaztak. A derék hadsereg alapja azonban a *népek elégedettsége*. Ámde a kormánynak annyi bátorsága sincs, hogy felszólalna szláv nemzetiségű állampolgároknak egy barátságos államból való kutasítás ellen. Az ő pártja erős hadsereget akar, hogy Ausztria fel legyen fejezve, ha a nyugati szomszédnak eszébe talál jutni, hogy *nagynémet terveit* megvalósítsa. A hadsereg mostani vezetősége alatt azonban soha sem lesz derék hadseregünk. Azután több panaszt ad elő és különösképpen találja, hogy Oroszország felé jól megerősítették a határt, ellenben Csehország határán nincs erő, pedig a nagynémet mozgalmat Németországból irányítják. Pártja nem ellensége Ausztriának, de ellensége egy *német Ausztriának*; nem ellensége a hadseregnek, de igenis ellensége olyan hadseregnek, amely fiait nemzetiségükből kivetkőzteti. Ami a németeket illeti a leghatározottabban vissza kell utasítani a német nagykövetnek Ausztria belpolitikájába való beavatkozását és intrikáit és az is halálra, hogy *Vilmos* császár szabályzatot állapít meg arra nézve, hogy miképpen kell a német csapatokat Ausztriában fogadni. A nagynémet heceket a német birodalmi kormány rendezi, hogy Ausztria romjain felépítse a nagynémet birodalmat, amelynek határait az Északi-tenger és az Adria fogják mosni, annak a nagynémet birodalomnak, amely felett egy császár fog uralkodni, amelynek csak egy vallása lesz és csak egy nyelve s természetesen *császári* nem lesz *Habsburg*. A német birodalom, *Poroszország és a Hohenzollernek* mindig *eküdt ellenségei voltak Ausztriának és ma is azok*. (Élénk helyeslés az ifjucsehek padján.)

Klofó felhossa, hogy egy üvegyár tulajdonosának le kellett mondania tartalékos tisztí rangjáról, mert a katonai becsületügyi bizottság ennek az iparágak művelését nem tartotta összeegyeztethetőnek a tisztí ranggal.

Danielak a hadseregben előfordult *öngyilkosságokat* és *katonai brutáltságokat* teszi szóvá. 1901-ben a præsmisszi 10-ik hadtestben 80 közlegény és 12 tiszt iett öngyilkos, 70 öncsonkítás fordult elő, 40 közlegény és 4 tiszt megőrült, 13 katonára pedig a kínzásoktól megrokkant. Egy esztendő alatt egyetlen hadtestben 219 ilyen eset. Ezeket kivül 400 katonára megszökött és 725 közlegényt várórságra és súlyos börtönre ítélték. Az idén január 1-től 27-ig ugyanazon hadtestben 20 közlegény és 6 tiszt követelt el öngyilkosságot. Tehát *minden napra egy öngyilkosság* esik. Felemlíti továbbá az oltműti esetet, mikor is egy *Svestka* nevű köztiszt az ezredorvos *szimulánsnak* mondotta s erre vasraverre börtönbe vetették. A szerencsétlen közlegény néhány nap mulva meghalt, 1901. szeptemberében a 9-ik gyalogezred egy közlegényét *kikötötték*, úgy, hogy a boidogtalan elájult; mikor magához térítették, *ujból kikötötték*. (Mozgás az ifju csehek padján.) A közlegény vérömlést kapott, kórházba vitték, ahol néhány óra mulva meghalt. (Nagy zaj az ifju csehek padján.)

Welsersheimb honvédelmi miniszter azt mondja, hogy ami a két éves szolgálatot, az egy évi szolgálat kiterjesztését, a póttartalékba való áthelyezést a

fégyvergyakorlatok megszorítását és a többi kérdéseket illeti, a magasabb unjonejalek megállapításakor lesz rá alkalom, hogy ezeket a dolgokat behatóan megvitassák. A két évi katonai szolgálat esetén minden kedvezmény megszűnik. Minthogy azonban oly sokan kívánnak kedvezményeket, az a kérdés merül fel, hogy nem ütköznek-e nehézségekbe ebben a házban, ha a két éves szolgálatot ebben az értelemben akarnák koreztülvinni. A miniszter utat már azokra a nagy költségekre is, amelyekkel ez járna és annak a nézetnek ad kifejezést, hogy a mostani rendszernél is vannak bizonyos könnyítések és hogy nem volna helyes, ha olyan elvet alkalmaznának, amelyet még sehol sem próbáltak ki s amely sok aggodalommal jár. Jobb volna, ha a tényleges szolgálati kötelezettség általánosabb alkalmazásával igyekeznék elérni azt, hogy előbb szabadságoltassanak azok, kiknek viszonyai ezt a figyelembevételt megérdemlik. A miniszter nyíltan és becsületesen kimondja, hogy a mai viszonyok között a védőkötelezettség leszállításáról nem lehet szó. Mindig az volt a meggyőződése, hogy más államok véderendszerének óriási fejlesztése mellett nekünk is meg kell tennünk a magunkét. A miniszter ezután áttér az egyes óhajokra és megjegyzi, hogy nemcsak a hivatalnokok és tiszték fizetését emelték, hanem, ha szerény eszközökkel is, a legénység élelmezését is már megjavították. Ebben az irányban még további intézkedéseket helyeztek kilátásba.

A miniszter utal azokra a nagy többletkiadásokra, melyek ezzel összeülnek, azután a szállítási ügyről beszél és a *megvesztegethetőség* felhozott szemrehányásával szemben kéri, hogy mondjának konkrét eseteket, melyekben az illetőket példásan megbüntették. Általános gyanúsítások ellen azonban a miniszternek már most határozottan tiltakoznia kell. Minden vádat nagy figyelemmel megvizsgálják és ahol csakugyan visszaélést találnak, az illetőket felelősségre vonják és a visszaéléseket megszüntetik. A miniszter óv a tulzástól, utal arra az állításra, hogy a bosnyák csapatok közül Bécsben 60% tuberkulózisba esett, amit helyre kell igazítani, mert az ilyen dölg borsasztó hatást kehtetne és konstatálja, hogy a legutóbbi három évben 14% betegedett meg tuberkulotikus tünetek közt és a bosnyák katonák közül Bécsben csak 0.06% halálozott el, míg a bécsi lakosság körében az általános halandóság tuberkulózis következtében nyolcszor ekkora. A véderendszer ellenében emelt ama vád, hogy ebben rejlik az oka kereskedelmi osztályunk hiányos fejlődésének, igazságtalan, mert éppen a kereskedelmi kiképzés részesült kedvezésben az egyéves önkéntes rendszerrel való figyelembevétel által és az idegen világ-terekben kereskedelmet folytató védőkötelek különös kedvezményben részesültek. A mi egész fejlődésünk, kereskedelmünk és termelésünk haladását megbénítja, az a miniszter nézete szerint az a háború, amelyet egymás ellen viselünk, mely a legjobb erőket és a legjobb időt abszorbeálja: néptörzseink belső viszálya. Nagyon kívánatos volna, ha *összetartalaunk és együttműködésnek*, hogy előre jussunk. *Az alitások ellen* felhozott szemrehányásra, hogy durvák és erős kifejezéseket használnak, a miniszter utal előbbi kijelentésére, hogy a hadsereg a közbecsülésben sokkal magasabban áll, mintsem hogy ez valamiképpen érintethet. Ez olyan benyomást tesz, mintha valaki egy völgy mélyéből megpróbálna, hogy tinta'artókkal dobálja meg a hegy tetejét. Az illetők csak magukat piszkolhatják be és ezt a helyet, ahol ilyesmi előfordul. A miniszter továbbá megjegyzi, hogy amint már ismételtelen hangsúlyozta, a fegyveres erő senkinek, egyetlen pártnak sem és a lakosság egyetlen osztályának sem ad okot arra, hogy ellenséges indulattal viseltessék iránta. Ellenkezőleg, mindenkinek egyenlő oltalmat és teljes mérvben okot ad arra, hogy támogassa. A hadsereg minden körülmények közt meg fogja tenni kötelességét és ebben a kötelességteljesítésben mindig becsülést és elismerést fog kiérdemelni. Ezt teljes nyugalommal és határozottsággal kijelentheti. A miniszter ezután a csendőrséggel foglalkozik, utal annak nehéz feladataira és kijelenti, hogy meg-tisztelő kötelességének tartja, hogy a csendőrség mellett sikra szálljon.

A miniszter utal arra, hogy azt az emléket, melyet az osztrák hadsereg Európa csatamezőin szerzett, a külföldön nagyrabecsülik, és arról jobb véleményük van, mint nálunk, abból ítélve, amit itt néha hallanunk kell. A miniszter azzal vezgi, hogy a fegyveres erő sok áldozatba kerül, de sokat is tesz. A miniszter nem óhajta lejtegetni, hogy mi lenne nemzetiségünk némelyikével, mi lenne az egész államból, az állami lét eme oltalma nélkül. A miniszter bizik abban, hogy a ház szavazatával meg fogja mutatni, hogy azt, amit fegyveres erőnk ér, meg is tudja becsülni. (Élénk tetszés.)

Miután még *Gasteiger* beszélt, a vitát berekesztették és *Schwezel* előadó zárszava után a honvédelmi

minisztérium költségvetését a beadott határozati javaslatokkal együtt elfogadták. A ház megkezdte a közoktatási költségvetés tárgyalását a központi kormányzat címével.

A legközelebbi ülés holnap lesz.

Bécs, március 13.

A költségvetési bizottság változatlanul elfogadta a költségvetési provizóriumot. *Pacak* szemere vetette a minisztériumnak, különösen az igazságügyi miniszternek a semlegesség jognyát és kijelentette, hogy ha a cseh nép törvényes jogát nem respektálják, úgy az kilép tar-ózkodó magatartásából és el fogja a régi harci állását minden következményeivel együtt.

A délafrikai szabadságharc.

— A Budapesti Napló táviratai. —

Budapest, március 13.

Brüsszelből olyan híreket terjesztenek, amelyek *Lord Methuen* ismeretes katasztrófáját még tetézik. Tudvalevő, hogy *Methuen* a transvaali határon levő *Vryburgból* *Lichtenburgba* (a Pretoriába vezető uton) igyekezett, hogy ott *Greenfell* tábornok hadoszlopával egyesüljön, s utközben *Delarey* meglepte, hadát megsemmisítette s egy részét vele együtt fogságba ejtette. A *Krüger* környezetéből származó mai brüsszeli hírek szerint *Greenfell* hadoszlopát ugyanilyen sors érte, amennyiben *Kemp* boer vezér ezt a hadoszlopot teljesen megsemmisítette s *Greenfellnek* valamennyi ágyúja és podgyásza a boerok kezébe esett. *Lord Kitchener* állítólag már három nappal ezelőtt tudatta ezt a katasztrófát az angol kormánynyal. Ha ez a hír igaznak bizonyul, az angolk helyzeté sokkal rosszabb, semmint bármint pesszimizmussal eddig csak föltenni is lehetett volna.

London, március 13.

Lord Methuennek *kilátásba* helyezett *szabados* *bocsátása* következtében *Kruitzen*gert nem fogják *kitégeni*, jöllehet *Brodrick* hadügyminiszter úgy nyilatkozott, hogy a kivégzés *csak halasztást szenved*. *Delarey* táborában *Lord Methuennel emberségesen és nagy tisztelettel* bántak, mert *Methuen Delarey feleségével és gyermekeivel is mindig jól bánt*. Politikai körökben azt beszélük, hogy *Methuen szabadon bocsátása*, bármennyire jó hangulatot fog is előidézni, nem fogja a mostani helyzetet megváltoztatni.

London, március 13.

A *Daily Telegraph* brüsszeli távirata szerint az ottani boer körökben úgy vélekednek, hogy az angol fogságban levő *Kruitzen*gert boer vezérnek *Methuennel való kicserélés* érdekében tárgyalások indultak meg. A boer tábornokok a kicserélés mellett vannak, de ez ahhoz a föltételhez kötik, hogy az angolk arra kötelezik magukat, hogy több boer hadifoglyokat nem fognak kivégezni.

London, március 13.

Lord Methuenről nem érkezett újabb hír. A *hadügyminiszter* ma az alsóházban azt a reményét fejezte ki, hogy újabb jelentést kap *Methuenről*.

London, március 13.

A *Router*-ügynökség jelenti hivatalosan *Heilbronból*: Azt jelentik, hogy *De Wet és Steyn* két nappal ezelőtt *Woiwehoektól* északra öt mérföldnyire átkeltek a vasut ívonalán és nyugat felé tartanak.

London, március 13.

A harcokról sem ma, sem tegnap nem érkezett hír. Itt attól félnek, hogy *Delarey nagy csapására* készül. *Delarey* most sok jó ágyuval rendelkezik. A legújabb jelentés szerint az angolk *Meribog* mellett 63 halottat, 119 sebesültet és 201 foglyot vesztek.

London, március 13.

A kormány elhatározta, hogy *Kitchener* föltömi a katonai kormányzati tennivalók alól, amelyek csak akadályozzák a hadjárat intézésében. *Kitchener* nagy lovas hadserege élére fog állni, amelynek az lesz a feladata, hogy *De Wet* csapatával el fogja vagy elpusztítsa.

Brüsszel, március 13.

*Delarey*hez az a kérdés intéztek, hogy *hajlandó lenne-e békealkudozásokba* bocsátkozni. *Delarey* azt felelte, hogy sem ő, sem a többi haroban álló vezér mit sem akar tudni a megalkudásról, és addig folytatják a harcot valamennyien, ameddig bírják.

Amsterdam, március 13.

*Krüger*hez még egyre nagy számban érkeznek az üdvözítő táviratok. Az elnök és környezete azt hiszi, hogy a boeroknak most még több reménye van a győzelemre, mint eddig volt.

Az amerikai boer-küldöttség legközelebb visszatér Dél-Afrikába.

HIREK.

Budapest, március 13.

— **BUDAPESTI NAPLÓ.** Március 13-én új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **A királyi ítkön.** A király ma délelőtt általános kihallgatást adott, amelyen a következő urak járultak eléje: *Zsitinszky* Mihály államtitkár; egyúttesen: *Meliano* János érsek-metropolitá, *Goldis* János és *Popea* Miklós püspökök, *Falkovics* József altábornagy, gróf *Majláth* László, *Reviczky* Ambrus, *Semsey* László és *Medve* Zoltán kamarások, onor *Theurek* Emil udvari tanácsos, *Szilágyi* Emil osztálytanácsos és *Királyi* Viktor és *Czibur* László alezredek.

— **Küttetés.** A király *Ebner* Jánosné, született *Sakalla* Klótdit a közjótékonykasság terén kifejtett buzgó működéséért a koronás aranyéremkereszttel tüntette ki. *Ebner* Jánosné a jószelviselői jótékonykassági egyesület igazgatója és a foglalkoztató műhely vezetője. A jószelviselői jótékonykassági el síkereiben nagy része van a kitüntetett úrnőnek, aki nagy buzgalommal dolgozik azon, hogy a Józsefvárosban a nyomort enyhítse.

— **Udvari ebéd.** A budai királyi palotában ma délután 6 órakor udvari ebéd volt, amelyen 6 felségén kívül még résztvettek: gróf *Teleki* Géza, gróf *Andrássy* Tivadar, gróf *Dessseffy* Aurél, báró *Bohus* Zsigmond, gróf *Páffy* István és gróf *Erdődy* Gyula belső titkos tanácsosok, dr. *Hutyra* Ferenc rektor *Lánczy* Leó udvari tanácsos, *Kanter* Károly apát, *Beöthy* Zsolt egyetemi tanár, *Kubinyi* Árpád, gróf *Bethlen* Balázs és *Csanó* Vilmos kamarások, *Firczak* Gyula püspök, *Bernáth* Elemér és *Fabiny* Ferenc királyi táblai elnökök, *Fenyvessy* Ferenc főispán, *Csörgeő* Gyula, *Bíró* Lajos, *Nyegre* László és *Jékay* Zsigmond orsz. képviselők, továbbá *Liechtenstein* herceg első főudvarmester, gróf *Paar* lovassági tábornok és *Bolfras* tábornagy főhadsegédek, gróf *Apponyi* Lajos mag. orsz. arszági udvarnagy, aradvári *König* Károly osztályfőnök, dr. *Kerzl* udv. tanácsos, főtörzsorvos, *Höhnel* lovag korvettkapitány, báró *Apor* őrnagy és *Gozani* márkai őrnagy szárnysegédek, *Tamásy* alezredek és *Margutti* százados, *Holasek* és *Köszeghy* századosok, testőrpáncsnokok, báró *Bánffy* testőrhadnagy és az Őrparanosok.

Kimentették magukat: *Szalavszky* Gyula, gróf *Teleki* Samu, gróf *Kun* Géza belső titkos tanácsosok, gróf *Bethlen* Géza főispán, *Tomasics* Miklós, *Egersdörfer* Sándor és *Szeless* József orsz. arszági képviselők.

Ő felsége az asztalán *Andrássy* Tivadar és *Teleki* Géza grófok közt ült s az ebéd alatt szomszédaival, különösen gróf *Andrássy* Tivadarral sokat beszélgetett. A cerele alkalmával valamennyi vendégével beszélt a király. Gróf *Bethlen* Balázzsal az erdélyi viszonyokról s a nemzetiségekről, *Lánczy* Leóval az osztrák és német vámtarifáról, az olasz borkapuzuláról s egyéb gazdasági és kereskedelmi kérdésekről, *Nyegre* Lászlóval a parlamenti helyzetről, a felvidéki rúthén kérdéstről, az ország anyagi helyzetéről beszélgetett a király s e közben kifejezésre jutott az a vélemény, hogy a mostani nyomasztó helyzetben, a jelenlegi kormánytól sokat várhat az ország. *Bíró* Lajossal a többi közt a Széll Kálmán tiszteletére a Park-klubban rendezendő lakomáról is említés történt, mely alkalommal *Bíró* Lajos kijelentette, hogy Széll Kálmán olyan miniszterelnök, aki iránt társadalmi téren mindenki pártkülönbség nélkül szeretettel viseltetik. A felség meglepéssel mondta:

— Ezen igen nagyon örvendek.
Jékay Zsigmonddal a parlamenti tárgyalásokról beszélgetett a király, aki különben az ebéd alatt rendkívül jókedvű volt.

— **Új nemes.** A hivatalos lap mai száma közli, hogy a király *Jászfay* Mihály állami számvéviselői nyugalmazott osztálytanácsosnak és törvényes utódainak sok évi hí és kitűnő szolgálata elismerésül a magyar nemességet boldogházi előnévvel díjmentesen adományozta.

— **Ebéd a miniszterelnöknél.** Széll Kálmán miniszterelnök ma délután 6 órakor ebédet adott, amelyre hivatalosak voltak: gróf *Zichy* József, gróf *Zichy* Ágost, báró *Jósika* Samu és gróf *Karátsonyi* Jenő belső titkos tanácsosok, *István* Vilmos szombathelyi püspök, báró *Eötvös* Loránt, báró *Prónay* Dezső, báró *Révay* Gyula, *Zsitinszky* Mihály, *Mohay* Sándor, *Vörös* László, *Jakabffy* Imre, *Apáthy* Péter, *Csernoch* János, gróf *Dessseffy* Emil, *Hegedűs* Loránt, *Kossuth* Ferenc, *Neusiedler* Károly, *Nessi* Pál, *Püdner* Ferenc, *Putnoky* Mór, *Rákosi* Viktor, *Ruffy* Pál, *Sándor* Pál, *Semsey* Boldizsár, *Thaly* Ferenc és *Werner* Gyula.

— **Az őszi nagygyakorlatok.** Az utóbbi időkben az a hír terjedt el, hogy az idei őszi nagy hadgyakorlatok Bukovina tájékán lesznek. Mint értesülünk, ez a hír téves, mert a nagy gyakorlatokat Magyar-

ország keleti részén, *Holics* és a morvaországi *Zlín* között fogják megtartani.

— **Látogatás az új püspöknél.** A központi papnevelő-intézet előjárósága *Kriszán* Mihály kormányzó vezetése alatt ma átrándult Szekesfehérvárra, hogy dr. *Városvy* Gyula püspököt, a volt kormányzót meglátogassák. A püspök igen szívesen fogadta a vendégeket és lényeg ebédet adott számukra. Ebéd után a vendégek a székesegyház és a püspöki palota nevezetességeit tekintették meg és este visszatértek a fővárosba.

— **Horánszky üdvözlése.** Eger város képviselő-testületének mai rendkívüli közgyűlése elhalálozta, hogy *Horánszky* Nándor kereskedelmi minisztert feliratilag üdvözli. *Horánszky* tudvalegve egri születésű.

Horánszky Nándor kereskedelmi miniszter dr. *Chorin* Ferenchez, a magyar bánya és kohóvállalatok egyesületének elnökéhez meleghangú levelet intézett, amelyben hálás köszönetet mond az egyesületnek kinevezése alkalmából hozzá intézett üdvözlő soraiért.

— **A hadtestparanosok ebéde.** *Lobkowitz* Rudolf hadtestparanosok vezénylő tábornok és neje *Lobkowitz* Rudolf hercegné ma este ebédet adtak, amelyre hivatalosak voltak: báró *Krieghammer* Odön közös hadügyminiszter, *Tisza* Kálmán, báró *Bánffy* Dezső, *Kautz* Gyula, *Perzelt* Dezső, *Erdély* Sándor báró *Dániel* Ernő, *Czorda* Bódog, *Láng* Lajos, báró *Piret* de *Bihain* Béla szolgálaton kívüli ezredes, gróf *Attems* Móric, *Schreiber* József és *Stesser* György vezérőrnagyok, *Hanskarl* Sándor tábornok-hadbíró, báró *Abele* Vince alezredek, szárnysegéd, báró *Harkányi* Frigyes, *Bogdanovics* Lucian püspök, *Szász* Károly püspök, *Oberschall* Adolf, a budapesti királyi tábla elnöke, *Hammersberg* Jenő koronaügyész, báróné *Frám* Miksa lovag miniszteri tanácsos, *Rudnay* Béla főkapitány, *Schwartz* Ottó udvari tanácsos, gróf *Tisza* István, gróf *Teleki* Gyula, gróf *Teleki* Sándor és báró *Üchtritz* Zsigmond.

— **Tolstoj állapota.** *Pétervárról* táviratozzák: A *Novoje Vremja* értesítése szerint *Tolstoj* állapota hirtelen rosszabbra fordult. Március 11-én a beteg nem tudott aludni, s másnap nagyon rosszkedvű volt s általános gyöngülés fogta el. Erverése 104 körül van, e mellett nagyon gyöngye és gyakran megakad. Hőmérséklete tegnap este 37.5 fok volt.

— **Egyetemi ifjak a kultuszminiszternél.** A József Ágost főherceg védnöksége alatt álló Általános Egyetemi Segítőegylet küldöttsége ma délután *Zsembery* István elnök vezetésével dr. *Wallacis* Gyula közoktatásügyi miniszternél tisztelet. A küldöttség meghívta a minisztert az egyesület által az Ujvilág-utcaban létesített ingyen diáklakások megnyitására. A miniszter részletes jelentést tételek magának az intézmény előmunkálatairól és szervezetről, elismeréssel nyilatkozott a humánus terv megvalósulásáról és megjelentetés szívesen ígérte meg. A fogadás folyamán a miniszter áttért a román diákok ügyére. Helyeseit, hogy a kongresszus vezetősége a kongresszus tanácskozásából kizárja a nemzetiségi törekvéseket és ezek tulkapásai ellen már jó leve a legenergiusabban küzd és ha a vezetőség továbbra is ilyen komoly irányban halad, kizárásba helyezte, hogy a kongresszus mint annak elnöke, személyesen fogja megnyitni.

— **Az oltáregyesület kiállítás.** A budapesti központi oltáregyesület kiállítás hoinap, pénteken reggel nyílik meg az egyesület vázai-utcai helyiségében. A kiállítás az az egyházi főszerelesek, ötvösművek, képek, szobrok és himzések láthatók, amelyeket az egyesület a vidéki szegényebb templomok számára gyűjtött. A kiállítás, melyet ingyen tekinthet meg bárki, négy napig marad nyitva.

— **Elhalasztott Széll-lakoma.** A miniszterelnök tiszteletre lakomát terveznek a parlament tagjai abból az alkalomból, hogy a király a Szent-István-rendet adományozta neki. A lakomát vasárnapra tervezték s a Park-klubban tartották volna meg. Az ivekét alá is írták a szélsőbalról is igen sokan. A lakomát most elhalasztották április hatodikára, mert Széll Kálmán miniszterelnöknek, *Horánszky* és *Lukács* minisztereknek azon a napon Bécsben lesz dolguk.

— **A rák bacillusa.** *Berlinből* jelentik, hogy egy *Weinberg* nevű orvos állítgag megtalálta a rák bacillust. *Weinberg* megvizsgált sok rákdaganatot és saját szerű szövetalakokat talált, amelyek szerinte egysejtű önálló állati szervezetek és amelyek az ő meggyőződése szerint a rákdaganattal okozati összefüggésben vannak. Azt hiszi, hogy kétséges esetekben ezeknek az alakulatoknak a főtálatásával megállapíthatja e daganatok rossz-szeri természetét.

— **Az egyetem nemzetiségi írgatói.** A nemzetközi diákkongresszus idejére tervezett magyarellenes tüntetés dolgában *Füvesy* Tamás rektor szigorú vizsgálatot indított a felbujtó oláh diákok ellen. A vizsgálat során kiderült, hogy a következő három egyetemi hallgató áll az irredentista mozgalom élén: *Goga* Oktávián, *Lapas* János és *Virgil* Pál Mojsil. A három főkolompot a rektor ma délután a fekete

táblára kifüggesztett idézésben felszólítja, hogy haladéktalanul jelentkezzen nála.

— **A sah követe.** Mikor nálunk járt a persza sah, kíséretében volt bécsi követe, *Neriman* khán is, egy mindenképpen eredeti uri ember. Csupasza volt borotválva a ráncos arca, orra mozgékony, ideges, az orra hegyén pedig aranykeretű cvikker, ami fölött fürkészve pillantott ki a civilizált világba a kis emberke. A barbár, rövidesen kiismerte a mi világunkat, minben fonákcsigával egyetemben, s mivelhogy látta, hogy szeretik az ordót és a szőnyeget, hát ordót, méltóságot és szőnyeget árukt a Nyugatnak, amit könnyű becsapni egy kis keleti fűszel. A portékából azonban csak a szőnyeget szállította. Itt tudniillik valami kedvező tételei vannak a diplomata uraknak vám dolgában. Tehát a követ ur olesőbban adhatta el a pokrócát, mint a bécsi boltosok. Az ordók, címek dolgában már kevésbé volt lelkiismeretes. Így például tudvaleg, hogy alaposan megjárta vele a már jobb hazába költözött tornyai *Schossberger*, aki Budapestben képviselte Perzsiát, mint konzul. A kis mozgékony persza közben élto a világot. A pénz nem magáért szerette, hanem csak azért, hogy tovább adja s asszonyi esőket vegyen vele. Szőnyegen szerette a fehérseledeket. Kettő-három kísérte el egy-egy útjára s perszo az ilyen kíséret nagy pénzbe került. Azt meg kellett szerezni valahogy. Legutóbb egy szép magyar leány volt a barátónője az élelmes diplomatának. Budapestben hódította magához s hogy a szép leánynak gyémántjai is legyenek, azt is szeretett neki. Ennek pedig egészen különös története van. Valaki, aki ad az ilyen kitüntetésre is valamit, valami rendjelet kapott a sahtól. Szőnyví értéktelen holmit, aminek pakfongból volt az ezüstje és csak üvegéből a gyémántja. Ilyenformán nem igen tetszett neki az ordó s az őtvösénél brillianssal cseréltette ki az üvegyémántokat. Aztán elment a sahhoz megköszönni a kitüntetést. A hatalmas ur nem valami nagyon örült neki. Bólogatott, amint beszélt, de megakadt a szeme a gyémántokon *Neriman* khánnak. S az apró szemek megcsillantak az aranycvikker fölött s felséges urának azt mondta a diplomata:

— Nagyr! Itt tévedés történt. Ez a derék ember nagyobb ordót érdemel.

A nagyr rahagyta, hogy: hát ha érdemel, adj neki.

S a khán adott a magyarnak nagyobb rendjelet pakfongból és üvegből és zsebrevgátva a gyémántosát.

— **Thék Endre ünneplése.** Megemlékeztek annak idején a lapok arról, hogy *Thék* Endre budapesti asztalos-mester szilóvárosában, *Oroszában* egy tanoncotthont alapított és az intézmény fenntartásának biztosítására 10.000 koronát adományozott. A tanoncotthon voltaképp most jutott a megvalósulás stádiumába.

A kereskedelemügyi miniszter ugyanis a napokban értesítette *Thék* Endrét, hogy folyamodása következtében ő felsége megengedte, hogy a *Thék*-alapítványból létesített tanoncotthon az *I. Ferenc József-tanoncotthon* elnevezést viselhesse. Ezzel kapcsolatban értesítette a miniszter az alapítót, hogy a folyó évtől kezdve az intézményt 2000 korona évi segítésben részesíti. Egyuttal pedig felhívta *Békésvármegye* közönségét az aradi kereskedelmi és iparkamarát, *Oroszába* község közönségét és az orosházi ipartestületet, hogy a tanoncotthon részére alapítványokat tegyenek, valamint hogy a község a fűtés és világítás költségeit fedezze. Az első nagyobb szabású vidéki tanoncotthon fennállása biztosítva van. Ebből az alkalomból, valamint *Thék* Endrének a párisi kiállítás alkalmával a kiállító iparostársai érdekében kifejtett buzgó fáradozásainak elismerésül, szép óvációban részcsitették barátai, tisztelői, valamint azok a testületek, amelyekben *Thék* Endre vezető szerepet játszik, első sorban az Országos Iparégyesület. Tegnapi délután egy küldöttség művészi kivitelű díszalumba foglalt sok száz aláírással ellátott üdvözlő iratot nyújtott át *Thék* Endrének, este pedig a *Pannónia* nagytermében lakoma volt tiszteletre. A lényeg áldomáson, amelyet *Glück* Frigyes pazar izléssel rendezett, számosan jelentek meg a közélet kitűnőségei, az ipar jelesei, továbbá a kiállításban, valamint a kir. várpalota és az új országház építkezésén *Thék* Endrével együtt dolgozóztáparosok közül. Ott voltak többek között: *Mallekovics* Sándor, *Burchard-Béla* Konrád főrendiházi tag, *Márkus* József főpolgármester, *Halmos* János polgármester, *Rákosi* Jenő, *Véssy* József orsz. képviselő, *Hauszmann* Alajos, *Nej* Béla miniszteri tanácsos, *Rajner* Kálmán vezérigazgató, *Iovag* *Falk* Zsigmond, *Gelléri* Mór, *Rejtő* Sándor műgytemeni tanár, *Vajda* Zsigmond, *Glück* Frigyes, *Wassiljevics* tanácsosok, dr. *Magyarovics* Mladen, *Hevesi* József, *Györgyi* Kálmán, *Faragó* Odön, botfai *Havás* József. Az első felköszöntő *Mallekovics* Sándor mondta *Thék* Endrére, a másodikok *Iovag* *Falk* Zsigmond a főpolgármesterre, azután *Márkus* József, *Glück* Frigyes, *Gelléri* Mór, *Véssy* József, *Hauszmann* Alajos, *Rejtő* Sándor, *Nej* Béla, *Hevesi* József, *Soltész* Adolf és többen mondtak felköszöntőket. A társaság késő éjjeli órákig maradt együtt lelkes és vidám hangulatban.

— **Nagy betörés Berlinben.** Mint egy távirat jelenti, Berlinben a múlt éjjel egy *königstrassei* ékszerboltból betörők 60.000 márka értékű ékszereket raboltak el. A tolvajok elmenekültek.

— **A hogy hősei.** Szobrot a hős hadvezéreknek, tudósoknak, államférfiaknak és költőknek emeltek eddig. Ez a négy fajta képviselte az emberiség nagyságát és ezeket tekintették az emberiség jövőjének. Ez alól a szabály alól kivétel az a szobor, melyet a napokban lepleztek le a Mont-Blanc tövében s amely le Benedikt de Saussure tanár és Jacques Balmat hogyi kalauz emléket örökíti meg. Saussure tanár és kísérője az első voltak, akik a Mont-Blanc csúcsára felvergődtek és a szobor úgy örökíti meg a két hegymászót, amint sziklán állva, messzelátóval kezében, diadalmasan néznek föl a közeli csúcsra. Ez a diadalmas tekintet nekünk, lapos földön járó embereknek szinte nevelés. Mi nem tudjuk megérteni azt a hősiességet, mely az ismeretlen csúcsok fölfedezése közben előálló akadályok legyőzésében van s mi nem értjük azt sem, hogy milyen szent és nagy, férfias és nemes erő az, amely előre kergette ezt a két embert, hogy embernemlátva területre tehesse a lábát. Ez az erő az, mely minden tudományos fölfedezéshez vezetett s ez az, mely tudásunk kincseit szaporítja. Hogy ez az erő mit produkált, az lényegileg teljesen mindegy. Csak az emberiség szempontjából nem mindegy. De ezt az erőt magát tiszteletben kell tartani s örökké megmaradó emlékekkel kell megtisztelni. A Mont-Blanc csúcsára vezetett utat különben 1787-ben fedezte fel a genfi születésű tanár. Nagy merészsg kellett ehhez a fölfedezéshez. Még a hogy neve is riasztó volt. A nép *eldőzött hegynek* nevezte a Mont-Blancot. Csatákban kifejtett hősiességénél nagyobbak kellett lennie annak, amely előítélettel, utatlan sziklák ismeretlen veszélyeivel szembeszállva, újabb ismeretekhez vezette az emberiséget.

— **Márczy győzelme.** Tegnap fejezték be a monte-karlói sakkturnát, amelyet *Márczy Géza* nyert meg. A harminokétesztendő szegedi születésű fiatal embernek ez a legújabb győzelmét a sikeres nagy és jelenős sorozata előzi meg. A Hastingsi versenyben 1895-ben szerezte meg a mesteri címet, 1893-ban Nürnbergben második díjat nyert, 1897-ben Bécsben is díjat nyert. 1899-ben Londonban a második díjat kapta, 1900-ban pedig a bécsi versenyen, ahol egyetlen játékot sem vesztett el, az Ausztria és Magyarország sakkmeistere címet kapta. A mostani verseny eredménye a következő: *Márczy* 14^{1/2} egységgel az első díjat (5000 frank) kapta, Pillsbury *Harry* 14^{1/4} egységgel a második díjat (3000 frank), Janovszky *Dávid* 14 egységgel a harmadik díjat (2000 frank), Teichmann *Rikhard* 13^{3/4} egységgel a negyedik díjat (1500 frank) kapta. Az ötödik és hatodik díjat (összesen 1500 frank) *Tarasch*, *Schlechter* és *Wolf* osztoznak, akik mind 12 egységet értek el. A díjat nem nyert mesterek között a nyeresnek megfelelő arányban a *Naumann* János londoni magánzó által felajánlott 3000 frankot és egy kubai földbirtokos által felajánlott 500 frankot osztják meg. *Márczy*, aki újabb diadalt szerzett a magyar névnek, a budapesti sakkörök táviratban üdvözölték. A fiatal mester tiszteletére diszlakomát fognak rendezni.

— **Házasság.** Gyergyó-Szászhegyi dr. *Györgyi* Gábor egyetemi tanársegéd tegnap vezette oltárhoz *Czikle* Valéria urhölgyet a VII. kerületi plébánia templomban.

Vajda Márton tanító Temesvároft, eljegyezte *Gold* Riza kisasszonyt Kővágó-Órszól.

Kaiser Dezső eljegyezte *Scheer* Terézt Budapeston.

— **Nyilatkozat.** Felkérték bennünket a következő nyilatkozat közlésére:

A diósi mandátum ügyével kapcsolatban a *Budapesti Napló* 1902. március 12-iki számának egy közleménye, amelyről csak ma szerettem tudomást, azt írja rólam, hogy én magamnak arra az esetre, ha Gabányi mandátuma megsemmisítették, a rendesnél ötszöröse nagyobb honoráriumot kötöttem ki és hogy ebben a körülményben van magyarázata az első ítélet megsemmisítése után tett rövid tiltakozó nyilatkozatomnak és elítélésomnak. Kijelentem hogy én ebben az ügyben magamnak semminemű honoráriumot ki nem kötöttem és ílyet nekem nem ígértek.

Dr. Nagy Dezső.

— **Matiné.** A budapesti V. kerületi polgári leányiskola és női kereskedelmi tanfolyam volt iskolaiarsainak a szövetkezete március 23-ikán, vasárnap délelőtt 11 órakor, a Royal-teremben matinéfé rendez, amelyen közre fognak működni: *Lindh* Marcella, az ünnepeit művésznő, *Róna* Józsefné, a jeles dalénekesnő, *T. Delli* Emma, a Nemzeti Színház kiváló művésznője, *Ney* Dávid, *Földesi* Arnold, *Bendiner* Nándor és *Molnár* Ferenc. Jegyek 6, 4 és 2 koronáért kaphatók az V. kerületi polgári iskolában, továbbá a Harmoniában és délelőtt a pénztárnál. A jótékony cél érdekében való fölű fizetéseket szívesen fogad a rendezőség.

— **Jótékony adomány.** *Polgár* Rózsi (Nagy-Beckerek) 2 koronát küldött hozzánk a nyomorgó Friedländer-család javára. — A szíves adományt rendeltetési helyére juttatjuk.

— **Halálozás.** A magyar művészvilág egyik leg-rokonszenvesebb tagját, *Katona* Nándort, a kitűnő tájképiestől nagy csapás érte: édesanyja *Kősmárkon* váralanul elhunyt. A művész, aki éppen a tavaszi tárlatra szánt néhány befejezetlen művén dolgozott, szombaton táviratilag hívták az édesanyja betegágyához, de a szerető fia már csak a ravatalon láthat a viszont. A jeles művészt mély gyászában igaz részvétel környezi az egész magyar művészvilág s a szomorú eset híreire egymásután s ettek táviratilag és levélileg részvétüket kifejezni gróf *Andrássy* Gyula, *Vérsi* József országgyűlési képviselő, a *Nemzeti Szalon* igazgatója és művészbáratai közül számosan. A tiszteletreméltó matróznét tegnap temették általános részvét közepette.

Dankó János közszépi főreáliskola tanár ma reggel 58 éves korában elhunyt. *Dankó* 29 éven át volt tanár és az ifjúság lelkes vezetője. Mint a függetlenség 48-as párt tagja éleken részt vett a politikában és nagyszabású szónoklati mindenütt feltűnést keltenek. Az elhunytat ötegyre négy gyermeke, fivére: *Dankó* Samu államasvati főmérnök és nagyszámú rokonság gyászolja. Temetés szombaton délután lesz a Kerepesi-temető halottas házából.

— **A német helyesírás.** A porosz képviselőház mai ülésén *Studt* közoktatásügyi miniszter egy kérdésre azt válaszolta, hogy az egységes német helyesírás dolgában érinkezésbe lépelt a birodalom érdekében tárcáinak vezetőivel s azután a birodalom belügyi hivatala a szövetséges államokat értekezletre hívta össze, amelynek 6 az előke. *Ausztria* is kiltátsba helyezte, hogy a porosz helyesírási elveket alkalmazni fogja s íőlehető, hogy *Svájc* érdekeit közei is elölgadják ezeket az elveket.

— **Fővárosi Orfeum.** A *Fővárosi Orfeum*ban leg-közlebb bemutatkozik *Linke* Pál, az ismert zeneszerző *Luna asszony* című operettjével. A címszerepet *Milla Barry* játssza. *Linke* már Budapestre érkezett. Az orfeumnak ez az új darabja nagy érdeklődést kelt.

(x) **Ákácia arokróm** 2 korona, akácia-szappan 1 korona. E legkedveltebb szépitő és tisztító készítmények törvényesen vannak védve. Kaphatók a gyógyszerárakban. Főraktár: *Kriegner* György gyógyszer-tára, Budapest, Káivín-tér.

(x) **A legkényesebb izlésnek** meg elől, elismert remek kiviteű lényképek készűnek jutányos árban Rivoli lényképeszeti műtermében, Kerepesi-ut 30. Diszes jeimezek díjtalanul. Esti főlvételek is.

Főlemelik az iskolapénzt.

Budapest, március 13.

Régen rebesgetik már azt, hogy a főváros iskoláiban főlemelik az iskolapénzt. Nem igen tudjuk, hogy miért. Valószínűleg nem azért, mintha Budapestben túlságosan sok volna a tanult ember éppen azokban a régiókban, amelyek a népiszkolákban szerzik meg maguknak a tudományt. Azért se, mintha az a néhány ezer forint, amit ilyenformán szereznek, kirántaná a fővárost a pénzügyi zavarokból. Ellenszenveseb reformot már régen tervezett a fővárosi magisztrátusa, amely pedig gazdag olyan intézkedésekben, amelyek a polgárság érdekei ellen hoznának, mint amilyen ez. A gyermekeit iskolázató szülők zöme szegény ember s ezeket, a viszonyok által amugy is nagyon igénybe vett embereket akarja a főváros még újabb terhekkel sújtani. Mivel szolgált rá erre Budapest polgársága? Ha a közgyűlés meg akarja mutatni, hogy az ország-házában nemrégiben elhangzott vádak alaptalanok, hát ime, itt van rá az alkalom. A Házban azt mondták, hogy a fővárosi törvényhatósági bizottságának tagjai csak a maguk érdekeit szolgálják. A köz érdekeivel szemben nincs érzékük. Itt az alkalom a cáfolatra. A közgyűlés tegye lehetővé azt, hogy az amugy is drága iskoláztatás — még drágább legyen.

Legjobban sújtja, illetőleg sújtáná a lecke-pénz emelése a polgári iskolákat, ahol néhány évvel ezelőtt még husz korona volt az évi iskolapénz, négy év előtt negyvenre, s most már hatvan koronára emelik. Olyan nagy összeg ez, amilyent sehol a világon nem szednek hasonló népoktatóli intézetben, mint amilyen a polgári iskola, amilyet minden ötezer lakosu közszé törvény szerint fönntartani köteles. Súlyosabb teszi az iskolapénz drágítását, hogy egyuttal a beírás díját is emelik bat koronáról nyolc koronára, amit tudvalovég meg a legszegényebb tanulóknak sem engednek el. Egyuttal jelezte a tanács, s ebben az ügyben már rendeletet is bocsátott ki, hogy az iskolai értesítőkent ezentul csak bizonyos díjért fogják árusítani, ami szintén szaporítja a szülők terhét.

Emelik azonban az iskolapénzt a többi iskolákban is. A felsőbb leányiskolákban 80 koronáról 120 koronára, a felsőbb kereskedelmi iskolákban pedig, ahol eddig a fővárosi diák 120 és vidéki 160 koronát fizetett, most egyaránt 200 koronára emelik az iskolapénzt akarnak szedni. Móját ejtik egyuttal annak is, hogy az igazgató megválogathassa a beírásra jelentkező tanulókat. Aki az

iskolapénzt és a beírás díját megfizeti, azt akadálytalanul felveszik ezután is. Aki azonban fizetni nem tud, az már a beírásúal tartozik adóívet bemutatni s ha az adója kevesebb, mint harminc, illetőleg ötven korona csak akkor kapja meg a főmentést az egész, illetőleg a főtandij fizetése alól. Ellenkező esetben föl sem veszik az iskolába. Aminthogy akkor sem veszik föl a tandijmentes tanulókat, ha iskolai bizonyítványában több az elégséges, mint a jó osztályzat.

Szándékoznak ezentul nem lélévre, de egész évre megadni az iskolapénz alól való mentességet, amely idő alatt, akár a szülő adóviszonya javul, akár a diák iskolai bizonyítványa rosszabbodik, mindez nem változtatja meg a megadott mentességet. Az iskolapénzt fizetőknak szolgalmajd könnyebbésségére, hogy négy részletben fizethetik a tandiját. Ismét terhesebb lesz a szülőkre nézve, hogy ha a negyedéves részleteket pontosan nem fizetik, akkor tanuló gyermeküket kizárják az iskolából, ami a középiskolában ma is divó sokszor megrótt uzus visszatértét jelenti a polgári iskolákban is.

Az a körülmény, hogy az adócenzust az iskolapénz engedésénél nyolc koronával emelik, m'ata, hogy ezentul szélesebb körnek adják meg a fizetés alól való mentességet. Minthogy azonban ugyanakkor husz koronával emelkedik az iskolapénz ezért az iskolapénzre továbbra is megrótt szülők megterhelése aránytalanul nagyobb lesz.

Az e-mi népiszkolában megmarad a tizkoronás évi iskolapénz. A magánvizsgálatok díját azonban itt is emelik tiz koronával. A szülőktől pedig, akik fizetni nem tudnak, írásbeli nyilatkozatot kérnek, amit az előjáróság fog felülvizsgálni.

Csodálatosképpen az iskola-igazgatók közül egynek se jutott eszébe megmondani *Bárczy* István tanácsosnak, aki ebben a dolgban értekezletre hívta össze őket, hogy az iskolapénzt leszállítani kellene, nem pedig emelni. Az iskola nem üzlet és a főváros méltóságával nem egyeztethető össze az, hogy a lecke-pénzkel tömegesse be azokat a nyilasokat a háztár-aszában, amelyeket a rossz gazda kodás ütött a budgetjén. S miután az iskola-igazgatók azt mondták, hogy a javaslat szörnyű szép, a tanácsos ur bizonyára nagyon meg van elégedve magával. És a javaslat a tanács, azután pedig a közgyűlés elé kerül, amely remélhetőleg kellő kritikával utasítja majd vissza az efféle spekulációt.

Helyet a nőknek!

— Jelenet. —

(Ama kérdés alkalmából, hogy fel kell-e állnunk a villamoson a céliből, hogy a hölgyek leülhessenek.)

Egy ur: Én nem állok fel. Én megfizettem a helyemet és leülök rá. Elég inkorrektég, hogy a villamos vasut nyolc krajcárért az egyik embernek széket ad, a másiknak pedig sziját. Ez nem egyenlőség.

A másik: De hát az udvariasság!

Az egyik: Az meghalt, annak agyá. A nők konkurálnak velünk a hivatalokban, a nők egyetemre járnak. A nők már nem olyanok, mint voltak. Aki előbb jött, az leül a villamoson, akinek pedig nem jut hely, az állva marad, akár férfi, akár nő. A nők egyenjogúsításért lármáznak, hát itt van. Ez is egyenjogúsítás.

A másik: Szóval ön ridegen ülve marad, ha mellette áll egy hölgy és esdeklő pillantásokat vet öntre.

Az egyik: Ülve maradok, de nem ridegen. Száz év múlva majd úgy lesz. Most még be kell tartani a iormákat.

A másik: Hogy-hogy?

Az egyik: Figyeljen ide és kövesse a példámat, mert én egyike vagyok a legrégebbi ülvemaradóknak. Ime. Felszállok a villamosra és mindenekeűt előre megyek s úgy ülök le, hogy háttal legyek az egész kocsinak. Így aztán nem kell bujkálnom az álló nők esdeklő pillantásai elől. A kocsi lassan megteleik. Az ember érzi, hogy a háta mögött nők állanak, de nem néz hátra, hogy ne találkozzék a pillantásukkal.

A másik: Aztán?

Az egyik: Aztán egyre talakodóbbak lesznek a nők. Van, amelyik mellém ül és fixszirozni kezd. Erre a célra van azonban zsebemben az újság. Előveszem az újságot és belenézek. A hölgy meg nézhet belém, amíg akar.

A másik: S ha nincs újságja?

Az egyik: Akkor kinézek az ablakon.

A másik: És ha nem ül az ablak mellett?

Az egyik: Akkor kétéjele módon járhatok el.

Vagy lesütöm a szememet és a cipőmet nézem, vagy pedig szemtelen fondorlatokhoz nyulok.

A másik: Hall'uk.

Az egyik: Rászegzem pillantásomat valami fiatal emberre, aki ül, s aztán egy hölgyre, aki áll. Egyikről a másikra, másról az egyikre nézek. Az ifjunak ezt mondja szemrehányó pillantásom: „Nem állasz ülni, mikor egy nő áll?” A nőnek ezt mondja résztvevő tekintetem: „Lásd, ne adj Isten, hogy ez a fiú felállna. Ilyen a mai fiatalok!” Ez rendszerint sikerül. Az ifjú elpirul és feláll, a nő pedig néma mosolyal köszöni meg közbenjárásomat.

A másik: Es ha...

Az egyik: Tudom, mit akar kérdezni. És ha az az ifjú így kiált rám: „Mit bámul? Ha olyan nagyon udvarias, álljon tel magam!” — hogy mit csinálók?

A másik: Mit csinál?

Az egyik: Már megtörtént velem egyszer. Szó nélkül felálltam. A hölgy kétszeresen halás volt, az egész kocsis közönsége a fejét csóválta, a pártomon volt és megvetőleg nézett az ifjura, az ifjú pedig szörnyen elszegyeelte magát. Én voltam a győztes és még három se volt belőle, mert éppen bazaarra mentem.

A másik: Nagyszerű.

Az egyik: Egyszerű. Tudni kell a formákat. Amíg lehet addig ülve kell maradni. Az emberek mind önzők, miért ne legyek én is az? Ha majd a temetőbe visznek a teketé kocsin, senki se fogja megkívánni a helyemet. Hát hagyjanak békén most is.

— o. —

FŐVÁROS.

(*) A Kossuth-szobor és a főváros. A főváros törvényhatóságának tagjai, mint értesülünk, oly akcióra határozottak el magukat, mely a Kossuth-szobor ügyét valószínűleg dűlőre fogja juttatni. Dr. Vázsonyi Vilmos a jövő szerdai közgyűlésen interpelláció alakjában akart a kérdéssel foglalkozni, de előlőt ettől a szándéktól, mert több bizottsági tag sokkal alkalmasabbnak találta, ha indítványt nyújtanak be a tanács-hoz. Az eszme a bizottsági tagok körében természetesen találkozott s ennek tulajdonítható a lelkesedésnek az a spontán megnyilatkozása, hogy az indítványt azonnal harminkezt bizottsági tag aláírta. Az indítvány a következőképpen hangzik:

— A közgyűlés utasítja a tanácsot, hogy a Kossuth szobor haladéktalan felállítására haladéknélkül terjeszsen javaslatot a közgyűlés elé.

Az indítványt a kezdeményező Vázsonyi Vilmoson kívül a következő bizottsági tagok írták alá: Dr. Filó János, dr. Komlós Agost Földváry Imre, Mezey Péter, dr. Pollák László, dr. Baracs Marcel, Sümei Vilmos, Novák Sándor, dr. Schmidt Lajos, Widder Mór, dr. Kollár Lajos, dr. Eulenberg Salamon, Eötvös Károly, dr. Reiner Ede, Schwarz Lajos, Boros Soma, dr. Berger Rezső, dr. Buday József, Neuschloss Ödön, Friedwalsky Sándor, dr. Rózsavölgyi Manó, Dózsa Kálmán, dr. Leitner Adolf, Kasics Péter, Kozma Gyula, dr. Hecht Ernő, Török György, Némai Antal, Veres Alajos, Koch József, Beck Dénes.

(*) A lipótvárosi zsidó templom építése. A székesfőváros hatósága nagyobb telket engedett át az V. kerületben a pesti izraelita hitközség előjáróságának arra a célra, hogy ott nagyszabású templomot építtessen. Ki volt kötvé azonban, hogy a templomot az 1903. évben föl kell építeni. A hitközség most további három évet kér az építkezésre, mert — noha kétszer hirdettek pályázatot — megfelelő tervek nem érkeztek be. A tanács az engedély megadásához hozzájárult.

(*) Munkásmozgalom. A budapesti hajcsárszövetkezet felkérésére a X. ker. bizottsági tagok ma felkeresték Hock János országgyűlési képviselő vezetésével Altmány Gerő tanácsnokot, hogy figyelmébe ajánlják újonnan megalakult szövetkeztüket. Ezek a munkások, akik eddig is teljesítették a serfésziáción a hajcsári teendőket, azért szövetkeztek, hogy az új serfésziáción területen munkarejüket nyereszkesedő vállalkozók ki ne zsákmányolhassák.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** A denovér. Aki ma kora reggel az Operaház pénztárához sietett, hogy a denovér esti előadására jegyet vásároljon, hiába írárt: ismét kűnt volt a fekete tábla! Az Operaház dívatba jött Strauss klasszikus operettje előadásának hatalmas művészi jelentőségét az a körülmény, hogy Rozalinda szerepében W. Krammer Teréz ragyogtatta művészetét; az érdekes, szép primadonna rövid idő alatt a közönség kedvence lett. Az ismert kitűnő ensembleben csak egy új szereposztásról kell megemlékeznünk: Orlovsky herceg irakkja Semej Mariskáról Kacér Margittra került, aki éppen úgy, mint elődje játék és ének dolgában egyaránt kitűnően illt bele az ensemblebe.

** Az operaházi zenekar ügye. Az operaházi zenekar ügyében tegnap érkezett le a belügyminiszteri döntés az intendatúrához: Széll Kálmán miniszterterelőnk, mint belügyminiszter a zenekari tagok fizetését 22,000 koronával emeli, azonkívül tízezer szolalt után véglegesíti a zenészeket. A korpóléket nem engedélyezte, mert a számvérvőség nem tudott megfelelő schémát kidolgozni. Mader helyettes igazgató ma délelőt fogadta a zenekar küldöttségét és kijelentette, hogy a maga részéről mindenképpen azon lesz, hogy megfelelő szolgálati pragmatikát létesítsen, ha nem is egészen a zenekar memorandumának értelmében, amelyet gyakorlatilag megvalósítani lehetetlen. A küldöttség halás elismeréssel fogadta Mader kijelentését, aki a zenekar jogos óhajainak a belügyminisztériumban az intendáns ellenére meghallgatást tudott szerezni, és kérte az igazgatót, hogy a szolgálati pragmatikát minél előbb dolgoztassa ki. A küldöttség végül lelkesen éljenze Széll Kálmánt, akinek nemes és igazságszerető szíve nem zárkózott el kérdésük elől. — Valóban rossz tréfa az a hír, amely szerint a zenekari tagok, amennyiben a korpólékre vonatkozó óhajataiknak a belügyminisztérium se tenne eleget, emennek a legmagasabb fórumig és pedig a királyhoz és tőle fogják kérni a korpóléket. (!) A zenészek körében úgy mondják, hogy ennek a rossz tréfának komoly terjesztői bekeletleni akarják őket a belügyminisztériumban, mert ők teljes bizalommal tekintenek föl Széll Kálmánra, akinek igazságszeretetéhez soba se fordultak hiába, még akkor se, amikor kérdésük meghallgatása az intendáns tekintély egynemű tőrmelékébe került. Mindenestre tartanak attól, hogy ha nem hozzák be a korpóléket, az intendatúrának szabad keze lesz, hogy egyes művészeket megtorlást gyakoroljon. Ez fölösleges aggodalom, úgy véljük, mert ilyen esetekben mindig utat talál a föllebbezés a legmagasabb színházi fórumhoz: a belügyminiszterhez. — A napokban különben a ballet-kar is adott be memorandumot fizetéselemelés végett Mader helyettes igazgatóhoz, aki különben már régebben saját elhatározásából kérte a minisztériumot, hogy a ballerínák játék-honoráriumát egy koronára emeltesse föl. — A díszítők is készülnek, hogy anyagi helyzetük javításáért folyamodjanak. — Mindezeket az ügyeket már évek előtt kellett volna rendezni, mert amíg elrepültek az ezreszek, nem jutott fölér a szegény embereknek. A mult hibát most Mader Raoulnak kell jóvá tennie.

** A Víg-színház főpróbája. A Víg-színházban holnap, pénteken délelőt tartják meg Fényes Samu Kurucz Feja Dávid című, szombaton bemutatásra kerülő történeti színművének a főpróbáját. A Kurucz Feja Dávid szerzőjének adták ugyan már egy drámáját vidéken, de egészen véve új ember gyanánt lép most a fővárosi közönség elé, amelynek alkalma fog nyílni annak megítélésére, mennyiben alapos az a nagy reményesség, amelyet a színház az újdonsághoz lűz. Már beiek óta készülnek a legnagyobb szeretettel és gondallal erre a bemutatásra, amely az iránta nyilvánuló érdeklődésből ítélve, a magyar ciklus egyik legsikeresebb estjének ígérkezik. Az újdonság szereposztása a következők:

Feja Dávid — Pethes; Gábor Antos — Góth; Esse Tamás — Hegedűs; Fejáné — Hunyady Margit; Judit — Nógrádi Jolán; Böske — Varsányi Irén; Ráskayné — Haraszthi Hermin; Demeczky Mihály — Vendrei; Szezeny István — Mátray; Cító Péter — Rónaszéky; Lányi Samu — Bihari; Semej János — Győző; Schubnagel Kristóf — Tanay; Vidané — Kürthi Sarolta; Kaszayné — P. Jeney Vilma; Demeczky — Makróczyné; Szezeny — Fábán Korélia; Cítóné — Mátráiné Semejné — Alpár Irén; Vén hajdu — Gyarmathy; Tiszteletes — Dayka; Petneházy Dávid — Kazalický; Karové Jakab — Bárdi; Labanc-sztrása — Kassay; Caraffa Antonio — Fenyesi; Dr. Mirobolán — Bárdi; Bolond — Szerémy; Péter Guardian — Balassa; A deméndi golyó — Cserny; A korpás gróf — Tapolczai.

** Az Operaház vendégei. Moszolova Vera és Obukoff Mihály a szentpétervári orosz császári operaház balettáncosai, kik a mult évben nagy sikerrel működtek a Petipa Mária vezetés alatt nálunk vendég-szerepelt orosz balettársulatban, ma Budapestre érkeztek. Vasárnap, e hó 16-án kezdik meg vendég-szereplésüket a Rocco című baletben.

** Hírek a Népszínházról. A Népszínházban holnap, pénteken az idei szezonnak egyik legnagyobb sikerű darabja, Adám és Éva kerül színez, ezuttal már 23-adszor. Éva szerepét Kéry Klára, Adámot Szirmai Imre játssza, akik ezt a két vezérszerepet kreálták. — Szombaton, március 15-én ünnepi előadás lesz, melyet Barna Izsó karmesternek a Népszínházi Bizottság pályázatán jutalommal kitűntetett Ünnepi nyitánya vezet be; Szirmai Imre elszavalja Ábrányi Emilnek Szép ünnepe, újra itt vagy... kezdetű ódáját, s aztán az Egy görbe nap következik, Blaha Lujza asszonnyal Juici szobalány tipikus szerepében és a Borszem Jankó ismert alakjaival.

A Népszínház legközelebbi újdonsága Az új földesúr című háromfelvonásos operett lesz, melynek szü-

vegét Ince Henrik írta, zenéjét Havós Iván szerezte. A próbák a teljes személyzettel már hosszabb idő óta folynak s a darab kiállításának munkája is szorgosan folyik.

** Arisztokrata műkedvelők a Várszínházban. A Várszínházban a jövő hét keddjén és szerdáján két érdekes jótékony előadás lesz, amelyben a magyar főúri világ néhány tagja előadja Kisfaludy Károly Vigjáték című darabját. A darabban, amelyet Náday Ferenc, a Nemzeti Színház művésze rendez, Eötvös Baby báróné, Wenckheim Mariska grófné, Pallavicini Stelánia grófné, gróf Hadik Miksa, gróf Zichy László és Mocsonyi Antal játszanak. A főúri társaság Kisfaludy darabján kívül előképeket és egy eleven sakk-játszmat fog bemutatni, melyben a magyar főúri világ Budapestben időző női és iférltagjai vesznek részt s amelyet Mazzantini Lajos, a M. Kir. Opera balett-mestere rendez.

** Bródy Sándor új darabja. Bródy Sándor Királyi dylek cím alatt új színpadi művet ír, mely értesülésünk szerint még ennek az évadnak a folyamán a Nemzeti Színházban fog bemutatásra kerülni. A Királyi dylek három egyfelvonásos darabból áll, mely külön-külön is önálló egészet alkot s amely egy-egy koronás uralkodót mutat be a magánélet pongyolájában.

** Ábrányiné Kassán. Kassáról írják lapunknak: A kassai izraelita nőegyesület fényes sikert művészetileg rendezett a Schalkház-szálló hangverseny-teremben, mely zsulozásig megtelt a város legdiztingáltabb közönségével és a Kassán állomásozó helyőrség tisztikarával. A nagy és elegáns közönség zajos, lelkes ovációban részesítette Ábrányiné Wein Margit asszonyt, akit az egyesület választmányja közreműködésre felkért. A kiváló művésznő Páisiellőtől, Schumanntól, Schuberttől, Veró Györgytől és ifabb Ábrányi Emilttől adott elő dalokat felemlhatatlan gráciával és tőkeltes ének-művészettel. Közreműködött még: Ábrányi Emil, aki két költeményét olvasta föl nagy hatással, Fűréd Sándor, a jeles hegedűművész és a 34-iki gyalogezred zenekara, mely opera-egyveleggel nyitotta meg a hangversenyt. Ábrányiné a kassai nemzeti színházban is ünnepekket, ahol három estén át vendég-szerepelt rendkívül sikerrel. A hirves művésznőt ehhez a színházhoz zajos sikerek lűzik még abból az időből, amikor a magyar színpadok a nemesebb értelemben vett muzsikát kultiválták. A kassai közönség viharos tetszéssel adózott a művésznőnek, aki a Páros bagyelláris után Veró Kleopatrájában és a Bajazet-közben lépett föl. Veró víg operájának a szépségeit most élvezték először, a mikor egy igazi, nagy primadonna bravuroz éneke, briliáns játéka emelte ki a szerepben rejlő halás mozzanatokot. Bucuszóll a Bajazetk Neddjával ragadta el a közönséget, ezzel a remek alakításával, melyben a szubrettiem könnyűsége a drámai jellemzés komolyságával csodálatos színpompában egyesül. A kassaiak irenetikus tapsviharral kísérték az előadás minden kiemelkedő számát és sebbnél-sebb virágokbörtákat nyújtottak föl a bucuszónak, aki három estén át felejtethetlen élvezetet szerzett nekik gyönyörű hangjával, tőkeltes művészetével.

** Az ötödik felvonás. Ferenzy Ferenc, a Fogány Gábor szerzője ma a következő levelet írtelte ma a Nemzeti Színház igazgatójához:

Igen tisztelt igazgató uram! Minthogy azt tapasztaltam, hogy darabom utójátéka, amelynek szerzőségével ártatlanokat vádolnak, darabom hatását nem okozza és tartalmát túlhosszúra nyújtja, kérélek, hogy azt már a holnapi, harmadik előadáson elhagyni sziveskedél. Kiváló tsztelelt Ferenzy Ferenc.

Az igazgatóság ennek következtében a holnapi előadást a szerző óhajata szerint rendezi.

** A Tarka Színpad ünnepi darabja a Szózat orlemban, pénteken kerül először előadásra a Fővárosi Orlemban. Heltai Jenő nemes lendületű, költői drámaletjének szereplői: Péter festő és Lili a modelje. Törtenk Párisban. A festő Faragó Ödön, Lilit J. Vársárhelyi Vilma játssza. A holnapi estén énekl először Kornai Berta a Fergalmi akadály című új kuplét, amelyet Kalotai Sándor írt Donáth Lajos zenéjére.

** A Haramiak Párisban. Berlinből jelenti egy távirat, hogy Bülow birodalmi kancellár közbelépése következtében a Haramiak párisi előadása el fog maradni. A kancellár attól tart, hogy a berlini és lipsei diákok párisi műkedvelő-előadásán olyan jelenetek történhetnének, amelyek a német birodalom és Franciaország között fennálló jó viszonyt megzavarhatnák.

** Operaelőadás a Telefon Hírműködésben. Wagner Richard hatalmas zenedrámája a Tristán és Izoldé kerül előadásra ma este a M. Kir. Operaházban. Az Operaház előadástól odahaza a lakásokon is végighallgathatják, mert a Hírműködés azt teljes egészében közvetlenül fogja. Az opera közvetítése után az est folyamán érkezett legújabb hírelt olvastatja fel a beszélő-újság, majd annak bevezető után 11 óráig meg cigányzene lesz hallható a kagylókön keresztül, melyet az Elite- és az Emke-kévéházból közvetít a Telefon Hírműködés.

MŰVÉSZET.

□ **Nemzeti Szalon.** A Nemzeti Szalonban javában folyik a tavaszi tárlat rendezésének munkája. Az igazgatóság gondoskodott arról, hogy a tárlat nagyszabású és lényes legyen és a legkiválóbb művészekből mintegy háromszáz pompás képet szerzett be. A tárlaton, melyen a nagybányai mestereinek képeit egy egészen külön teremben állítják ki, Lotz Károly és Székely, a két öreg mester is szerepelni fog. A tárlatot szombaton délután mutatják be a sajtó képviselőinek. Ünnepelesen vasárnap délelőtt tizenegy órakor nyitja meg a kiállítást dr. *Wlassics Gyula* közoktatásügyi miniszter, meghívott közönség jelenlétében. A minisztert az igazgatóság fogadja, gróf *Andrássy Gyula* elnökkel. Az ünnepélyes megnyitás napján a belépődíj két korona. A tárlat naponta reggel kilenc órától esti nyolc óráig lesz nyitva és a megtekintésért ötven fillér belépődíjat kell fizetni.

□ **A tavaszi tárlat.** A tavaszi nemzetközi kiállításra beküldött művek elbírálását a jury ma befejezte, s a tárlatra eddig beküldött 647 műből 189-et utasított vissza. A kiállításra újabban Van der Stappen Charles, a híres belga szobrászművész, a magyar álami aranyérem nyertese is bejelentette részvételét. A *Sauter George* által tervezett angol kollekció, *Sarolta Bastida* és *Ignacio Zuloaga* spanyol festők művei még nem érkeztek meg Budapestre, s azok a legközelebbi napokban várhatók. A tavaszi tárlat rendezése már javában folyik a műcsarnokban.

□ **Az Erzsébet-szobrok mintái.** A műcsarnokból elvitték az Erzsébet-szobor pályázatán részt vett összes munkákat. A végrehajtó-bizottság által díjazott vagy megvásárolt mintázatokat ideiglenesen megőrzés végett az iparművészeti muzeumban helyezték el.

□ **A Fesztivál-kiállítás berekesztése.** *Fesztivál* Árpád bibliai hármasképének kiállítását tegnap rekesztették be. Az utolsó napon is háromszernél több nézője volt a hatalmas festménynek, melyet holnap Drezdába szállítanak.

□ **Művésziskola Nagybányán.** A Nagybányán letelepedett festőművészek arról értesültek, hogy a Hollósy-féle iskola nem megy vissza többé Nagybányára. A művésztelep tagjai: *Fereneczy Károly*, *Grünwald Béla*, *Réti István* és *Thorma János* elhatározták, hogy művésziskolát nyitnak Nagybányán. Nagybánya ilképpen továbbra is megtartja azt a művészeti jelentőségét, amelyről eddig is híres volt az országban.

□ **Külföldi művészek Budapestén.** A nemsokára megújuló tavaszi nemzetközi kiállításnak nagy érdekessége lesz az a 44 műből álló kollekció, melyet *Bracht Eugen* drezdai tanár küldött a kiállításra. A kiváló művész kérésére a jury megengedte, hogy a rendelkezésre bocsátandó külön teremben ő maga rendezhesse el kiállítását. *Bracht*, mint értesülünk, március huszadikán érkezik Budapestre. A tavaszi tárlat tartama alatt hír szerint még *Bürgl Hugó* német és *Khnopf Ferdinánd* belga festők is eljönnek Budapestre, hogy a kiállítást, emelven ők is résztvesznek megtekintésük.

SPORT.

* **Football verseny** A Budapesti III. kerületi Torna- és Vivő-Egyetnek ez évi március hó 16-án délután 3 1/2 órakor a III. ker. Határ-utcai (Dunaparti) sajtó pályáján a Budapesti Egyetemi Athletikai Clubbal, március hó 23-án délután 3 1/2 órakor pedig ugyanott az Ujpesti Torna-Egyetlet lesz football-mérkőzés.

* **Bajnoki mérkőzés.** A Magyar Labdarúgó Szövetség je bajnokságának 8-dik fordulójá kerül döntésre vasárnap a csömör-úti millenáris pályán. Az ellenfelek a Magyar Uszóegyesület s a 33. Football-Club.

EGYESÜLETEK.

(A székesfővárosi III. ker. Munkás-Kasszinó) március 15-én esti 8 órakor sajtó helyiségében (III. Lajos-utca 110.) szabadság-ünnepet rendez. Az ünnepi beszédet *Stucke István* mondja, az ünnepeket társasvacsora követi.

(A Budapesti Poliklinika) kórházának kibővítésére újabb a következő adományok folytak be: *Báró Hornig Károly* püspök 4000 korona ágyalaptvány, özvegy *báró Liphay Béláné* 4000 korona ágyalaptvány, *Pesti Első Hazai Takarékpénztár* 4000 korona ágyalaptvány, *Magyar Kereskedelmi Bank* 1000, *Samassa József* érsek 400, *Brankovich György* érsek 200, *Számrecsányi Pál* püspök 200, *Hettyey Sámuel* püspök 200, *gróf Majláth Gusztáv* püspök 200, *Meszlényi Gyula* püspök 200, *Majorossy János* püspök 200, *Fehér Ipoly* lapát 200, *Számrecsányi Lajos* kanonok 50, *Vállyi János* püspök 20, *Szabó János* 20, *Dreher Antal* 20, ifj. *Bethlen Miklós* főispán 20, *gróf Jankovich László* főispán 10, *gróf Hadik Béla* főispán 10, *báró Fehérváry Géza* miniszter 10 korona.

VIDÉK.

— (Pestmegye közigazgatási bizottsága) ma délelőtti ülést tartott, *Bemiczky Ferenc* főispán elnökléte alatt. A napirendtérés előtt, *Fazekas Gusztáv* főjegyző fölolvasta a választási, amelyet *Vaszary Kólos* bíboros hercegprímás intézett a közigazgatási-bizottsághoz a hetvenedik születése napjára küldött üdvözlő táviratra:

— Jól eső örömmel töltött el — ugymond az egyház-ujedelem — a megtisztelt, szíves megemlékezés, nemcsak azért, mert oly tekintélyes testületől jött, hanem azért is, mert meleg hangjával azt a derűt hintette hetvenéves koromra, amit a nap sugar ad őszszel a fának. Obajlja, hogy a hatóság működése legyen a házára olyan üdvös és gyümölcsöző, hogy mindinkább teljesüljön mindnyájunknak szíve vágya, amely nemzetünket erkölcsiben tisztának, anyagi jólétében megelégedetnek és erejében nagyoknak, hatalmasnak óhajlja látni.

A hercegprímás levelét lelkes éljenzéssel fogadták.

Ugyancsak a napirendre térés előtt elhatározták, az elnökök főispán indítványára, hogy *Horánszky Nándor* kereskedelemügyi minisztert, a kinevezetése alkalmából, üdvözlök.

Bemiczky Lajos alispán bemutatta a közigazgatási bizottságnak egy évi működéséről szóló jelentést, amelyet föl fogunk terjeszteni a kormányhoz.

Bárczy László kir. tanácsos, pénzügyigazgató bejelentette, hogy *egyesen állami adóban*, február hónapban 1,127.368 korona folyt be, ami a január hónap eredményét 75.631 korona összeggel mulja fölül. A közvetett adók kielégítő módon folytak be.

Tóth József kir. tanácsos, pestmegyei kir. tanfelügyelő jelentette, hogy az elmúlt hónapban 39 felekezeti és közégi iskola részestül Pestmegye területén állami segítyben.

— (Nagyvárad város törvényhatósága) *Beöthy László* főispán elnökléte alatt tartott mai ülésén elhatározta, hogy *Horánszky Nándor* kereskedelmi minisztert fel iratlag üdvözlök. A közgyűlés *Bulyovszky József* volt polgármesternek, ki jelenleg a Schwartzer intézetben beteges fekszik, kegydíjat szavazott meg. A színházépítés céljára kisajátított ház árát a Kuria a tulajdonos fölebbezése folytán 100.000 koronával emelte fel. *Halász Lajos* indítványozta, hogy a tanács tagjaira mondják ki a vagyoni felelősséget. Többek fejtegetése után, hogy a tanácsot nem lehet jogosan felelősségre vonni, az indítványt elvetették.

— (Megtadott fejelemi vizsgálat) A belügyminiszter tudvalevőleg elrendelte a fejelemi eljárás megelőző vizsgálatot azok ellen a torontálmegyei tisztviselők ellen, akik a jarkováci takarékpénztárba 12.000 koronát helyeztek el a vármegye pénzéből, nem tartva be az előírt szabályokat. Torontálmegyei közigazgatási bizottsága tegnap tárgyalta ezt az ügyet és heves vita után, Venczeihez főjegyző indítványára elhatározta, hogy ez esetben nem ejti meg a fejelemi vizsgálatot, mert oly biztosíték okirat nyujtatott, mely az elhelyezett összeggel szemben bőven elegendőnek látszott és csupán formális mulasztásról van szó; különben is a jarkováci takarékpénztár esodje még nincs bejezeve és az egész betét még nem mondható elvesztettnek, sőt van remény, hogy legnagyobb része meg fog térülni. A bizottság egyben felir a miniszterhez és újabb döntést kér ez ügyben.

TÖRVÉNYSZEK.

§§ **Verekedő mérnökök.** Évek óta tartó ellenségeskedés után végre a tettelegesség mezejére lépett *Szemeré Kálmán* magamérnök és *Zboray János* fővárosi mérnök. Szemerének dolga volt a fővárosi mérnöki hivatalban, s mikor dolgát elvégezvén távozni akart, régi haragosa így szólt hivatalnoktársaihoz:

— Ugyan minek adtok fölvilágosítást ennek a pimasznak!

Szemeré csak ennyit válaszolt neki:

— Ezért majd számolni fogunk.

Nemsokára be is váltotta a szavát. Az alagutban találkozott *Zboray*val s rövid szóváltás után arcul ütötte ellenfelét. A két mérnök ma kölesnősen megvádolta egymást a büntetőjárásbírósnál. *Zboray* könnyű testi sértéssel vádolta *Szemerét*, ez pedig becsületéért értelt viszonyzat. A járásbíró *Szemerét* becsületéért ötszáz korona, *Zboray* pedig negyven korona pénzbüntetésre ítélte.

§§ **A nápolyi városi panama.** Nápolyból jelentik, hogy a vadianás a nápolyi községi hatóság ügyében indított vizsgálat eredményeképp *Casale* volt képviselőt, *Summonte* volt nápolyi polgármestert, *Atinolfi* és *Di Siena* volt közjegyzőket, *Viters* közúti vasuti igazgatót, *Krafft* és *Perouse* gáztársasági igazgatókat több más személylyel egyetemben vád alá helyezte.

TÁVIRATOK.

Varsó, március 13. Grimm alezredes kémkedési ügye egyre nagyobb mérvet ölt. A varsói kormányzó lemondása állítólag összefüggésben van a kémkedési ügygyel.

Fejedelmi vendégek Bécsben.

Drezda, március 13. *Albert* király szeptemberben valószínűleg Bécsbe utazik *Ferenc József* király látogatására. Illetékes helyen beszélük, hogy *Vilmos* császár őszszel szintén ellátogat Bécsbe.

A cukorkérdés.

Bécs, március 13. A képviselőház és az urakháza cukor-bizottsága ma délután közös konferenciát tartott, amelyen *báró Jorkasch-Koch*, az osztrák kormány brüsszeli képviselője felolvasta a brüsszeli cukoregyezmény hiteles szövegét és minden egyes pontra nézve megadta a szükséges felvilágosításokat, maga kifejtette, hogy az egyezménynek minő hatása lesz a mezőgazdaságra és a cukoriparra. A konferenciára e fejtegetések deprimálólag hatottak. Tudatta egyúttal a kormány szándékát a kontingentálás tekintetében is, de megjegyezte, hogy e részben még nincs határozott terv, valamint az sincs megállapítva, hogy vajjon az egész termelés kontingentálendő-e, avagy csak a belföldi fogyasztás?

Bécs, március 13. Az ausztriai cukorgyárak és cukorfinomító vállalatok megbízottai ma gyűlés: tartottak, amelyen elhatározták, hogy ez év november 1-től kezdődőleg 1903. október 31-ig terjedő időtartammal megkötik az új kartell, de abban az esetben, hogy ha a brüsszeli cukoregyezmény ratifikálása megtörténik, akkor ez a megegyezés már 1903. augusztus 31-én erejét veszti. Elhatározták azt is, hogy az erre vonatkozó tervezetét már a jövő hétre kidolgozzák és megküldik az összes cukorgyáraknak és cukorfinomítóknak.

Császár és elnök.

New-York, március 13. *Vilmos* császár a következő táviratot küldte *Roosevelt* elnöknek:

Most, hogy öcsém elhagyta az Egyesült-Államok vendégszerelő partját, kedves kötelességemnek tartom kimondani, hogy mennyire hálás vagyok én és az egész német nemzet azért a fényes vendégszeretetéért és szíves fogadásért, amelyben *Henrik* herceget és amerikai nemzetnek minden osztálya részecskítette. Kinyújtott kezemet önök erős, férfias és baráti szorítással ragadták meg. Isten áldja meg viszonyunkat a két nagy nemzet között való békével és jóindulattal. Legmelegebb üdvözlömetem és jó kívánságaimat *Roosevelt* Alineknak.

Roosevelt elnök a következő távirattal válaszolt:

Öccsenek országunkban tett látogatása nagyban hozzájárult ahhoz, hogy bebizonyítsa annak a barátságos érzésnek a mélységét, amely a két nemzet között fennáll, s minden tekintetben rendkívül szerencsés volt. Remélem, meg fogja nekem engedni, hogy gratuláljak önnek ahhoz, hogy mily csodálatra méltóan mutatkozott be a herceg és nyerte meg mindnyájunk legigazabb és legbensőbb rokonszere és nagyrabecsülését. Szívesen láttuk már a maga személyéért is, de még szívesebben, mint az ön és a hatalmas német birodalom képviselőjét. Köszönetet mondok önnek az amerikai nemzet nevében azért, amit tett és azonfelül személyesen is köszönetet mondok azért a kegyes formáért, amelyben figyelmessége nyilvánult.

Vihar a parlamentben.

Brüsszel, március 13. A mai ülés végén, melyen az általános szavazati jogról szóló javaslat tárgyalását folytatták, zajos jelenetek voltak. *De Smet de Nayer* minisztereinek azt mondta, hogy a szocialisták taktikája, hogy a liberálisok segítségével mindenekelőtt általános szavazati jogot vívják ki. A baloldali pártjainak szövetsége csak külső. Célja az agitáció és a szocialisták valódi célja a forradalom és az alkotmány revíziója. *Calvaert* (szocialista) azt kiáltja: Meg fogják banni! *Van der Velde* (szocialista) kifejti, hogy azokra a békés szavakra, amelyeket a miniszterekhez intéztek, nem hallgattak. A miniszter nyilatkozatai a munkásokra nézve hadizenettel egyértelműek. (Tetszés balról.) *Auselet* (szocialista): A miniszter azt mondta hogy vér fog folyni. *Smet de Nayer* minisztere elnök: Önök az alkotmány revízióját oly eszközökkel akarják elérni, a milyeneket utonállok használnak (Zaj a baloldalon. Felkiáltások: Rendre!) Borzasztó kavarodás támad. Az összes szocialisták felugranak. *Smeets* (szocialista) az elnöki asztalhoz rohan, az öklével veri azt és így követeli a minisztere elnök rendretartását. Más szocialisták felemelt öklökkel a miniszteri székek felé közelednek, a teremszolgák utjukba állanak. A mérsékelt liberálisok igyekeznek csillapítani a szocialistákat, akik a miniszterek padjai előtt tenyegető állást foglalnak el. Az elnök feláll és berekeszti az ülést.

A német vámtarifa.

Berlin, március 13. A vámtarifa-bizottság mai ülésén, amely utolsó volt a husvétai szünetek előtt,

Többség és Biechhofen államtitkár között heves összeütközés történt. Nyilvánvaló, hogy a kormány türelmét vesztette és Biechhofen szemelte ki arra, hogy az agráriusokkal bánják el ridegen. Az államtitkár hevesen kifakadt a többség ellen, amelyet a szokatlan bánmódszerek kihozott sodrából. A bizottság azzal a tudattal kezdte meg a husvétii szünetet, hogy most már el kell szánnia magát a törvénytervezet megszavazására vagy visszautasítására.

A spanyol kormányválság.

Madrid, március 13. A ma délelőtt tartott minisztertanácsban Sagasta miniszterelnök bejelentette, hogy Urzaiz pénzügyminiszter ragaszkodik lemondásához. Erre a többi miniszterek is elhatározták, hogy beadják lemondásukat. Sagasta miniszterelnök ma délelőtt a királyi palotába megy és közli ezt a határozatot a régens-királynéval.

Madrid, március 13. A régens-királyné felajánlotta Sagasta miniszterelnöknek azt a megbízást, hogy kabinetjét a liberális disszidensekkel rekonstruálja. Sagasta azonban a megbízást nem fogadta el, kijelentvén, hogy csak a szabadelvű párttal alakíthat kabinetet. A régenskirályné azt felelte, hogy tanácskozni fog a kortes elnökeivel. A válság a hét vége előtt valószínűleg nem ér véget.

Az amerikai német nagykövet.

London, március 13. Holleben washingtoni német nagykövete ma kijelenti, hogy a róla terjesztett hírek zsarbolóktól erednek s az amerikai kormány teljesen tisztában van a hajza természetével.

Az irak mozgalma.

London, március 13. Az ir kérdés nagyon komolyan foglalkoztatja a politikusokat. A Times már hetek óta követeli, hogy a kormány rendelje el Irországban a kivétel állapotot, mert az agrárius üzelmek komoly veszedelemmel fenyegetik a vagyon és az élet biztonságát. A tegnapi minisztertanács is ezzel a kérdéssel foglalkozott s abban állapodott meg, hogy egyelőre nem látja szükségét rendkívüli intézkedéseknek. Ezzel szemben határozottan jelenti, hogy a királyi irországi utazása csak azért marad el, mert az irországi alkirály kijelentette, hogy nem vállalhat felelősséget a királyi biztonosságért. Az unionista lapok helyeslik a király elhatározását. Edvárd királynak ez a válasza az iraknak a parlamentben tanúsított magaviseletére és az irországi véres zavargásokra.

A kivándorlás.

Brema, március 13. Nehány nap óta tömegesen érkeznek a kivándorlók Galtciából és Dél-Magyarországból, úgy, hogy a hatóságoknak szükségükükre kell gondoskodnia. Az északnémet Lloyd a hamburgi szállító társaságtól külön gőzöst bérelt, amely szombaton New-Yorkba indul.

Kozákok és tunguzok.

Pétervár, március 13. A Russkij Invalid jelentése szerint a vezérkar táviratot kapott, amely szerint Micscenko tábornok február 30-ikán megint összehívta 800 tunguzal. A harcban elesetek a tunguzok vezetői és 200 emberük. Három ágyú és sok puská az oroszok kezére jutott. Orosz részen két kozák esett el.

Felborult gőzös.

New-York, március 13. A Providence gőzös, amely a Mississippii folyón Vicksburg és a Palmera-tó közötti rendszeres közlekedik, tegnap reggel, amikor elindult, a viharban felborult. Husz ember, köztük két utas, vízbefullt.

Közigazgatási táviratok.

Bécs, március 13. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) Noha a külföldi tőzsdék nyugodt magatartást jelentettek s New-Yorkból valamivel gyengébb árjegyzések híre érkezett, az itteni piacon buzában és roszban szilárdabb magatartást érvényesült a megnyitásokkor. A tőzsiere fordult időjárás következtében némi vásárlási kedv mutatkozott, de az hamarosan ki volt elégtve s teljesen élettelen üzlet mellett eladási hajlam állott be, amire az irányzat még nyugodtabb lett. Zárlatok buzában a javulás 2 fillérre apadt, míg roszban egészen elvesztett; az ilyó háttérre tartott, május-júniusra 3-4 fillérrel gyöngült, tengeri nem változott.

Köttettek: Buza május-júniusra 9.44-9.40, zab tavaszra 7.90-7.93-7.90, zab május-júniusra 7.89, tengeri május-júniusra 5.63, rozs tavaszra 7.74-7.76, rozs május-júniusra 7.70-7.73, repce augusztus-szeptemberre 12.86-13.- korona. Zárlatok maradtak: Buza tavaszra 9.40, buza május-júniusra 9.41, rozs május-júniusra 7.72, rozs tavaszra 7.75-7.76 korona.

New-York, március 13. (Térmenytőzsdé.) (Zárlat.) Gyapot: New Yorkban helyben 9.1/2 (9.1/2), márciusra 8.88 (9.97), júniusra 8.83 (8.86). New-Orleansban helyben 8.1/2 (8.1/2). — Petroleum: Stand white New

Yorkban 7.20 (7.20). Stand white Philadelphianban 7.15 (7.15). Refined in Cases 8.80 (8.30). Credit Balances at Oil City 1.15 (1.15). — Zsír: Western steam 9.90 (9.75), Rohe és Brothers 9.90 (9.90). — Tengeri irányzata tartott. — Májusra 67.1/2 (67.1/2), júliusra 66.1/2 (66.1/2). — Szept.-re 65.- (65.1/2). Buza irányzata gyenge. — Piros ősz helyben 86.- (86.1/2). Márciusra 81.1/2 (82.1/2), májusra 81.1/2 (82.1/2), júliusra 81.1/2 (82.1/2), szept.-re 80.1/2 (81.1/2). Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.1/2 (1.1/2). — Kávé: iairitio 7. sz. 5.1/2 (5.1/2). Márciusra 5.05 (5.05), júniusra 5.80 (5.80). — Liszt: Spring Wheat clears 2.85 (2.85). — Kukor: 2.29/32 (2.7/32). — On: 27.40 (27.62). — Riz: 12.1/2-12.1/2 (12.1/2-12.1/2). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árat jelzik.)

Chicago, márc. 13. (Térmenytőzsdé.) (Zárlat.) Buza irányzata gyenge. — Májusra 76.1/2 (76.1/2), júliusra 76.- (76.1/2). — Tengeri irányzata tartott — Máj.-ra 61.1/2 (62.1/2). — Zsír: Márciusra 9.80 (9.80), — Májusra 9.42 (9.42). — Szacanna short clear 8.65 (8.60). — Sertéshús: Májusra 15.25 (15.30). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK.

Égi posta.

Az országoton holgy Lajoska
S kiséri egyre-egyre,
A telegráfdrót mint húzóka
A messze völgybe, hegyre.

Kisérgeti egy jó darabra,
De oszt' megújja végre,
S megkérdez egy vándorló útast,
Kiváncsúságtól égve:

„Miért kötök a hosszú drótot
A pónák telejére,
És, mondja bácskám, ez a drót
Valahol véget ér-e?”

Mosolyg ez és felel: „E drótok
A magas égbe mennek,
S azoknak, kik a menybe' laknak,
E drótokon izennek.”

El-elgondolkodik Lajoska
S egyik dűchoz közelget,
Pleiny száját oda szorítja
És így beszél a gyermek:

„Lajmák, ott fent a magas égben,
Én, Lajoskád beszéllek.
Szeretnék már én, meg Boriska
Mulatni újra véled.

Elég soká vagy már égben,
Mikor jössz újra vissza?
Mily jól tanulok, majd csodálad,
S írásom milyen tisztá.

Mily szorgalmas, nem is hinnéd el,
Ha látnád a Boriskát,
Ép tegnap este kocsiztette
A harmadik harisnyát.

S ha nem jöhetsz, úgy küldj te nekünk
Ünnepre friss kalácsot,
Mióta nem sütsz, a fogunk rá
Bizony hiába vásott...“

A szegény vándor hallgatózik,
Hogy mit csacsog Lajoska.
Szíve megindul s könnyek árja
Szemét pírora mosta.

És bár csak egy darab kalácsal
Indult a vándorutra,
Oda lopózik s észrevétlen
Lajos zsebébe dugja.

S mint aki jól végezte dolgát,
Haza indul Lajoska,
S hogy rálel a kalácsra, így szól:
Be gyors az égi posta!

Feleki Sándor.

— **A transvaali hősnő.** A németek boerszimpáthiját érdekesen mutatja be egy rajnamenti városkának egyik színpadi eseménye. A vándorszíneszek nagyon időszerűnek vélték *A transvaali hősnő* című, újabb keletű színpadi fémomvet adni elő s vonzóttak is annyi közönséget, amennyi a nézőtérben elért. A véletlen úgy akarta, hogy a boer-rokonszenvtől áthatott kis német város lakossága közé két idegen ve-gyült s ez a két idegen történetesen angolbarát ér-zésektől volt áthatva. Mikor azután az előadás vége-felé a két idegen a maga különvéleményének mert valamiképpen kifejezést adni, akkor a drámai esemé-nyek a színpadról áthurcolkodtak a nézőtérre, ameny-nyiben az egyvéleményben lévő többség a két idegen ék-telen láрма között s alaposan elpáholta. A drámai jelenetnek a rendőrség vett véget.

— **A sakkturna győztese.** Maróczyról, a mon-e-carlo sakkturna versenynének győzteséről érdekes visszaemlékezéseket ír egy volt iskolatárs. A remi-niszociáknak az ad különös érdekességet, hogy ar-ról szólnak, hogyan és mikor kezdett Maróczy sak-kozni:

A szegedi Fekete sas-kávéház füstös levegőjében, öreg alkuszok háta mögül kibökődve pillantotta meg Maróczy Géza a nyolc mezőt, az ő nagy diadalainak ízelemes tereimát. Mint ötödik gimnázista kezdett először játszani, persze csak egészen járatlannul, de rövid időn belül jobban, mint első mesterei, a Fe-kete sabeli alkuszok. Mikor már elég ügyesen ját-szott (alig telt belé három hónap), Magyar János, néhai szegedi iskolások egyik előnké fia elvezette atyjához, aki abban az időben egyik legnagyobb sakktekin-télye volt Szeged városának. Maróczy játszott az öreg úrral és megverte. Persze, híre futott ennek a nagy esettel az iskolaszéki előnké kaszinói társaságban. Hire futott a gimnáziumban is, ahová Maróczy min-den előadásra elhozta magával az iskolai könyveit között a sakk-könyvet is. Valóságos mániává lett ebben az időben a szegedi gimnáziumi diákok között a sakkozás. Minden szerdán és szombaton nagy sakk-versenyek voltak az iskolaszéki előnké lakásán, amely azonban rövid időn belül szűk lett a Maróczy bámult tudományának. Egyszer aztán nagy tisztesség érte Ma-róczy Gézát, a fiatal deakot. Meghívták az Uri kaszinóba sakkozni. Nehány társa ifjúkíséret és szvszorongva leste, győző-e most is Maróczy. Győzött és pedig egy-szerre öt helyiérdekű matadorral szemben. Az öreg urak majd szétszedték a simulán partiekben is győ-zedelmes fiút, aki végül nagy fölényében azon a me-zőn állította be mattrá az ellenfelei királyait, amelyet ők maguk választottak.

Mindenki örült, mindenki lelkesedett, csak egy szelid tekintetű, jóságos öreg néni sopánkodott: amikor nagy zsvajjal üjságolták neki a hírt, a diadalt. Maróczy Géza édesanyja volt. Szerette a fia nagy esztét, csak azt nem értette, hogy miért kell az ilyen okos gyerekek hármast kapnia a görög-nyelv-ből. Szegeden aztán nem volt mivel játszani Maróczy Gézának, mert senkise tudott az eszével boldogulni. A jó öreg néptanító, Strasser, meg az egyetlen sze-gedi bankár, May R. Miksa, néha még megpróbálkoz-tak vele, de végre is szűk lett Maróczynek Macedonia. Az érettségi vizsgálat után fölkerült a fővárosba. Most még többet sakkozott, mint valaha. A Rökus-városrészen azt kezdték róla ottinon rebesgetni, hogy sohse lesz belőle semmi, de Maróczy erre azzal lelelt, hogy már a következő évben mesterré avatta magát a nürnbergi mester-próban.

— **Knigge illemsértésel.** Az a szaktekintély, aki az illemszabályokat rendszerbe foglalta és az emberekkel való érintkezés számára valóságos kö-dexet csinált, a személyes viselkedésében nagyon gyakran megsértette az ilmet. Hogy az elmélet és a gyakorlat sok esetben nem egyazon fán terem, ezt illusztrálja Knigge életének egyik végzetes epizódja vagyis — a házassága.

Bár Knigge a hessen-kasseli tartománygróf udvarában forgóidólt s ugyanott címre, rangra és valamelyes udvari méltóságra tett szert. A tartomány-gróf maga eléggé elnéző volt Knigge különökődéseivel szemben, azonban a grófné születése nézve Brandenburg-Schwedt hercegnő szigorubbán bíralt és zokon vette az illemszabályok híres mentorától, hogy éppen az illendőség rovására sokat engedett meg magá-nak. A grófnő udvarhölgyeinek egyike B. Henriett kis-asszony, akit a természet rendkívül mostohán ruhá-zott fel a nemét jellemző vonással, a szépséggel, ur-nójében több vonzalmat ébresztett maga iránt, mint a nálánál sokkal szebb társnői. S ugyanazt a szépség-hiányban szenvedő fiatal hölgyet, ezt szemelte ki Knigge egy durva trévia oáltáblája gyanánt. Knigge ugyanis — a trévia kedvéért — udvarolgatni kezdett az udvarhölgynek s előre kaecogott azon, hogy a nem-szép hölgy milyen mohón fogja fogadni a hiszke-dést és mennyire meg lesz lepette, ha majd Knigge hirtelenlül végét szakítja az udvarolgatásnak. Csak-hogy Knigge szándékban keresztül látott a grófnő. Az utóbbi ugyanis kileste az udvarlásnak egyik mozza-natát s mialatt Knigge a szerelmes lovagot ját-szotta és B. Henriett előtt szórta a bókákat és hajtogatta a vallomását: — hirtelenlül meg-jelent s úgy értelmezte a jelenetet, mintha az a legkomolyabb szerelmi vallomás volna. A grófnő rög-tön a megegyezésével s a gratulációval huzakodott elő s természetesen felhívta az őt nyomon követő hölgyeket és lovagokat is, hogy a boldog szerelme-seknek az eljegyzeteléshez gratuláljanak. Knigge — nehogy nevétségessé legyen — kénytelen volt bele-menni a játszmába s eljegyezte, végül feleségül is vette B. Henriettet.

REGÉNY.

A MI LENGYELÜNK

TÖRTÉNELMI REGÉNY NÉGY SZAKASZBAN

IRTA: JÓKAI MÓR.

(10)

Natalia, meg a két férfi letelepedett a zombikokra az illatpárolgó bográz mellé, negyediknek meghívták a gazdát, aki előkerült az istállóból; előbb elvégezte a vitáját az öreg Szent Péter apostollal, aki szerinte egyenes oka annak, hogy a tehén bogárazik. A csobolyót azonban elhozta magával — azzal a bizonyos borral.

Hozzáálltak a lakomához ők négyen, az asszony nem ül az asztalhoz: annak a része az, ami megmarad.

De bizony alig maradt valami mórésnek.

Mindenki magasztalta a manna-kását; de különösen Tihamér. Ennél fölségebb komedenciával még soha össze nem találkozott. Nem hiába Istenadta manna. Hát még ha azt tudta volna! Hát még ha azt látta volna!

Az öreg gazda töltögetett a csobolyóból a sorbajáró egyetlen üvegpohárba. Az is jó volt.

Natalia látta, hogy a lengyel nagyon lehorogszta a fejét. Kedvre akarta serkenteni. Odanyújtja neki a poharat, rákőszöntve: — estye Pólszke nye zginyla!

Hát hiszen erre a mondásra sok poharat koccintottak már a két szomszédországban, egri bikavérrel, tokaji aszuval: „nincs még oda Lengyelország! Nincs még vége Magyarországnak!”

S volt is mindig nagy lelkesülés rá. De aki manna-kása mellett, nyíríz mellett tud arra lelkülni, hogy a szeméből kicsordul a könny, — az az ember.

Hajh! hajh! Két nemzetnek, két rajongó nemzetnek a kiirhatlan vágya a feltámadás után! Nem érti meg őket senki a kerek világon. A hatalmas nagy nemzetek nem akarnak rólok tudni. A jankijáltásaitak dobszóval, muzsikaszóval fojtják el. Csak ők ketten tudnak egymás sorsáról. „Wenger, polyák dwa bratoni.” Ugyan mit törődik Európa, meg a kerek világ avval, hogy a magyar meg a lengyel két jó barát?

Natalia észrevette az áruló könnyet a lengyel szemében.

— Ön az imént nagyot sóhajtott, hogy bár ne vált volna meg a Pluto lovától. Nekem a Katona Katka osodadolgokat beszélt az ön hősteteiről a turai csatában. Azok jutottak eszembe. Ön volt a hőse e harcnak.

— Nem én voltam, mondá Negrotin. A marokányosod csak egy kis részét látta a csatának, amibe történetesen mi kerültünk Tihamérral. En érdemtelnen babókatk viselni nem akarok. Vágtam, akit magam előtt találtam: ez az egész. Az ütközet diadala a magyar vezért illeti meg, aki a magyar sereg legvittebb katonája, aki nem más, mint Dessewffy Arisztid tábornok. Ő volt a magyar huszárdandár vezére. A csata utáni vacsoránál beszélt el Luszénszky Pista huszárszázados azt az egész csodálatos lovassági rohamot, amit Dessewffy intézett. A huszárezred, melyet vezetett nem tartozott a régi, kipróbált hadcsapatok közé, újonc-ezred volt: Károlyi-huszárok, csak az altiszteik voltak veteránok, s ez az újonchad, mely először került esatátüzbe, a rendes orosz lovasságot, az Olga-huszárok egy ősszecsapással szétrobbantotta. Elöl mindenütt a vezére, Dessewffy, s annak az oldalán a vitéz Ordánáncz Károly, kaplárja. Az orosz vezér huszárjai kudarcát látva, az ulánusait küldé az Olga-huszárok segélyére. A Károlyi-huszárok két tűz közé szorultak s ez megrettenté a fiatal vitézeket. Ekkor Dessewffy odakiáltott nekik: „hát fiúk, itt hagyjátok-e veszni engemet?” Erre a szóra hősi harag lobbant fel a derék legények szívében, neki vágáltak a muszáknak s iszonyu vérontást követtek el közöttük. Maga a vezérük folytonos párharcban küzdött az orosz huszárok, dzsidások tömegében. Egy ulánus nekirontott a dzsidájával; de a vezér egy hatalmas kardcsapással kettévágta a kelevézt, mire az ellenfél a dzsida eltört csonkjával a lábszárára csapott s azon sebet ejtett, maga aztán széthasított fejjel bukott le lováról. Mig Dessewffy szemben támadó elleneivel harcolt, egy orosz tiszt a háta mögé került s hátulról akarta levágni. Eszrevette ezt Luszénszky kapitány s odaugratva fekete lovával, gyorsan felfogta kardjával a vezér fejére mért csapást s ő vállalta el a viaskodást az orosz tiszttel. Ez halálra lett, de Luszénszky is kapott a fejére egy vágást, amit ő fel sem vett, bekötött fűvel jött oda a vacsorához. Vele együtt jöttek oda az asztalhoz még Dessewffy fáborkari tisztejei, Vattay kapitány, Ujházy Albert

főhadnagy; ezek beszélték el Dessewffy hőskölteménybe való harcolását, diadalát.

— Hogy én nekem nem lehetett abban részem! — sóhajtja fel Tihamér.

— Bizony részed volt nekem abban, bajtárs; — biztatta őt Negrotin. — Homlokodon fogod viselni holtig a tanujelét.

— Hát Negrotin neve feledésbe fog-e menni valaha? — mondá Natalia, kezét nyujtva a lengyel felé.

Kázmér megcsókolta a kezét.

— Engem a véletlen emel föl s visszadob ismét a semmibe. Nevev elvész. A sors játékszere vagyok. Történetesen Perczel dandárához voltam beosztva dzsidás svadronnyommal. A másik lengyel csapat, a vörös ulánusoké Dembinszky parancsnoksága alatt állt. Dessewffy a csata hevében odafutott nyargonót a veres ulánusokhoz, azzal a parancssal, hogy vágjatva csatlakozzának hozzá, amikor észrevette, hogy kozákosapat közeledik a harctérre. A veres ulánusok vezére, az ifju gróf Párniczky rögtön indulást vezényelt, de utjukat állta Dembinszky tábornok, aki ellenparancsot adott ezzel a szóval: *En nem fogom az ulánusaimat egy huszár-bravúr kedvéért földádni.* Így került én a magamsvadronnyával a csatába. Ez az ellenparancs volt az oka, hogy Dessewffy nem jött fel a vezérek asztalához, a lábán kapott sebéen kívül. Hajh, hajh! Vitézek volnánk mi, magyarok, lengyelek, de a vezéreink versengése olemész bennünket.*

Erre az öreg gányó is megszólalt, mondván:

— Jobb is volna már, ha nem volna a világon se kormány, se vezér. Maga az ember jobban csinálna mindent, ha senki sem parancsolna. Aztán pipagyújtás után hozzátette: csak én annak a Dembinszkynek egy kosár dinnyét küldhetnék! (Biz azok istóriai dinnyék lettek volna.)

Az uri (parasztruhás) vendégek még örömet elbeszélgettek volna. Szép nyári éjszaka volt, holdvilágos csillagos ég, a nádasban békazengés, bölömbika-bugás, nádveréb-fütyülés: semmi emberi hang, semmi jele a mozgalmak életnek; azonban előkerült a parancsoló zsarnok, a jadasasszony a maga into szózatával.

— No már most a maródi menjen lefekünni. A sebnek nem jó a veresülés. Nem bakterodunk tovább. Te is, drága virágzás, jobb ha alunni mégy. Még rád talál szállni a bagolyfejű pille. Kentek takarodjanak a méhesbe.

Nyomatékat adott a szavainak a csakugyan előkerült pille, a halálfejű szifnusz, mely a méhek pusztítója: éjjeli rém, aki merev szárnyaival körüljár, ahol fényeset talál s mi lett volna fényesebb, mint Natalia szemei? Őt repkedte körül. A gazda és Negrotin felkerekedtek, mentek a méhesbe: Tihamér gondjába fogadta az anyóka. Olyan szépen lefektette, betakargatta, mint egy anya az édes gyermekét.

Natalia nem állhatta meg, hogy meg ne csökölja a vénasszonynak csunya ábrázatát.

Akkor aztán ötlet is levezette a halászobájába az öregasszony. Meg volt vetve az ágya, tarka dunnával; számoló téve mellett, kanesó vízzel, amit a jégveremből hoztak. Ott hagyott nála egy égő viasztekereset, lelkére kötve, hogy égve ne felejtse. Aztán józokát kívánt neki, megígérve, hogy hajnalban felkötli.

Natalia egyedül maradt — a föld alatt. Amint elfujta a gyertyát, akkor kezdett el csak borzadozni a helyzet fölött, melybe a sors vetette.

Hol van ő most? Egy mély sirban, ahová nem hatol a külvilágból egy derengő sugár sem. Ilyen valóban a sir.

A putri nád fölében cipelnek a prücskök. Ez a halotti zsolozsma.

Aztán elkezd a sir fenekén valami mozogni, kaparászni. A föld alatt lakó állatok jönnek a halottat meglátogatni: cincognak, szaladgálnak. Natalia úgy félt fölük. Ha az ágyára feljönnek, ha az arcát megharapják!

Nem láthatta őket, siri sötétség volt. Megkísérté elriasztani őket, a topánkáit a földhöz csapkodva. Pillanatra elesdésdültek, aztán megint csak újra kezdtek éjjeli zenebambájukat.

Egyszer csak a mély sötétségből fölvilanik két nagy kerek sárga szem, foszforszálló fényben. Egy ugrás hangzik, egy nyikkanás, egy mély morgás, s aztán csendes lesz minden. Megjelent a szabadító, az álomőr. Nincs már mitől rettegni. A sárga szempár fel-felvilanik az égy lábánál. Jó rend van ennél a háznál. Itt a vén kandur!

Natalia szemeit lezárja az álom. De álomban is utána megy e látvány. Az a két sárga szem, mely a sötétségben is lát: csakhogy emberareből tündökölte. Mindig ő, a mi lengyelünk, a mi jó barátunk. Nem tud tőle megszabadulni. Bántja az álomlátás, fölébred, meggyújtja a viasztekereset. Körülme, keresi, hogy nem talál-e valami olvasnivalót! A kis polcon hever egy vaskos könyv, előveszi, felnyitja. Az egy biblia. Soha sem volt ilyen a kezében. Ez nem a profán

nép számára való olvasmány. Hanem a kálvinistáknál ott van minden házbán. Kíváncsi volt rá, mi lehet benne. Eppen a Jézus Sirach könyvére nyitott.

„Édes fiam! Szabadíts meg azt, akit a hatalmasok üldöznek s légy rettenthetetlen az itélkezésben.

Ne szolgálj a bolondoknak az ő dolgaikban s ne ijedj meg az ő hatalmuktól. Hanem védj az igazságot mindhalálig.

Ne hányj el nagy szavakat, de tégy nagy tetteket.

Ne legyen a te kezed kinyitva, mikor venni kell s bezárva, mikor adni kell.

Egy hü barát erős védelem, nagy kincs: Isten adománya; ha ilyet találsz, lelkedet bizdod. A jó barátot aranyért el ne áruld.

Fordítsd el a szemedet a szép asszonytól, hogy uradd ne legyen. Ha másé a szép nő, vigyázz, hogy a szivedet el ne veszítsd nála.

Ne higgy az ellenségednek, akárhogy hizeleg. Ugy jársz vele, mint a kigyóüvölő, a mándruc-szelidítő, ha a kigyó megmarja, a fenevad szét-tépi, nevetnek rajta: tudta, hogy kivel játszik.

Ne kösd magad a gazdagokhoz, a hiéna nem barátja a kutyanak. Ha a gazdag elbukik, azt a barátjai felemelik, ha a szegény elbukik, azt elgázolják.

A bolond ajándékát el ne fogadd, mert kétszeresen veszi vissza tőled.

Hét napig gyászolnak egy halott felett; de egy bolond felett halásznappal.

Tiszteld a más asszonyt, ne mondd azt, sötét van, nem látja senki. Isten szeme fényesebb, mint a napvilág, ő meglát, megbüntet.

Nincs oly ravasz fej, mint a kigyó feje, nincs oly erős harag, mint az asszonyok haragja.

Nincs olyan nagy fájdalom, mint a szív-fájdalom.

Három dolog rettenetes, de a negyedik károsatos.

Árulás, zendülés, ártatlan vér ontása; de legnagyobb szív-fájdalom az, ha egy asszony a másikat a világ előtt rágalmozza.

Ilyeneket lehet olvasni a Jézus Sirach könyvében.

Mintha az a kétezer év előtt élt zsidó bölcs a mai kor embereinek adna tanácsokat.

Hát nem ilyenek-e a mai korbeli emberek? S nem ilyenek lesznek-e kétezer év múlva?

A bolond, aki mindenkit földelő a szenvedélynek, s a szívbeli ember, aki önmagát áldozza fel idejéjének.

A gazdag, aki csup tetteket követ el, s azokkal még dicsekszik, s a szegény, aki szenvedni a sanyargatást s közeledni mond érte. Kétezer éve mult, hogy ezt Jézus Sirach mondá, változott valami azóta?

Es Nataliának megsugta éles szemléző tehetsége, hogy ő ezt a két embert magával hordja, az egyiket is, a másikat is, hogy ezeknek az együvé kerülése az ő életének a végzetét fogja képezni.

Nem mert elaludni, félt az álmaitól. Milyen boldogok a halottak: nem kell nekik álmodni!

Végiggondolt az életén. Nem nagy ut volt. Gyermekekortól mostanáig. Szülőit korán elveszté, az árvt nagybátyja, a főpap vette gondviselése alá. Nem látott egész hajadon koráig egyebet, mint papokat, apácákat, meg egy vén gazdaszszonyt, aki gondját viselte. Semmit sem tudott a világról. Hogy tánc és zene is van a világon, hogy lehet a „szentek hegedűjén” kívül egyebet is olvasni, azt csak felserdült korában tudta meg, amikor Lippay Tihamérral megismerkedett. Ezt az ifjut maga a püspök szemelte ki az unokahuga számára jegyesül. Fajtájának nagyon körülhatárolt volt a világa. Az öhü főpap fogadott leányát nem vehette el más, mint felekezetebeli ifju. Lippay Tihamér keresztfia volt a püspöknek, egyetlen örökös, kire nagy birtok vár, mihelyt nagykorúságát eléri. Nyalka, tüzes legény volt, aminő a nők szeményképe. Verseket is írt s a politikában szerepelt. A szabadságharcban lóra ült, s huszárgyenyruhában déleg alak volt. Aztán egyetlen férfi, akit Natalia ismert. Csak a háborus időkben találkozott nagybátyja házában egy másik férfival, Negrotinnal, ki újonc lengyel dzsidásait ott gyakorolta be. Itt kötött a két ifju barátságot. Negrotin a tisztelet távolában tartotta magát Natalia mellett, tudva azt, hogy jóbarátjának a jegyese. Ez mind olyan idilli állapot volt, aminő csak egy püspöki lak szent falai között támadhat elő.

Akkor egyszerre jött a világfelfordulás.

A hadjétekből igazi esata lett.

A két ifju barátunk élet-halálharcba kellett indulni, kivont kardját élő ellenséggel, erős ellenséggel összemerüni.

A gyöngeszivű leány közelből hallotta az ágyudörgést. Félelmesebb az az égenzengés.

Mit tehet? Mije van, amivel segíthet? A hite. Imádkozik. Vívja az eget.

Aztán jönnek hozzá azzal a hírrel, hogy a mátkája elesett.

(Folytatása következik.)

* Az itt feljegyzetteket egy régi honvéd-huszártiszt adta kezembe, ki maga is résztvett a dicsőséges turai ütközetben, közel rokona a nemzeti évtámnak. J. M.

KÖZGAZDASÁG.

A mezőgazdasági hitelkérdés.

Budapest, március 13.

Ezen a címen a *Budapesti Napló*ban e hónap 10-én megjelent cikk abból a nagy tévedésből indult ki, mintha Márk Márkus ur volna a mezőgazdasági warrant eszméjének feltalálója és mintha én az a felől való csekély tudomásomat Meline. a volt francia miniszterelnök pedig a francia kamara eé terjesztett warrant-törvényjavaslatát mint egyedüli forrásból: Márk Márkus szemléli termékeddől merítettük volna és pláne, mintha Meline a törvényjavaslatát kópíja volna Márk Márkus gondolatának, koncepciójának.

Ezzel szemben, nehogy a lap olvasói továbbra is ebben a tévedésben maradjanak, néhány rövid megjegyzést teszek. Miként Chastenetnek a mezőgazdasági warrant tárgyában kiküldött bizottság nevében a francia kamarához tett jelentésében olvastam az 1898. évi warrant-törvény alapján képező domicil zálog eszméje már 1851. óta foglalkoztatja a franciákat. Mi több, a francia gyarmatokban már az 1851. július 14-iki és az 1874. június 24-iki törvények szankcionálták a még lüggő termésre a domicil zálogot.

De hogy éppen ilyen régen ismerték ezt az eszmét másutt is, elég ha csak a kis Svájcra utalok. Itt a domicil-zálog teorijája már 1851-ben meg volt valósvita Thurgau kanton 1851. évi szeptember 12-iki törvénye által, amely a községi kölcsönpenzáratokat organizálta az állatvételek támogatására.

Zürich kantonban pedig már rég törvényileg szabályozva vannak azok a *Pfandbuchok* és *Pfandverschreibungenok*, amiknek eszméje a *Budapesti Napló* telti cikkében, mint Márk Márkus „tipikus gondolata” van ismertetve. Avagy mindez „a személyes véletlen műve”? Ha igen, akkor valóban kár, hogy Márk Márkus zseniális tehetségét oly eszmék feltalálásán fáradoztotta, amelyeket a külföld már félszázad óta ismer és már élvezi is áldását? De azért mindenképp érdeme marad Márk Márkusnak, hogy ezt az eszmét szolgálta azzal a munkájával, amelyet én is örömmel olvastam. Arról azonban már nem tehetek, hogy irnokom a francia törvény zárjel közt idézett címét úgy és azzal a sajtóhibával örökítette meg egyik újságikomban, mint ahogy ezt Márk ur is tette. En azonban nem értem be Márk ur említett munkájának megismerésével hanem a külföldi törvényalkotásait és gazdag irodalmát is tanulmányoztam és itt láttam az az eszmét egész lényében és csodálom áldását annak a hatalomnak, amit ennek az eszmének erejével a szövetkezetek kifejtettek.

Innen van az, hogy én nem vagyok híve a Márk ur által tervezett banknak.

Hogy végül eloszaltam a *Budapesti Napló* abbéli támadását is mintha én úgy léptem volna fel, mint a mezőgazdasági warrant eszméjének felfedezője: utalok az O. M. G. E.-ben tartott felolvasásom bevezető szavaira amelyek szerint:

„Arak az elhatározásra, hogy itt felolvasást tartanak, az vezetett, hogy nemzetgazdaságunk érdekében szolgálataira lenessek egy korszakot alkotó eszmének, amely a mezőgazda helyzetének javítását előzoza és amely a külföldi törvényhozások legnagyobb része által már szankcionálva van. A sok kiváló nemzetgazda között ugyanis, akik az egész Közép- és Nyugat-Európában a jelen nagy kérdéseknek: az agrárkérdésnek megoldására vállaltva törekvesznek, én szerény tehetségemmel csak arra merem vállalkozni, hogy gondolatokukban mozogva megismerjem és propagáljam az őket inspiráló vezéreszméket, hogy éber figyelemmel kísérjem tevékenységüket, és végre hogy fel egyezzem és ismertessem az általuk elért eredményeket.”

Nihil aliud!

Dr. Galovits Zoltán.

Ipar és kereskedelem.

Országos szövetkezeti kongresszus. Az Országos Központi Hitelszövetkezet holnap tartandó közgyűlést megelőzőleg a szövetkezet tagjai ma délután szövetkezeti kongresszusra gyűltek össze a vármegye-ház dísztermében, gróf *Mayláth József* elnökölte alatt.

A napirend első pontjaképp dr. *Horváth János* tett jelentést az előző szövetkezeti kongresszus határozatainak végrehajtásáról, nevezetesen a vidéki központok létesítésének folyamában levő munkájáról.

A napirend második pontja a *kényszereladásokra kerülő kisbirtokok megmentésének* kérdését ölelte fel. A következő határozati javaslatot terjesztí a kongresszus elé:

Mondja ki a kongresszus, hogy a kényszereladásra kerülő kisbirtokok megmentését szükségesnek tartja, mi célból oda kellene hadni, hogy részben a végrehajtási törvény módosításával, részben pedig új törvény alkotása útján gondoskodás történjék oly irányban, hogy az esetben, ha valamely szövetkezeti

tag birtokának elárverezéseéről van szó, a községi hitelszövetkezetek, ha pedig nem szövetkezeti tag jut ily helyzetbe, akkor a megyei gazdasági egyesület vagy a törvényhatóság első tisztviselője előjogot nyerjen arra hogy az árverés útján, a torgalmi értéken jóval alul eladott kisbirtok megszerzésére, bizonyos határidő alatt, de minden körülmények között tekintetbe veendő utóajánlatot teheszen. Az ekként megmentett kisbirtok azután. ha volt tulajdonosa arra érdemes, neki, esetleg más érdemes kisgazdának bocsátassák birtokába. Ha szövetkezet tagról van szó, a szükséges pénz a szövetkezettől, ha pedig nem szövetkezeti tag jut ily helyzetbe, a pénz a telepítési alapból véssék. Felhívja a kongresszus az O. K. H. igazgatóságát hogy e tekintetben a kellő kezdeményező lépéseket tegye meg.”

Többek felszólalása után a kongresszus a határozati javaslatban foglalt elveket el fogadja, a részletek kidolgozásával pedig az O. K. H. igazgatóságát bízza meg.

A következő pont a *szövetkezeti gabonarakarék szervezéséről* szólott, s előadója dr. *Horváth János* volt, aki hosszabban fejtegette a szövetkezeti gabonarakarék felállításának módját, a raktári üzlet vezetését és kezelését, oly javaslatot terjeszt a kongresszus elé, amely felhívni kívánja az Országos Központi Hitelszövetkezet igazgatóságát, hogy a gabonarakarék érdekében az állami segélynek minél nagyobb mértékben való elérésére és a m. kir. Államvasutak illető állomásain a megfelelő területek díjtalan átengedésére a szükséges lépéseket tegye meg.

A kongresszus *Poroszlag Béla* és *Seidl Ambrus* miniszteri tanácsos felszólalása után az előterjesztett határozati javaslatot elfogadta.

Ezután dr. *Bernát István* a *kisbirtokok jelzálogi hiteltelvényeinek kiállítására* ügyében terjesztette elő a következő határozati javaslatot:

Mondja ki a kongresszus, hogy az 1898. évi XXIII. törvények alapján létesített Országos Központi Hitelszövetkezet működési körének a kisbirtok jelzálogos és törlesztéses hitelének kultiválásával való kiegészítését sürögösen szükségesnek és országos érdekűnek tartja s a kellő lépéseket megtette végett az O. K. H. igazgatóságát megkeresi.”

Ugy a javaslatot, mint az előadónak ahhoz fűzött kommentárját nagy tetszéliséggel fogadta a kongresszus. A napirend utolsó pontjának: az *ipari termelő szövetkezetek megvalósításának módjáról* dr. *Horváth János* értekezett és határozati javaslatát a kongresszus elfogadta. Végül 20 választmányi tagot választottak.

Az Országos Központi Hitelszövetkezet évi közgyűlése holnap délután 10 órakor lesz ugyancsak a vármegye-ház dísztermében.

A székely kongresszus dolga. A székely kongresszus előkészületeit tudvalegőleg megzavarta az a konfliktus, amely az *Országos Magyar Gazdasági Egyesület* és az *Erdélyi Kárpátgyesület*, meg az *Erdélyi Gazdasági Egyesület* között tört ki amiatt, hogy az *Omge* hirta össze a marosvásárhelyi értekezletet. Az utób említett két egyesület az *Omge* eljárását jogosulatlanul tartja és e miatt kilépett a kongresszus rendező testületék sorából. Most a marosvásárhelyi *Székely Társaság* igen megleghango átirattal fordult az E. K. E. és az E. G. E. elnökségéhez, kérve őket, hogy csatlakozzanak újra az akcióhoz. Ezt az átiratot tudomásulvétel végett megküldötték az *Omgenek* is.

Az *Országos Iparegyesület* butor- és rokonipari szakosztályának vasárnap, március 16-án, délelőtt 10 órakor az egyesület helyiségeiben (VI. Utca 4. sz., I. emelet) évi szervező ülést lesz.

A newyorki tőzsde. *New-Yorkból* jelentik március 12-iki kelettel: A mai értéktőzsdén az antracit bányának az a kijelentése, hogy semmiféle munkaszünetesektől nem kell tartani, idezésekre készítése a baisszerekett, úgy, hogy az árfolyamok emelkedtek, amire a pénzpiac kedvező alakulásának reménye is hozzájárult. Kedvezően befolyásolta a délnyugati gabonavasutak papírjait az ősi buzával bevett területeken volt esőzés. Az Amalgamated Cooper részvények nagyon gyöngültek az osztalék hírére, de az általános hangu atót ez nem befolyásolta. A tőzsde állandó irányzattal zárult. Részvényforgalom 680.000 darab.

Dunagőzhajózási Társaság Az igazgatótanácsnak ma megtartott ülésében az 1901-ik évi zárszámadást terjesztette be, amely 2.626.261 korona 68 fillér *tiszta nyereséget* (az előző évi 2.625.026 korona 82 fillérel szemben) és az 1900 évi 163.762 korona 41 fillér nyereségével (az előző évi 33.488 korona 76 fillérel szemben) hozzáadásával, 2.790.024 korona 09 fillér összjöszleget (az 1900-iki 2.658.515 korona 68 fillérel szemben) mutat s így 1900-ál szemben 131.508 korona 51 fillér javulást állott be. A hadórszolgáltatás 385.152 korona 71 fillérről, a társasági vasut 811.807 korona 78 fillérről és a pécsi közszénbányák 1.721.626 korona 34 fillérről jövedelmezett. Az igazgatótanács elhatározta, hogy az államnak az egyezmény értelmében 893.939 korona 25 fillér visszatart (az előző évi 318.754 korona 17 fillérel szemben) és a közgyűlésnek 4%-os osztalékot, vagyis részvényenkint 42 koronát, összesen 2.016.000 koronát (mint az előző évben), valamint a 380.004 korona 84 fillér maradék átvételét új számlára hozza javaslata.

Gyapjuauktó. Londonból jelentik, hogy március 12-iken egy napi késedelemmel megnyitott gyapjuauktion angolországi tonnék élénkített, az üzletet, míg a német és francia vevők tartózkodtak voltak. Finom merinó és ugyancsak finom keresztzetek valamint báránygyapju részben 5%-ig és közép durva keresztzetek 5-7½%-ig drágultak.

Luxus-lóvásár. A Tattersall telepen rendezett luxus-lóvásár ma este véget ért. A felhajtott összes lovakból eltek 126 darab 10, tehát a felhajtásnak

43 %-a. A lovak átlagos eladási ára 1080 korona. A legközelebbi luxus-lóvásár ugyancsak a Tattersall telepen április 27-én kezdődik s ez alkalommal az állami ménesekből felhajtott lovak is kerülnek árverésre alá.

Az Anker élet- és járadékbiztosító-társaságnál (Magyarországi vezérképviselet: Budapest, VI., Deák-ter „Anker-udvar”) 1902. február havában benyújtottak 824 ajánlatot 4.249.911 korona biztosított összegre és kiállítottak 760 kötvényt 8.736.594 korona összegre. A befolyt díjak összege 1.489.436 korona, a kifiz. élt járók 205.091 korona. A január-február havi időszak alatt benyújtottak 1263 ajánlatot 9.494.001 koronára és kiállítottak 1653 kötvényt 8.528.820 koronára. Díjakért befolyt 3.689.436 korona. Károkért kifizettek 331.449 koronát. — A haláleseti biztosítósoknál az a osztalékterv szerint a nyereményosztalék az elmúlt évben az évi díj 25%-át tette. A vegyes- és takarékpénztári biztosításoknál a B osztalékterv szerint az összes befizetett díjak 30%-át fizették ki nyereményosztalék gyanánt. A társaság vagyona 1900. december 31-iken 138 millió korona. Biztosítási állomány 605 millió korona. Az eddigi kifizetések összege 232 millió korona.

Fizetéseptelenségek. A bécsi *Creaitoren-Verein* a következő fizetéseptelenségeket jelentí: *Kraut-schneider Márton* kereskedő *Plans, Schlesinger Ármin* kereskedő *Ungvár*, *Hörner Miksa* droguista *Jägerndorf*, *Kohn Eilás* kereskedő *Gyulafehérvár*.

Szeszárak. A kontingens nyersesz ár *Budapest*en pénzben 89.— korona, árban 39.60 korona. *Bécsben* az irányzat szilárdabb. A nyersesz ár 38.20 korona pénzben, 38.60 korona árban.

Szarvasmarhavásár. (A budapesti marhavásártéri vásári pénztár részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás: *Vágómarhák.* Magyar ökr 1365 darab, magyar tehén 549 darab, szerbiai ökr — darab, szerbiai tehén — db, boszniai ökr — drb, boszniai tehén — drb, bivaly 57 drb, bika 126 darab, összesen 2097 drb. *Gazdasági marhák:* Igás- és hizalmi való ökr 126 darab, fejős tehén 179 darab, igás bivaly 12 darab, tinó — darab, bika — darab, üsző — darab. *Eladási árak ezen tudósítás zártáig; vágómarhákért:* Magyar hizott ökr, legjobb minőségű 60.— K-től 65.— K-ig, kivételesen 68.— K., 100 kilonként élő sulyban, középminőségű 50.— K-től 58.— K-ig, silányabb minőségű 44.— K-től 48.— K-ig, Magyar legelőmarha jobb minőségű 50 K-től 54.— K-ig, kivételesen — K-ig, silányabb minőségű 40 K-től 48 K-ig. *Tarka hizott ökr,* legjobb minőségű 62.— K-től 70.— K-ig, kivételesen — K-ig, középminőségű 52 K-től 60.— K-ig, silányabb minőségű 44 K-től 50 K-ig. *Szerb és boszniai ökr* legjobb minőségű — K-től —. — K-ig, kivételesen — K-ig, silányabb minőségű — K-től —. — K-ig, bika jobb minőségű 52 K-től 66.— K-ig, kivételesen — K-ig, silányabb minőségű 42.— K-től 50.— K-ig, bivaly 32 K-től 42 K-ig, kivételesen — K-ig, Magyar tehén 40.— K-től 52.— K-ig, kivételesen — K-ig, Tarka tehén 42.— K-től 60.— K-ig, kivételesen —. — K-ig. *Mind 100 kilonként élő sulyban.* *Gazdasági marhákért:* Igás ökr elsőrendű 60.— K-től 65.— K-ig, métermázsánkint, kivételesen — K-től 640—800 K-ig páronkint, közép minőségű 56.— K-től 58.— K-ig 100 kilonként 600 K-től 680 K-ig páronkint, silányabb minőségű — K-től — K-ig 100 kilonként, — K-től — K-ig páronkint. *Hizalmi való ökr* fehér 50 kg-kint — K-től — K-ig. *Fejőstehén* keresztzetű szines 140 K-től 230 K-ig darabonkint, bonyhádi faj 230 K-től 320 K-ig darabonkint, kivételesen — K-től — K-ig, igás bivaly —. — K-től —. — K-ig páronkint.

Vágómarhából 200 darabbal kevesebb volt felhajtva, mint a múlt héten. Az irányzat valamivel élénkobb volt, az árak azonban nem változtak. Csak egyes esetekben fizettek fiatal gomblyú, jómínőségű marháért 100 kilogrammonkint 1 koronával magasabb árakat. *Jármos ökr* mérsékelt kínálat mellett megfelelő keresletnek örvend. *Fejőstehén-üzlet* változatlan.

Borjuvásár. 1902. évi március hó 13-án. (A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár részvénytársaságtól.) Felhajtás: *Belföldi élő borju* 400 drb, lelt borju 16 db, bécsi borju — db, — db, nővendékmárha 50 darab, bárány élő 100 darab, lelt bárány 293 darab. *Arjegyések.* — Belföldi élő borju I. rendű 64—78 f.-ig, kivételesen 76 f., II. rendű 60—62 f.-ig, 1 kilonként, lelt borju I. r. — f.-ig, II. r. — f.-ig — f.-ig, kivét. f. kilonként levonas nélkül. *Rugott borjúkért* 40—54 f.-ig. *Nővendék* márha — f.-től — f.-ig, I. r. — f.-ig, középminőségű 42—48 f.-ig, alárendelt — f.-ig, 1 kilonként, Bárány élő 8.— 11.50 k., lelt bárány 6.— 11.— K. kivételesen ár — k-ig páronkint. — Az irányzat általában lanya volt; mintegy 800 darab bárány eladatlan maradt.

Budapesti sertés-konsumvásár. A ferenovárosi petróleum-rakodónál lévő székessvárosi sertés-konsumvásár arjegyése 1902. évi március 13-án. Készlet 217 darab. Erkezett 339 darab. Összesen 556 darab. Eladatot 444 darab. Maradt 112 darab. *Napi árak:* 120—180 kilogramm sulyban 100—108 koronáig, 220—250 kilogramm sulyban 98—108 koronáig, 320—380 kigr. sulyban 96—106 K-ig *Oreg* nehéz páronkint 400—500 kilós 90—98 koronáig. *Malac* — k. — korona. Az irányzat lanya volt.

Bécsi juhvásár. Március 13. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) Az mai juhvásáron a felhajtás 2877 darab juh volt. A vásáron barátságos volt a hangulat. Árak a multieket voltak. Árak kilogrammonkint: kivitel juh 46—50 fillér, kivételesen 52 fillér, anyajuh 40—44 korona páronkint.

Bécsi szarvasmarhavásár, március 14. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai vásárra felhajtottak: 4028 darab borjut, 2070 darab élő sertést, 2055 darab levagott sertést, 4039 darab levagott juhot, 3295 darab bárányt.

Az árak szilárdak voltak. Elsőrendűek 4 fillérrel, közép- és jó minőségűek 4-8 fillérrel javultak. A vágott sertések iránt élénk kereslet mutatkozott. Az árak kedvezően alakultak és 2 fillérrel javultak.

Eladási árak: Levágott borjú 68—90 fill., elsőrendű 82-106 fillér, legelője 118-120 fillér, élő borjú 79-90 fillér, elsőrendű — fillér, legelőszendű 92-108 fillér, fiatal sertés 88-100 fillér, kivételesen —, levágott nehéz sertés 88-100 fillér, kivételesen — fillér, husra hizlalt sertés — fillér, zsírba hizlalt sertés fillér, könnyű sertés — fillér, elsőrendű süldő 102-116 l., élő juh — fillér, levágott juh 48-80 fillér, bosnyák silányabb sertések — fillér, kilogrammonként. Bárány 12—28 korona, páronként.

A budapesti gabonátözsde.

Budapest, március 13.

Kedvező hangulat mellett 1600 métermáza buza került a forgalomba néhány fillérrel magasabb áron. Más gabonaneműekben nem történt árváltozás.

Eladott:
Buza. Tiszavidéki: 500 mm. 77 k. 9 K. 55 f.
Kisújszállási: 1000 mm. 79 k. 9 K. 77 1/2 f.
Pestmegyei vidéki: 100 mm. 76 1/2 k. 9 K. 45 f.
Szent Tamási: 3000 mm. 76 1/2 k. 9 K. 55 f.
Ó-Kamásai: 1500 mm. 74 k. 9 K. 40 f.
Romániai: 8100 mm. 75 k. 9 K. — f.
Rakítárcs: 3500 mm. 78 1/2 k. 9 K. 80 f., 1000 mm. 78 k. 9 K. 55 f.
Mind három hónapra.
Rozs: 130 mm. 7 K. 45 f., 100 mm. 7 K. 45 f., paritás melett.
Arpa: 100 mm. 6 K. 05 f. malomba szállítva.
Zab: 100 mm. 7 K. 8 1/2 f., 400 mm. 7 K. 65 f., 100 mm. 7 K. 05 f.
Tengeri: 300 mm. 5 K. 17 1/2 f., paritásra.
Cinquantin: 100 mm. 6 K. 05 f., malomba szállítva.
Löhre: 20 mm. 49 K. — f.

Készpénzfizetés mellett.
 A készpénz hivatalos jegyzése a budapesti ár- és értéktözsde s-ökási szerint készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

B u z a	Kilós	Kilogrammm		Kilós	Kilogrammm	
		K.-től	K.-ig		K.-től	K.-ig
Tiszavidéki uj	76	9,35	9,45	80	9,60	9,75
"	77	9,35	9,45	81	—	—
"	78	9,45	9,55	82	—	—
"	79	9,50	9,60	83	—	—
Fehérmegyei	71	9,30	9,40	80	9,65	9,80
"	72	9,30	9,40	81	—	—
"	73	9,35	9,45	82	—	—
"	74	9,40	9,50	83	—	—
Pestvidéki	70	9,30	9,40	80	9,55	9,70
"	71	9,30	9,40	81	0, —	0, —
"	72	9,35	9,45	82	—	—
"	73	9,40	9,50	83	—	—
Bánági	70	9,25	9,35	80	0, —	0, —
"	71	9,25	9,35	81	0, —	0, —
"	72	9,30	9,40	82	—	—
"	73	9,35	9,45	83	—	—
Bácskai	70	9,30	9,40	80	0, —	0, —
"	71	9,30	9,40	81	—	—
"	72	9,35	9,45	82	—	—
"	73	9,40	9,50	83	—	—

Egyéb gabonaneműek	Kilós	Kilogrammm	
		K.-től	K.-ig
Rozs uj	70-72	7,45	7,65
" másrendű	—	7,35	7,55
Arpa	60-62	6,11	6,20
" égetni való	62-64	6,70	—
Zab	60-62	6, —	6, —
" sörözésre való	38-41	7,70	—
Tengeri	—	0, —	0, —
" bánági	—	0, —	0, —
" másnemű	—	0, —	0, —
Képes	—	—	—
" káposzai	—	—	—
Kóles	—	6,50	6, —

A határőrséglet folyamán a következő kitések történtek:
 Áprilisi buza 1902. . . 9,37-9,38-9,38-9,33
 Májusi buza 1902. . . 9,37-9,38-9,38-9,33
 Októberi buza 1902. . . 8,27-8,24-8,27-9,25
 Áprilisi rozs 1902. . . 7,58-7,59
 Áprilisi zab 1902. . . 7,65-7,65-7,63-7,65
 Májusi tengeri 1902. . . 5,25-5,22-5,24

Déli egy órák a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:
 Áprilisi buza 1902. . . 9,32 pénz 9,33 árú
 Májusi buza 1902. . . 9,32 " 9,34 " "
 Októberi buza 1902. . . 8,24 " 8,25 " "
 Áprilisi rozs 1902. . . 7,58 " 7,59 " "
 Áprilisi zab 1902. . . 7,64 " 7,65 " "
 Májusi tengeri 1902. . . 5,23 " 5,24 " "
 Augusztusi repce 1902. . . 12,40 " 12,50 "

Délután fél órák zárul:
 Buza áprilisa 1902. . . 9,32-9,38
 Buza májusa 1902. . . 9,33-9,34
 Buza októberre 1902. . . 8,24-8,26
 Áprilisi rozs 1902. . . 7,56-7,57
 Áprilisi zab 1902. . . 7,63-7,64
 Májusi tengeri 1902. . . 5,22-5,23
 Augusztusi repce 1902. . . 12,40-12,50

A budapesti értéktözsde.

Teljes üzletlenség következtében az árfolyamok lemorzsolódtak.
Előződsde. Osztrák hitelrészvény 697,40-699.—, Magyar hitelrészvény 719.—719,50. Leszámlított-ban részvény 448.—, Rimamurányi részvény 503,25-509.—, Államvasuti részvény 651.—652,60. Közüti Vaspálya részvény 655.—656.—, Koronajáradék 77,75-97,50 korona.
 A déli tőzsdén a következő értékekben volt for-

galom: Koronajáradék 97,65-97,70. Bankgyesületi részvény 104.—, Magyar Hitelbank részvény 716.—717,50. Je zálogbank részvény 482.—, Osztrák hitelrészvény 696.—697,25. Magyar Aszfalt részvény 160.—163.—, Rimamurányi vasúti részvény 506,50-507.—, Közüti vaspálya-részvény 653.—655.—, Államvasutárszövettség 680,50-681,50 korona.
Utóközdsde. 4 Grai zárlatok maradt:
 Osztrák hitelrészvény 695,25 Magyar hitelrészvény 716,50. Leszámlított 448,50. Rimamurányi vasút-részvény 56,50. Osztrák-Magyar államvasúti részvény 679,75. Közüti vasúti részvény 652,50 korona.

A budapesti terménytözsde.

A terményüzletben a szezonszerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzések: Heremag: lucerna magyar 45.—53.— korona, vörös aprószemű 42.—46.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bánági — korona, középszemű 47.—49.— korona, nagyszemű 50.—56.— korona. Disznózsír: budapesti 55,75-56,25 korona, vidéki —, — korona. Táblaszalonna: légszáritott vidéki —, — korona, városi 4 darabos 46.—47.—, korona, 3 darabos 49.—50.—, korona, listölt —, — korona. Szilva: boszniai szokás szerinti minőség 14,25-14,50 korona 120 darabos —, — korona 100 darabos 16,75-17.—, korona, 85 darabos 19,75-20.—, korona, azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 13,50-14.—, korona, 100 darabos 16,50-17.—, korona, 85 darabos 19,50-20.—, korona. Szilvái: sláviai 19.—19,50 korona, szerbiai 17,50-17,75 korona, azonnal való szállításra.

A bécsi értéktözsde.

Az előződsén csöndes volt az üzletmenet. Minden részben stagnáció mutatkozott. Az árakban alig volt változás. Egyes papírok árai kissé emelkedtek.
 A déli tőzsde csöndes hangulatban indult. A továbbiakban csak kis változás volt észlelhető. A jobb hangulat mindvégig tartott volt. Berlinre általában jól tartott az irányzat. Egy óra 30 perckor: tartott. Nagyon csöndes forgalom mellett, Két óra 30 perckor: Berlinre csöndes.

Bécs, március 13. (Magyar értékek zárlata.) 4%-os aranyjárdék 120,05. Tiszai és szegedi kölcsön sorsjegye 162.—, Magyar vasúti kölcsön ezüstben 100,80. Magyar keleti vasúti állami kötvény 120,20. Magyar leszámlító- és pénzügybank 444,50. Rimamurányi vasút-részvény 506,25. Magyar koronajárdék 97,60. 4%-os Magyar földterem. kötvény 97.—, Magyar hitelbank részvény 711.—, Magyar nyerevény kölcsön sorsjegye 196,50. Kassa-oderbergi vasúti részvény 372,50. Magyar keresk. bank 2225. Magyar cukoripar 1470.

Bécs, március 13. (Osztrák értékek zárlata.) 4 2/3%-os papírjárdék 101,65. 4%-os osztr. aranyjárdék 120,85. 1860-os sorsjegye 154,75. Osztrák hitelsorsjegye 437.—, Angol-osztrák bank 285,75. Bécsi bankgyesület 483.—, Osztrák-magyar bank 1636.—, Déli vasút 67,50. Dunagőzhajózási részvény 880.—, Dohányrészvény 298.—, Császári és királyi arany 11,36. Német bankváltók 117,27. 4 2/3%-os ezüst járdék 101,40. Osztrák koronajárdék 89,20. 1864-iki sorsjegye 244.—, Osztrák hitelintézeti részvény 695,50. Unionbank 666.—, Osztrák Landerbank 427.—, Osztrák-magyar államvasút 680.—, Elbavölgyi vasút 472.—, Alpezi bányarészvény 394.—, 20 frank arany 19,99. Londoni váltó 240,10 Bécsi iramway Litt E. 283.—, Bécsi Tramway Litt A. 287.—, Lipót kohó 335.—, Az irányzat gyengébb.

Bécs, március 13. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 695,50. Magyar hitelrészvény 713.—, Angol-Osztrák bank 463,50. Bécsi bankgyesület 567.—, Union bank 427,50. Landerbank 680.—, Osztrák-magyar államvasút részvény —, Déli vasút 69,50 Elbavölgyi vasút 472,50. Északnyugati vasút részvény 467.—, Dohányrészvény 507.—, Rimamurányi vasúti 394,50. Alpezi bányarészvény —, Májusi járdék 101,65 Magyar korona járdék 97,65. Török sorsjegyek 110.—, Német birodalmi mársa 117,33-37 —, Napoleon'or 19,09.

Külföldi értéktözsde.

Berlin, március 13. (Tiszai tudósítás.) A spekuláció biztalan hányában ma is tartózkodó volt a szert az üzlet a legtöbb határok között mozgott. Vasrészvények jók. Készpénz-papírok gyöngén tartották magukat. Magánkamatláb a nagy mértékű esedékesség miatt 1 3/8%-ra emelkedett.
Berlin, március 13. (Zárlat.) 4 2/3%-os papírjárdék —, 4%-os osztrák aranyjárdék 103.—, Elbavölgyi vasút —, Magyar koronajárdék 98,30. Osztrák-magyar államvasút 146.—, Kassa-oderbergi vasút —, Bécsi váltóár 85,10. Magyar vasúti beruházási kölcsön 101,40. Alpezi bányarészvény —, Disconto-Comandit 196,40. Általános villamosági Edison 192,25. Geisenkirchen 167,30. Laura-kohó 202.—, 4 2/3%-os ezüstjárdék 101,60. 4%-os magyar aranyjárdék 101,10. Osztrák hitelrészvény 219,25. Déli vasút 18,50. Károly Lajos vasút 101,25. Orosz bankjegyek 216,55. 4%-os új orosz kölcsön. 96,40. Török dohányrészvény —, Olasz járdék 100,90. Magyar hitelbank —, Dynamit Trusi 175,25. Harpeni 166.—, Az irányzat csöndes.
Berlin, március 13. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. 4%-os magyar aranyjárdék 101,10. Magyar koronajárdék 98,30. Osztrák hitelrészvény 219,10. Osztrák-magyar államvasút 145,40. Déli vasút 19,40. Északnyugati vasút —, Elbavölgyi vasút —, Orosz bankjegye készpénz —, Buschtiehradi —, Orosz bankjegye 216,35. (Utolsó) Lombard —.
Paris, március 13. (Zárlat.) Osztrák-magyar államvasút —, 4%-os osztrák aranyjárdék 103,95. Osztrák Landerbank —, 3%-os francia járdék 101,32. Ottománbank 582.—, 3 1/2%-os francia járdék 101,97. Alpezi bányarészvény —, Déli vasút —, 4%-os magyar aranyjárdék 101,50. Párisi bankrészvény 1007.—, Olasz járdék 100,15. Francia törleszt. járdék —, Osztrák földhitelintézeti részvény —, Török dohányrészvény 321.—, Az irányzat bágyadt.

Frankfurt, március 13. (Zárlat.) 4 2/3%-os papírjárdék 101,80. 4%-os osztrák aranyjárdék 103.—, Magyar koronajárdék 98,35. Osztrák-magyar bank 117,25. Déli vasút 18,80. Elbavölgyi vasút —, Londoni váltóár 204,65. Bécsi bankgyesület 118,70. Villamos részvény 117.—, 3%-os magyar aranykölcsön 85,70. 4 2/3%-os ezüstjárdék 101,60. 4%-os magyar aranyjárdék 101,20. Osztrák hitelrészvény 219,70. Osztrák-magyar államvasút 146.—, Északnyugati vasút —, Bécsi váltóár 851,83. Párisi váltóár 813,33. Unio bank —, Alpezi bányarészvény 200.—, Az irányzat nyugodt.

Frankfurt, március 13. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Aranyáramok januárja. Esti forgalom Osztrák hitelrészvény 219,10. Német bank 215,25. Disconto 196,25. Berini kereskedelmi bank 157,40. Geisenkircheni —, Harpeni —, Laura-kohó 201,75. Olasz járdék —, Szilárd —.

Hamburg, március 13. (Zárlat.) 4 2/3%-os ezüstjárdék 101,40. 1860. sorsjegye 155,25. Déli vasút 19.—, 4%-os osztrák aranyjárdék 102,70. Osztrák hitelrészvény 219,35. Osztrák-magyar államvasút 145,75. Olasz járdék 100,70. 4%-os Magyar aranyjárdék 100,90. Az irányzat nyugodt.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi osztrák jelentése.

Március 13. A sertésüzlet irányzata változatlan.
 A) Hízott sertések ára: L A) Magyar elsőrendű: Oreg nehéz (páronként 400 kilogramm feletti súlyban) 98-100 fillérg. Oreg közép (páronként 300-340 kilogramm terjedő súlyban) — fillérg. Fialat nehéz (páronként 320 kilogramm feletti súlyban) 106-107 fillérg. Fialat közép (páronként 251-320 kilogramm terjedő súlyban) 102-104 fillérg. Fialat könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillérg. — II. Magyar szedett: Nehéz (páronként 280 kilogramm feletti súlyban) — fillérg. Közép (páronként 240-280 kilogramm súlyban) — fillérg. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérg. — III. Romániai: Nehéz (páronként 320 kilogramm feletti súlyban) — fillérg. Közép (páronként 250-320 kilogramm terjedő súlyban) — fillérg. Könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillérg. IV. Romániai eredeti (Stachi), Nehéz (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) fillérg. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) fillérg. — V. Szerbiai: Nehéz (páronként 260 kilogramm feletti súlyban) 102-104 fillérg. Közép (páronként 240-260 kilogramm terjedő súlyban) 98-100 fillérg. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 96-98 fillérg.

Seri létszám 1902. március 11. napján volt készlet 32.232 darab. — 1902. március 12. napján felhajtott 956 darab. 1902. március 12. napján elszállított 493 darab, 1902. március 13. napjára maradt készletben 32.695 darab.

Az
Első Leánykiházasítási Egylet
 mint szövetkezet
Leány- és fiu-biztosító intézet
1902. évi március hó 25-én délelőtt
fél 10 órakor
 az intézet hivatalos helyiségeiben (VI. ker., Teréz-körút 40-42.) tartja
XXXIX-ik
rendes közgyűlését,
 melyre a szövetkezet tagjai tisztelettel meghívatnak
A közgyűlés napirendje:
 1. A jegyzőkönyv-hitelesítők kiküldése.
 2. Az igazgatóság jelentése és az 1901. évi mérleg előterjesztése.
 3. A felügyelő-bizottság jelentése és indítványa.
 4. A mérleg megállapítása és a főnökség hozzájárulása iránti határozathozatal.
 5. A felmentvény megadása.
 6. Az igazgatóság indítványai.
 7. A felügyelő-bizottság választása.
Az igazgatóság.
 Aron tagok, kik 1902. évi január hó végéig esedékes járulékaikat befizették és kik 1902. évi március hó 22-ig bezárólag részjegyeiket (letévényeket) a szövetkezet pénztárából letévényezték, a letévény elismervény felmutatása ellenében a közgyűlésen való részvételre jogosítva vannak.

Kivonat a hivatalos lapból.
 — Március 13. —
Kinesztés. A pénzügyminiszter a déltai adóhivatalhoz Péterfi János kőbányai adóintézet adóhivatali ellenőrére, Halbreich Albert főosztály adóhivatali ügyvivőjének az adóhivatali adóhivatalhoz adóintézet ideiglenes minőségben, végül a marosvásárhelyi pénzügyigazgatósághoz Csatt Olivér vezélt joghaltató marosvásárhelyi lakost pénzügyi fogalmazó gyakorlattal ideiglenes minőségben kinevezte.
Állásfoglalás. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Schuller Matild nagy-halmagyi állami örvönt az egresi állami övdárhoz jelen minőségében áthelyezte.
Megválasztás. A földmívelésügyi miniszter Kisely Ede ideiglenes minőségű I. ker. méhészeti vándortantót ezen állásban véglegesen megerősítette.
Nemmagyarországi. A belügyminiszter Kiskorú Schwartz József debreczeni lakos családát névnek ismerő, kiskorú ifj. Bánfusz József budapesti lakos családát névnek Bánfura, Kiskorú Kohn Lajos veszprémi lakos családát névnek Götra, Müller Henrik soproni lakos családát névnek Molnár, Zatykó János helyettes jegyző lesti lakos családát névnek Gesztess, Kiskorú Szekler Vitus (Vince) sággjegyző beregszeghi lakos családát névnek Székelyre, Kohn Manó kiskunfélegyházi lakos családát névnek Kalmár, dr. Fischl Lipót budapesti lakos családát névnek Fazekasra kért átvaltoztatását megengedte.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Péntek, 1902. március hó 14-én.

Tristan és Izolda.

Zenedráma 3 felvonásban. Irtá Wagner Richard.

Szövegét fordította Abrányi Emil,

Személyek:

Tristan	Burrian	Brangére	Berts M.
Marke király	Ney D.	Pásztor	Gábor
Izolda	Vasquezné	Kormányos	Ney B.
Kurwenal	Takács	Ifju hajós	Déri
Melot	Kiss		

Kezdete 7/8 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. március hó 14-én.

Pogány Gábor.

Dráma 4 felvonásban. Irtá Ferenczy Ferenc.

Személyek:

Özv. Pogányné	Rákosi	Lindner Berta	Mahóthy
Pogány Gábor	Császár	Kovács	Mihályfi
Pogány H.	Helvey	Hollay	Körösmezői
Pogány Anna	Török I.	Hollayné	Boér
Pogány Péter	Horváth	Pataki	Gál
Pogány Péterné	Györgyné	Úgyvéd	Hetőnyi

Kezdete 7/8 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. március hó 14-én.

A svihákok.

Víg operette 3 felv. Zenedrát Ziehrer C. M.

Magyarosították Feld Aurél és Mérei Adolf.

Személyek:

Gilka, herceg	Boross	Malter Prém	Delli
Mimi, táncosnő	Szelestey	Roland	Farkas
Blitz Fritz	Szikla	Anna	Bolgar
A felesége	Ledofszky	Kampel	Mátrai
Rodenstein	Margó	Kampelné	Sellő
Muggenheim	Almás I.	Szepl	Dalnoky

Kezdete 7/8 óraker.

VIGSZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. március hó 14-én.

Baltoni regé.

Regényes színdarab 4 felv. Irtá Herceg Ferenc.

Zenedrát szerzte Kún László.

Személyek:

A király	Fenyvesi	A molnárné	Haraszthy
Benigna	Csillag	Sztrókó	Rónaszéki
Kinizsi Pál	Pethes	Stózius	Vendroi
Dráfi	Kazaliczky	Szó	Varsányi
Palóczy	Balassa	Lesence	Fábian
Pipacs	Szerény	Gyöngyös	Pécsi

Kezdete 7/8 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. március hó 14-én.

Ádám és Éva.

Operett 3 felv. Irták Blum és Toché. Zenedrát szerz.

G. Serpette. Ford. Bálint Dezső és Makai Emil.

Személyek:

Ádám	Szirmai	Corbonlonius	Szerdahelyi
Éva	Küry	Cynthia	Kápolnai
Ádámalek	Kovács	Marcellus	Delli
Lucifer	Németh	Galena	Kovács K.
Asmódi	Harmath	Benoit	Szabó
Gábor	Nyári M.	Régaldar	Ujvári

Kezdete 7 óraker.

URANIA SZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. március hó 14-én.

A tánc.

Irtá és felolvassa Pekár Gyula.

Kezdete 7/8 óraker.

FŐVÁROSI ORFEUM

Nagymező-utca 17.

Ma este

nagy előadás

a Somossy-unokák javára.

Felülvezetést köszönettel vesz

a jóvedelmet kezelő-bizottság.

A téli kertben reggel 5 óráig Vörös Elek cigányzenekara hangversenye.

Ismét kapható

Salgótarjáni

Weissenbacher-féle cognac!

Ezen kiválónak és valódi tiszta borpárat egész és nagy készletet, a Weissenbacher-féle csodó- és méltó megvásárolták Hankus Imre salgótarjáni és Cserenyák György b-gyarmati gyógyszerészek s annak árusítását megkezdtek úgy eredeti üvegekben, mint literenként legnagyobb mennyiségig. Vegyvizsgálati eredmény: Hazai legjobb és legtisztább borpárat!

Megrendelések intézendők Salgótarjánban:

HANKUS IMRE gyógyszerészhez

Budapest: Főraktár Lux Mihály drogistánál Múzeum-körút 7. sz. Felvilágosítással és árjegyzékkel szolgálnak a tulajdonosok és a főraktáros.

Az általunk készített

Diesel-HŐ-ERŐGÉPEK

félre szab. elsőrangú erőgépek. Összehasonlíthatatlan csekély mennyiségű tüzelő-anyagot (nyers kőolajat) fogyasztanak, elánnnyira, hogy a

tényleges lóerő óránként csak 2-3 fillérbe kerül.

A nyersolaj tökéletesen és füst nélkül ég el. A Diesel-gépek mindenkor föltétlenül üzeme kések, rendkívül pontosan, az ellentállással arányosan szabályoznak, a miert is

villamos világítási telepek és váltakozó terheléssel járó üzemek

részére különösen alkalmasak. Részletes fölvilágosítással, képes leírással, költségvetéssel szívesen szolgálnak.

Fegyver- és gépgyár részvénytársaság Budapesten.

TÓTH KÁLMÁN

Összes

KÖLTEMÉNYEI.

A nagy költő díszes új kiadása. Életrajzi bevezetéssel ellátta:

ENDRÓDI SÁNDOR.

Két remek diszkóteszt kötet, nagy 8° alak, a költő dombornyomású arcképpel.

Rendkívül

alkalmas ajándékmű.

Ára 16 korona.

Megrendelhető

Sampel Róbert-féle

(Wodianer F. és Fiai)

Cs. és kir. udvari könyvkereskedésben Budapest, VI., Andrásy-út 21.

Beksis Gusztáv

legújabb politikai munkája Nemzeti akció.

Ára 1 korona. Megjelent és kapható az Athenaeum irod. és nyomdai részvénytársaságánál Budapest VII. Kerepesti-út 54.

Neumann-féle ruhák

mégis a legjobbak tartósságuk, kitűnő állásuk és olcsó szabott áraikkal fogva

Sacco-öltöny . . . 28-60-ig
Felöltők . . . 24-70-ig
Havelockok . . 16-50-ig
Raglanok . . . 28-72-ig
Ulsterek . . . 30-80-ig

Dusan felszerelt

fiuruha-osztály

Képes árjegyzékkel ingyen és bérmentve szolgálunk.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító BUDAPEST, IV., MUZEUM-KÖRÚT 1. SZ.

Az Aradi Vértanúk Albuma.

Szerkeztette: VARGA OTTÓ.

Arad sz. kir. városa és az aradi Kölcsey-egyesület megbízásából. Az aradi vértanúknak emelt díszes irodalmi emlék, amely az eddigieknél sokkal díszesebb kiállításban most érte meg ötödik kiadását.

Rendkívül alkalmas ajándékmű.

Nyolcvanhat képpel és 6 mű-melléklettel. Díszes albumszertű kötésben Ára 15 kor.

Megrendelhető a

Lampel R. (Wodianer F. és Fiai)

cs. és kir. udvari könyvkereskedésben Budapest, VI., Andrásy-út 21.

Színházak heti műsora.

	M. Kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
Szombat	Bánk bán	II. Rákóczy Ferenc fogsága	Kuruc Féja Dávid	Egy görbe nap	Lotti ezredesei
d. n. Vasárnap este	—	Karácsonyi álom	Baltoni regé	A szököt katona	Svihákok
		Pogány Gábor	Kuruc Féja Dávid	Az aranyos	Lotti ezredesei

Legnagyobb világhírű cipőáruház Budapesten.

Áruházam megtekintésére meghívom a t. közönséget, a hol a leg-dívatosabb és legtartósabb cipőt kaphat. Tiszteit bőrk emés minden bevásárlásnál ingyen. Tartósságáért irásilag jót-állók. Leány-, fiu-, gyermekcipő az ár nagyság szerint. Szines bőr egyenlő áru a feketével. 10 frtnyi bevásárlásnál franco küldöm.

Női cipők:

Zerge bőrből cugos vagy fűzős lábbeli ... 3.-
Zerge gombos keztyűszárral ... 3.30
Szevé cipő, lakk vagy keztyűbőr fűzős cipő 3.60
Zerge fekete vagy szines dupla keresztossal 2.20
Lustin, szivalaku, 16 cm. magas, selyem cuglak 2.60

Férfi cipők:

Borjubőr sima vagy betétes, munkásoknak ... 3.-
Vix, caib, fűzős vagy betétes, előálló talppal 3.20
Feltűnő elegáns box-caib angol bakancs ... 4.-
Pincőcipő, alacsony sarok ... 1.30
Házicipő, szines bőrből ... 1.-
Férfi borjubőr 2.80, női zerge 2.80.

Gyár saját háromletemes házamban 80 lakóval, hol több 100 munkást foglalkoztatnak. Konkurencia ki van zárva. Vidéki megrendelésnél olyant küldök, mintha az illető kiválasztotta volna. Árjegyzék több 100 dívatos ábrával bérmentve és ingyen. Nem tetszés esetén a cipőt kicserélem vagy a pénzt visszAADOM.

Agulár Dávid BUDAPEST, Erzsébet-körút 6/N.

Butor

csak jó minőségű.

Háziszoba, krodene, szőnyeg-dívány, szőny szék, irasztal, könyveszekrény, uri fotelek, ottoman, szalagarnitúra, tükör, úgy egyenkint 12, nagyon olcsó eladó. Vidékre gondosan csomagolva, biztosítva. Csak VI., Gyár-utca 25. szám Steinberger Manó butoriparosnál.

AZ „ANKER“

élet- és járadék biztosító-társaság.

Magyarországi vezérképviselőség: BUDAPEST, VI., ker., Deák-tér 6. szám (Anker-udvar), a társaság saját házában. Alapított 1858.

Összes vagyon ... 138 millió korona

Biztosítási állomány ... 505 millió korona

Eddigi kifizetések ... 232 millió korona

A nyerevényrészesüléssel biztosítottak vegyes és haláleseti biztosításoknál A osztalettery szerint — úgy mint 26 év óta állandóan — az évi biztosítási díj 25%-át kapták készpénzben kifizetve, míg a vegyes és takarékpénztári biztosításoknál B osztalettery szerint (évenként emelkedő osztalék) a biztosítás kezdete óta befizetett összes díjak 30%-a, ugymint a biztosítási tartam

3 éve után	4 év után	5 év után	6 év után	7 év után
9%	12%	15%	18%	21%

fizetett ki készpénzben.

Előnyös kiházasítási és vegyes biztosítások. Prospektussal és fölvilágosítással szolgál a fenti magyarországi vezérképviselőség, (hová ügynököseik iránti ajánlatok is intézendők), valamint a társaság ügynökei.

